

NƏBİ XƏZRİ

SEÇİLMİŞ  
ƏSƏRLƏRİ

İKİ CİLDDƏ

I CİLD

“LİDER NƏŞRİYYAT”

BAKİ-2004

*Bu kitab "Nəbi Xəzri. Seçilmiş şeirlər, poemalar və pyes. Üç kitabda, I-II kitablar" (Bakı, XXI – Yeni Nəşrlər Evi, 2002) nəşri əsasında təkrar nəşrə hazırlanmışdır*

**894.361'1 - dc 21**

**AZE**


**Nəbi Xəzri. Seçilmiş əsərləri.** İki cildə. I cild. Bakı, "Lider nəşriyyat", 2004, 248 səh.

Müasir Azərbaycan poeziyasının tanınmış nümayəndələrindən olan Nəbi Xəzrinin bu kitabına xalq şairinin müxtəlif dövrlərdə qələmə aldığı şeirlər toplanmışdır. Ana torpağa bağlılıq, vətənpərvərlik, insana xas ən saf duyğuların tərənnümü – Nəbi Xəzri poeziyasının başlıca gücü-qüvvəti bundadır.


Lirik qəhrəmanın fəal həyat mövqeyi, hadisə və faktların sənətkarlıqla mənalandırılması, məzmun təzəliyi və forma mükəmməlliyinin təbii təqdimi kitabdakı şeirlərdə dolğun bədii əksini tapmışdır.

**ISBN 9952-417-19-3**

© "LİDER NƏŞRİYYAT", 2004



Azərbaycan Respublikasının Prezidenti  
İLHAM ƏLİYEVİN  
**“Azərbaycan dilində latın qrafikası  
ilə kütləvi nəşrlərin həyata  
keçirilməsi haqqında”**  
12 yanvar 2004-cü il tarixli sərəncamı  
ilə nəşr olunur və ölkə kitabxanalarına  
hədiyyə edilir



## NƏBİ XƏZRİ KƏHKƏŞANI

Yer kürəsində həyat həm üfqi, həm də şaquli istiqamətdə yayılmışdır. Yer qabığı səthindən üç min metr dərinliyə qazılmış quyular vasitəsilə o mühitdə yaşayan bakteriyalar aşkar edilmişdir.

Yer səthində (torpaqda, suda, havada) və atmosferin yuxarı qatlarında mikroorqanizmlərə rast gəlinir. Yer səthinin üfqi istiqamətində canlı aləm (suda, suda-quruda, quruda yaşayanlar) həyat sürür.

Deməli, İlahinin yaratdığı canlı aləm əlverişli mühitdə həm yerin dərinliklərinə, həm də göyün ənginliklərinə doğru inkişaf edir.

Buna uyğun olaraq insan təfəkkürü də nəinki Yer kürəsi, həm də kainat istiqamətinə yönəlir. İnsan düşüncələrinin əhatə dairəsi elmi-texniki tərəqqi işi ilə birgə genişlənir, yüksəlir, zaman və məkan daxilində məntiqi ardıcılıqla inkişaf edir.

Nəbi Xəzri də müasir bəşəriyyətin tərkib hissəsinə daxil olan poetik təfəkkürlü bir şəxsiyyətdir. Ona görə də şairin poeziyasında həm doğma torpağa bağlılıq, həm də yerdən kainata nəzər salmaq qabiliyyəti vardır.

N.Xəzri yaradıcılığı üfqi istiqamətdə bütün Azərbaycanı, Azərbaycan xalqını və onun ardınca dünya xalqlarını əhatə edir. Bu onun poetik yaradıcılığında qabarıq şəkildə öz əksini tapır.

N.Xəzriyə görə, azərbaycanlılar da bəşəriyyətin tərkib hissəsinə daxil olmuş yaxşı insanlardır. Bəşəriyyətdən təcrid edilmiş insanlar çıxdadırlar, həm də onlar qismən vəhşiliyi özlərinə həyat təzi seçmiş canlılardır.

Şairin poetik yaradıcılığında sırf azərbaycanlılıqla yanaşı, bəşəriyyət də mühüm yer tutur. Bizcə, buna səbəb Nəbi Xəzri təbiətinin Azərbaycan mühitində yoğrulması, şairin dünya təcrübələrindən bəhrələnməsi və onların hər ikisinin bioqaynaqlanmasının nəticəsidir.

N.Xəzri yaradıcılığı Azərbaycanın saf mühitində yetişməklə bu mühitdə cəmləşib qalmamış, doğma Vətənin sərhədlərindən çox-çox uzaqlara doğru istiqamətlənmişdir.

Azərbaycanın xalq şairinin poeziya səsi Asiya, Avropa, Afrika, Amerika qitələrinə yayılmış və öz oxucularının yaddaşına həkk olunmuşdur.

Nəbi Xəzrinin poetik təfəkkürünün məğzində qloballıq durur. O qloballıq elə sadəliklə və poetik ustalqla oxucuya çatdırılır ki, oxucu onlardan mənəvi qida alaraq fikri ərşə doğru ucalır. Burada şairin ustalığı yer səthində bir qarış Gölün (Göy Gölün) suyunu kainatı özündə əks etdirən qlobal miqyaslı aynaya və ya Azərbaycanda bitən hər hansısa bir möhtəşəm ağacı (Gəncə çinarını, xan çinarı, platanı və ya sırğalı çinarı) dar gündə bəşəriyyətin hər bir üzvünün istinad obyektinə çevirməsidir.

Həyatda hər bir insanın başına yaşla əlaqədar müəyyən hadisə gələ bilər. Məsələn, insanın gözü kor ola bilər, yaxud taqətdən düşdüyündən, sərbəst yeriyyə bilmədiyindən hər hansısa bir əsaya və ya dayağa ehtiyacı ola bilər. Belə halda şair yıxılmaq ehtimalı olan insana dayaq nöqtəsi çinarı, gözləri kor olana yeni göz – kainat aynasını – gölü nişan verir. Lal olduqda isə şair Xəzər dalğalarının dili ilə danışmağı üstün tutur. Bütün bunlar onun daxili dünyasının poetik inikasıdır, şairin dara düşə biləcək insanlara verdiyi məsləhətdir. Fikir dünyasının zəngin xəzinəsi ancaq müdriklərə xasdır.

Nəbi Xəzri ana torpağa bütün varlığı ilə bağlıdır. Bu bioloji bağlılıqda insana xas olan ən saf duyğular durur. Onlardan biri də Vətəni sevməkdir, vətənpərvərlikdir. Vətənpərvərlik isə üstündə həyata gəlidiyin, ayaq tutub yeridiyin, ilk dəfə gözünü açarkən baxdığın, qidalandığın, gözəlliyindən mənəvi zövq aldığın, insanları ilə birgə yaşayıb yaratdığın dünyadır. Həyat vətənpərvərsiz, vətənpərvərlik isə həyatsız ola bilməz.

Bu baxımdan da Nəbi Xəzri vətənpərvərliyi özünə həyat meyarı kimi, insanların daxili aləminin özəyi kimi götürmüşdür.

N.Xəzri şerinin iki misrasında onun vətənpərvərliyinin canı, qanı, döyünən ürəyi, dərin düşüncəsi cəmləşmişdir. O yazmışdır:

*...Şair Nəbi son nəfəsdə  
Bu torpağı qucub gedər!*

Bu iki misra şairin torpaq qədri bilməsinə, ona minnətdar olmasına və son nəfəsində ana torpağı bağına basacağına, qucacağına şair sözü

verir. Bu söz hər birimizə, bu torpağa sadıq olanların hamısına, o cümlədən də mənə aiddir. Çünki Vətənə sadıq olan hər bir şəxs son nəfəsdə ana torpağı qucub getməlidir. Vətən torpağını qucmayıb dünyadan gedənlər doğma torpağa yaddırlar.

Burada görkəmli yazar Anarın müdrik Dədə Qorqudun dilindən dediyi: – Əgər torpaq becərilirsə, onu qorumağa dəyməz; əgər qorurmursansa, becərməyə dəyməz, kimi dərin mənalı, çoxəhatəli və sanballı fikri yada düşür.

Torpağı becərməli, qorunmalı və son nəfəsdə torpağa sədaqət əlaməti olaraq onu qucub getməlisən. Əgər sən torpağı qucmasan, torpaq rəngini dəyişərək qaralacaq və səni öz qaralmış torpaq ağuşuna alacaqdır.

Nəbi Xəzri görüşlərimizdən birində dedi ki, biz keçmiş – tarixə qayıtmamalıyıq. Biz tarixi bu günə gətirməli və müasir düşüncə tərzindən ona baxmalıyıq. Bu səbəbdən də Nəbi Xəzri “Torpağa sancılmış qılınc” və “Burla Xatun” pyeslərini on üç əsr bundan öncədən bu günə – XX əsrin ikinci yarısına köçürmüşdür.

Məlumdur ki, son on illər ərzində Azərbaycan Respublikasının başına çox bəla gəlmişdir. Bu illərdə Azərbaycanın mərd oğullara, müdrik insanlara, bütün varlığı ilə vətənpərvər övladlara ehtiyacı olmuşdur. Bunu dərindən dərk edən şair tarixi həqiqətlərdən istifadə edərək xalqımızda vətənpərvərlik hissini, torpağa sədaqəti aşılıyır və onu poetik dillə alovlandırır.

Şairin bu iş üslubunda üç önəmli cəhət vardır. Onlardan biri tariximizin 1300 illik yazılı yaddaşına – “Kitabi-Dədə Qorqud”a yeni can, yeni məzmun vermək; ikincisi, xalqın yaratdığı bu əsərlə müasirlərimizi yaxından tanış etməklə yanaşı, həm də onu təbliğ etmək; üçüncüsü isə, müdriklərin Vətənə sədaqət yolunu bugünkü nəsillərə açıqlamaq.

N.Xəzri tariximizin ən parlaq səhifələrini bu günə gətirməklə öz yaradıcılıq missiyasını tamladığını və ona yeni həyat arxı vermişdir.

N.Xəzri öz poetik yaradıcılığına dərin fəlsəfi izahat verərkən deyir ki, hər hansı bir əsər (şeyr, poema, pyes və s.) şairin təfəkkürünə daxil olursa və orada tədrisən yetişərək püxtələşirsə o, şairin öz malıdır, öz təfəkkür məhsuludur. Təfəkkürdə yetişərək kağıza köçürülmüş əsər yalnız müəllifin deyil, xalqın, oxucuların malıdır.

Belə əsərlər işıq üzü gördükdən sonra müəllifdən ayrılaraq ondan asılı olmadan öz həyatını yaşasa da, heç də müəllifi əsərdən, əsəri isə müəllifdən tam ayırmır.

Hər bir əsərin yaşadığı müddətdə o əsəri yazmış şəxsin təfəkkür məhsulunu özündə yaşadır, müəllif dünyasını dəyişdikdə isə onsuz ömür sürür. “Dədə Qorqud” da, Nizami Gəncəvinin “Xəmsə”si də, Nəsirəddin Tusinin ulduzlar dünyası da onlarla dünyaya göz açsalar da, yaradıcıları ilə öz həyatlarını şərəflə yaşayırlar.

Bir neçə il öncə biz Nabranda olarkən 22-23 yaşlı bir cavan oğlan dövrü mətbuatda dərc olunmuş beş-on şeiri ilə onun-bunun qabağına qaçır və “Mən şairəm” deyərək döşünə döyürdü. Hələ şairliyin nə olduğunu dərk etməyən bu gənc döyərək döyərək sinəsini qabartmaqdan başqa faydalı bir iş görmürdü.

Son vaxtlar dalbadal nəşr edilən şeir kitablarına müraciət etdikdə mən orada yadda qalan və poetik vurğusu olan ciddi bir yazı tapa bilmirəm. Lakin belə şeir kitablarının müəllifləri həyatda özlərini çox sıx tutur, başı buludlara dəyir və bəzən də içi hava ilə doldurulmuş qovuqlar kimi ayaqları yerdən üzülərək havaya qalxırlar.

Bu qəbildən olan şairlərin bir çoxu ətraflarında kök salmış Nizami Gəncəvi, Füzuli, Şəhriyar, Hüseyn Cavid kimi klassikləri görmür və onların əsərlərinin məzmunundan xəbər tutmurlar. Buna görə də cəmi qırx gün ömrü olan efemer şairlər meydana gəlir və poeziya bostanına ziyanlı toxum səpirlər. Bu qəbildən olan şairlərin yaratdığı toz-dumana bir qrup aşağı səviyyəli oxucuların gözüne kül atılır, onlar Azərbaycanın poeziya möhtəşəmlərindən müvəqqəti də olsa uzaqlaşdırılırlar. Lakin müasir dövrdə gəldi-gedər şairlərin başı üstündə dayanmış tanınmış şairlərimiz onları layiq olduqları istiqamətə yönəldirlər.

Belə güdrətli şairlərdən biri də Nəbi Xəzridir. Nəbi Xəzri bir şair kimi Azərbaycan poeziyasına səssiz-səmirsiz və həm də vaxt baxımından uzun illər ərzində daxil olmuş, kök salmış və tədrisən özünün layiqli yerini tutmuşdur. Nəbi Xəzri Azərbaycan poeziyasına ehtiyatlı addımlarla, yazacağı əsərləri beyin süzgəcindən keçirər-keçirər, poetik fikirləri ağıl xəlbirində ələyə-ələyə, söz dünyasının incilərini seçə-seçə, məntiq qatları karvanında hər bir ifadəyə layiqli yer tapa-tapa gəlmişdir.

Şairin poeziyası Azərbaycan şeir dünyasının şirəsindən bəhrələ-nərək özünə əsilli-köklü bir yer tapmışdır. Bu səbəbdən də Nəbi

Xəzri Nizami poeziya bayrağı altında özünəməxsus Nəbi Xəzri poeziya bayrağını sancmışdır.

Mən şair ruhlu xalqımızın ləyaqətli oğlu Nəbi Xəzrinin poeziyasını sevir və onun müəyyən məqamlarını təhlil etməkdən mənəvi zövq alıram.

Poeziyadan danışmaq, ona öz oxucu münasibətini bildirmək daim mənə mənəvi qida vermiş və təfəkkür dünyamı zənginləşdirmişdir.

Mən N.Xəzri poeziyasına müraciət etmiş, son həddə “Xuda Nəbisi”, “Bahar köklü xəzan” və “Qəm dəftərini oxuyarkən” adlı publisistik yazılarla çıxış etmişəm. Bu yazılar mənə bir oxucu kimi şair Nəbi Xəzriyə olan razılığım kimi qəbul edilməlidir.

***Budaq Budaqov***  
*Akademik*







## SÖZ

Əzəl başdan açarıdır sirlərin,  
Öz gücünü ürəklərdən alar söz.  
Ümid verər, sevinc verər, qəm verər,  
Müşkül olan dərdə çarə qılar söz...

İlk həmdəmdir, ilk silahdır hər kəsə,  
Əgər ki, o saf poladdan deyilsə.  
Hər kəlməsi öz yerində deyilsə,  
Qılınclardan daha kəskin olar söz.

Söz ucaldar bu cahanda insanı,  
Əzizləyər bu cahan da insanı.  
Vaxt olar ki, bircə anda insanı,  
Əlli ilin hörmətindən salar söz.

Çalış, Nəbi, gecə-gündüz yarat sən,  
Bəd sözləri öz sinəndən yar, at, sən.  
İnci seçib, dürr toplayıb yaratsan,  
Səndən eldə bir nişanə qalar söz.

1944

## ÇİÇƏK

Bu gün gözlərimə dəydi bir çiçək,  
Yarpağı bəzəkli, rəngi səhərtək.  
Onu mən uzaqdan görürkən, düzü,  
Qopdu dodağımdan "gözəldir" sözü.

Mən ona yanaşıb baxdığım zaman,  
Özüm də sözümə oldum peşiman.  
Demə, saxta gülmüş o zərif çiçək,  
Yarpağı bəzəkli, rəngi səhərtək.

Canlandı qarşımda, nurani üzlü,  
Əziz, mərhum babam dodağı sözlü;  
Elə bil söylədi yenidən bu an:  
"Zahirə aldanma baxıb uzaqdan".

1944

## KİM DEYƏR?

Dəyəndə gözümə o qız, o afət,  
Qəlbimi dindirən lal baxışdır.  
Gəlir sıxıntılar...

Gedir cəsarət...

Bəlkə də görüşdən xəyal yaxşıdır!

Lakin onu bir an görməyəndə mən,  
Sönüb gözlərimdə qaralır cahan.  
Yenə də ağrılar qopur ürəkdən,  
Deyirəm: əzizim, gəl, gəl, hardasan!

Kim deyər, nədəndir bu ağrı, sızı,  
Niyə iztirablar keçirir ürək?  
Eşqimin sultanı – o gözəl qızı  
Həm görmək istərəm, həm də görməmək.

1945

## KUZƏ

Noldu, ehtiyatsız yenə dolandın,  
Bulaqda kuzəni sındırdın dünən.  
Sonra baxıb ona hayıfıslılandın,  
Bir ağrı hiss etdim ürəyimdə mən.

Sənin yadındamı, mən ki, bir zaman,  
Vermişdim sevgimi sənə ərmağan.  
Onda de, ey gözəl, bu kuzə kimi,  
Sındırdın eşqinlə vuran qəlbimi.

Nədir mənə dolu bu əsrar görən?  
Cansız bir kuzəyə acıyan insan,  
Azacıq bir ağrı duymayırsən nədən,  
Sevən bir ürəyi sındıran zaman?!

1944

## YADINA DÜŞSÜN

Hər gün küçənizdən keçdiyim zaman,  
Eyvana çıxdığın yadına düşsün.  
Bahar axşamları tər bənövşəni,  
Köksünə taxdığın yadına düşsün.

Ürəyim gəlmir ki, qınayım səni,  
Belə tez unutmaz sevən sevəni.  
Axşam bulaq üstə gözləyib məni,  
Yollara baxdığın yadına düşsün.

Sərin meşə yolu nura boyandı,  
Sən getdin, ürəyim atəşə yandı.  
Kəsdiyin peymanı, verdiyin andı  
Daşlara çaxdığın yadına düşsün.

1953

## SALXIM SÖYÜDLƏR

Doğma kəndimizdə bağ-bağça saldıq,  
Yazda, qışda onun qeydinə qaldıq,  
Çinarlar ucaldı arzumuz tək,  
Boy atdı qovaqlar, şamlar,  
bir də ki,  
Sular kənarında salxım söyüdlər...

Səninlə ilk dəfə gəldik bu bağa,  
Döndü ürəyimiz sevincdən dağa.  
Görüşdük elə xoş, sakit yerdə ki,  
Sən oldun, mən oldum,  
bir də, bir də ki,  
Sular kənarında salxım söyüdlər...

Aldı öz qoynuna budaqlar bizi,  
Açdıq bu yerdəcə ürəyimizi.  
Bir sirlilik qalmadı bizim sirdə ki?!  
Mən dedim, sən dedin, bir də, bir də ki,  
Sular kənarında salxım söyüdlər...

Hayana yollansam, hayana getsəm,  
Dağlara dırmansam, arana getsəm,  
Yenə də hər zaman ürəyimdəki  
Sənsən, eşqimizdir,  
bir də, bir də ki,  
Sular kənarındakı salxım söyüdlər...

1954



## DİNLƏ TƏBİƏTİ

Axşamdır...

Dərədən sürünür bulud...  
Susan göy meşələr,  
                    şiş qayalardır.  
Gör, nələr danışır o qərib sükut,  
Bəli, sükutun da öz dili vardır.

Dinlə, meşədəki bulaq nə deyir,  
Baxma ki, süzülür o gilə-gilə.  
Hər sözü bir böyük qərinə deyir,  
Əsrlər danışır onun dililə.

Əsən meh nə deyir?  
                    Bəlkə deyir ki,  
Sərin yaylaqların nəfəsiyəm mən.  
Büllür şəh nə deyir?  
                    Bəlkə deyir ki,  
Parlaq ulduzların danəsiyəm mən.

Dağlara səs düşsün, çöllərə səda,  
Gurlayan sellərin  
                    dinlə səsini.  
Çaylardan içdiyün bir ovuc su da  
Sənə pıçıldasın tarixcəsini.  
Çaylar göy dənizi qoy qucaqlasın,  
Bu dünya durduqca  
                    qalasıdır o.  
Kükresin şələlə, coşsun, çağlasın!  
Dağların ərköyün balasıdır o.

Gəlsin qulağına qovağın səsi,  
Onlar ki, mənalı bir nəğməkardır.  
Hər sınıan budağın öz ah-naləsi,  
Hər solan yarpağın öz dərdi vardır.

Məst olsan meşənin şirin sözüylə  
Könlündən nə böyük sevinclər axar.  
Bəlkə bir maralın ala gözüylə,  
Sənə bütün gözəl təbiət baxar.

Yatsan göy çəməndə,  
göy otlar üstdə,  
Alacaq dövrəyə lalələr səni.  
Dinməzsən, baxarsan qulağı səsdə,  
Təbiət, gözəllik lal eylər səni.

O göl sahilinə gələn qıza bax,  
Sanki budaqlar da ona əl edir.  
Nə qədər gözəlsə bu meşə, bu dağ,  
İnsansız təbiət yetim kimidir.

1956

## HAY VERİN, GÖZƏLLƏR!

Yetimdir dünyada  
Kim qalsa yalqız,  
Aylara çevrilir  
Gün aram-aram.  
Vaxt vardı siz məni  
Axtardınız,  
İndi mən axtarıb  
Sizi tapmıram.

Hay verin gözəllər, hara getdiniz?  
Vurub ürəyimə yara, getdiniz!

Sükutu nəğmə tək  
Durub dinlərəm,  
Həsretəm xoş söhbət,  
Xoş qılıq üçün.  
Bir zaman görüşə  
Tələsənlərim,  
Niyə tələsdiniz  
Ayrılıq üçün?

İllər saçlarıma  
Yağdı qar kimi,  
Yoxsa çiçəklər tək  
Siz də soldunuz?  
Bəlkə də köçəri  
Durnalar kimi,  
Ayrı ürəklərə  
Uçub qondunuz?

Yox, yox, incimirəm  
Bu gün heç kimdən,  
Mənə bəxş etdiniz

Göyü, yeri siz!  
Şikayət etmirəm  
Öz taleyimdən,  
Sizsiniz taleyin  
Əsil nuru, siz!

Hayana getsəniz parlayın, yanın;  
Böyük tarixi var ötən hər anın!

*16-17 dekabr 1999*

## GÖZƏL QOCALIRSA...

O, gəldi, baxışlar  
Qəmli, pərişan.  
Baxdım, ürəyimdə susdu fəryadım.  
Onu yuxu kimi gördüm bu axşam,  
Fəqət gördüyümə mən inanmadım!

Saçlar ağ xəyaldı  
Çiyi uzun,  
Üzündə qırıqlar naxış-naxışdı.  
Ancaq gözlərindən tanıdım onu,  
Həyat tək gözlərə toxunmamışdı.

Günlər ilə dönüb  
Səf-səf düzəldi,  
Sanki Günəş doğdu uzaq səhərdən.  
Onda o, gözəldi, necə gözəldi,  
Elə bil gəlmişdi əfsanələrdən.

Bir dünya yaşardı  
Məhrəm səsində,  
Hər görüş – böyük bir ehtiyac kimi,  
O elə adları Yer kürəsində  
Günəş başı üstə zərli tac kimi!

Dalğalar önündə  
Körpə quzuydu,  
Gözələ vurulan səmadı, yerdi.  
Sanki o parlayan Dan ulduzuydu,  
Gələn səhələrdən müjdə verərdi.

Gözəllik ən ulu bir həqiqətdir,  
Ürək həqiqətə həsrət deyilmi?  
Gözəl doğularsa – bu səadətdir,  
Gözəl qocalırsa – dəhşət deyilmi?

O, indi elə bil səssiz haraydır,  
Qoy əssin üstündən ətirli yellər,  
Axı gözəllərin camalı Aydır,  
Aya necə qıydı rəhmsiz illər?

Təbiət!

Sən bizə doğma, əzizsən!  
Söylə doğrudanmı ədalətsizsən?

Məyər sən əsdikcə

Vaxtsız küləklə,  
Arzuya çatırsan ulu təbiət?  
Axı gözəlliyə qəsd eləməklə,  
Günaha batırsan ulu təbiət!  
Möcüzə yarat ki,  
Tanrı, cahanda,  
Gözəl gözəl qalsın qocalanda da.

*30-31 dekabr 1996*

## TÖKÜLƏRSƏ...

Arzular baharda, ömür qışdadır  
Quru haray çəkər, yaş tökülərsə,  
Ağıl yaşda deyil, ağıl başdadır,  
Başın nə günahı saç tökülərsə.

Bəzən coşub-daşan səmum olarsan,  
İllərdə əriyib sən mum olarsan.  
Dünya ləzzətindən məhrum olarsan,  
Ağzın nə günahı diş tökülərsə.

Namərd eləməyin qovaraq mərdi,  
İnam xəyanətə köksünü gərdi.  
Göydən dərin olar yerlərin dərdi  
Ulduzlar yerinə daş tökülərsə.

Nəbini ah boğar, aman ağladar,  
Həsərət də, nisgil də yaman ağladar.  
İnsan qədir bilməz, zaman ağladar,  
Gözün nə günahı yaş tökülərsə.

*8 aprel 1995*

## DÜNƏNDƏ QALDI

Görən hara uçdu  
Şaqraq gülüşlər,  
Ümidlər xəyala dönəndə qaldı?  
Titrək həyəcanlar,  
Doğma görüşlər  
Əlim yetişməyən dünəndə qaldı.

İlkin məhəbbətin  
Odu, atəşi,  
Eşqim bir ürəkdə sönəndə qaldı?  
Nə tez qürub etdi sevgi günəşi,  
Nuru, hərarəti dünəndə qaldı.

Təbiət! Nə böyük sehirlərin var,  
Nə verdinsə yenə o sənə qaldı,  
Verəndə nəcibsən,  
Alanda qəddar,  
Deyən səxavət də dünəndə qaldı.

İllər kəmənd imiş  
İnsan boynunda  
Ömrü dara çəkmək kəməndə qaldı?  
Zamanın amansız, namərd oynunda,  
Nə vardı, nə yoxdu dünəndə qaldı.

Noldu düzə düşən  
O qoşa izlər,  
Ot basdı, saralmış çəməndə qaldı.  
Gözlər eynəklərdən mərhəmət gözlər,  
Gözlərin şövqü də dünəndə qaldı.  
Yatırdın, oyandın  
Bəlkə sən, şair  
İllərin oxları sinəndə qaldı.  
Bu günə keçdinmi görəsən, şair,  
Bəlkə bu günün də dünəndə qaldı?

*20 sentyabr 1996*



## QƏLBİMDƏ SALAM VAR ANA XƏZƏRDƏN

*Türkiyədəki Elazığ şəhərinin yaxınlığındakı  
Xəzər gölünə müraciət*

Yol alıb ən qədim qərinələrdən  
Gəldim babaların doğma elinə.  
Qəlbimdə salam var ana Xəzərdən –  
Xəzərin övladı Xəzər gölünə!

Keçdi karvan-karvan ərnlər, ərənlər  
Yollarda açdılar min-min səhəri.  
Vətəndən – Vətənə köçüb gələnlər  
Özüylə gətirdi doğma Xəzəri.

Nəsillər bu yerdə  
Xəzərli oldu,  
Xəzər ağır gündə  
təsəlli oldu.

Burda əl-üzümü yudum bir səhər,  
Sular Xəzər kimi gördüm duz dadır.  
Göllər şirin olur, dünyada göllər,  
Bunun şirinliyi doğmalıqdadır.

Haçan nurlu axşam yerlərə düşür,  
Ayın saf nurunda alışır Xəzər.  
Parlaq ulduzlarda gözlər görüşür,  
Xəzər övladıyla danışır Xəzər:  
– Necəsən?  
– Yaxşıyam!  
– Yaxşı ol, bala!  
Yellər səndən gələn xeyir xəbərdir.  
– Sən sonsuz dəryasan, mən kiçik damla  
– Xəzər damlası da Xəzər qədərdir.

Doğmadır göy düzlər,  
    şiş qayalar da,  
Dillənir gur çaylar məhrəm sözüylə.  
Tək Xəzri küləyi çatmırdı burda  
Onu da gətirdi Xəzri özüylə.

*21 may 1996*

## ASİMAN ALTINDA, TORPAQ ÜSTÜNDƏ

Qalın buludlardan  
    çıxdı dağ, qaya,  
Əridi duman da  
    torpaq üstündə.  
Bir insan arzusu  
    gəldi dünyaya,  
Asıman altında,  
    Torpaq üstündə.  
O necə nəğməydi  
    axdı cahana,  
İlk layla dilləndi  
    torpaq üstündə;  
Yer idi, göy idi, –  
    günəşdi ana,  
İnsan "ana" dedi –  
    torpaq üstündə.  
Parladı yolunda  
    lalə-çıraqlar,  
İnsan baxdı yenə  
    torpaq üstündə.  
Qayadan qaynayan  
    şəffaf bulaqlar,  
Hopdu ürəyinə  
    torpaq üstündə.  
Burda öz sözünü  
    nəğməylə deyər,  
Qəlbləri aç, dindir, –  
    torpaq üstündə.  
Mavi göylərəsə  
    Qoyma, göz dəyər –  
Göylər şüşədəndir  
    Torpaq üstündə.  
"Mən gələndə göy idi,  
    Qarabağın söyüdü".

Mənim torpağımdır –  
Mənim torpağım.  
İnsan sönməz nurdur  
torpaq üstündə.  
– Qara bağlamasın  
Qoy Qarabağım,  
Qürurla o durdu  
torpaq üstündə.  
Vətən taleyini  
yazırdı İnsan,  
Torpaqdı var-yoxu  
torpaq üstündə.  
Hər gün ölümə də  
hazırdı İnsan,  
Bir gün doğulduğu  
torpaq üstündə.  
Bəşər addımıyla  
yol alıb gedir,  
Tarix də, zaman da  
torpaq üstündə.  
Vətən insanlığın  
ilk taleyidir  
Asiman altında,  
torpaq üstündə.

1988

## BU GECƏ...

Möcüzə baş verib yer kürəsində,  
Mənim xəyal adlı məmləkətim var.  
Müqəddəs ruhların əhatəsində,  
Bu gecə müqəddəs həmsöhbətim var.

İlahi səs gəlir qədim Gəncədən,  
Nizami görünür – əsa əlində.  
O, ulu babamız incikdir deyən,  
Tapmadıq şerini ana dilində.

Nəsimi yanaşır... o, müdrik, nədim!  
Səsində qürur var, vardır qəzəb də.  
Deyəsən edama bir an gecikdim,  
Məni asaydılar gərək Hələbdə.

Xətai şöhrəti gəzir dünyada –  
Türkün türkə qılınc çalması, heyhat!  
Şair güşənişin əgər olsa da,  
Şahın güşənişin olması, heyhat!  
O, deyir: Adımız ərşə bəllidir,  
Ana dilimiz də nur təməllidir.

Füzuli – o, məğrur söz günəşindən,  
Çəmənlər qızarır lalələriylə.  
Odlu köynək geyib eşq atəşindən  
Ney tək ürək yaxır nalələrilə:  
– Nə qədər söz ara, nə qədər söz göz,  
Əsil sənətkarı dövran istəməz!

Sevimli Vurğunun ruhuyla birgə,  
Vaqif ağ yollara salır ağ kölgə.  
Qayadan atırlar,  
Qartala dönür,  
Bizim qəlbimizə uçub o qonur,  
Pıçıldayır: Doğru halət görmədim,  
Əyri gördüm, özgə babət görmədim!

Sabir qəzəblidir... o ulu insan!  
Qana susadıqca əli – qanlılar,  
Onun harayından titrəyir cahan:  
– Vallah, müsəlmanam, a şirvanlılar!  
...Mən göydə tuturam tənə daşını,  
Gərək ki, nadanın əzim başını!

Xızı vadisilə duman sürünür,  
Bir də görüşərik, Allah kərimdir!  
Dağdan dağ vüqarlı bir cavan enir –  
Bu gün o, yüz yaşlım, o Cəfərimdir!  
Deyir: –Yara dəydi vətən köksünə,  
Atan kazaklardır, bilirəm yenə!

Sibir şaxtasından,  
Qurtulmaq üçün,  
Cavid mərd oğullar çiyində gəlir.  
Böyük qardaşıyla görüşə bu gün,  
Müşfiq gəmi ilə Nargindən gəlir.  
– Oğlum, nə vaxtdı ki, səni gəzirdim.  
– Ustadım, xoşbəxtəm, mən səni gördüm!

Müqəddəs məclisə qonaq düşərkən,  
Hətta yaddan çıxdı, öz adım, Allah!  
Doğma dahilərlə mən görüşərkən,  
İlahi bir gecə yaşadım, Allah!

...Tanrım, bu yuxuydu, ya həqiqətdi?  
Elə düşündüm ki, sonsuz harayam!  
Birdən üşütmələr gəzdi canımda,  
Gecəylə gələnlər, gecəylə getdi.  
Mənim yellər əsən xanımanımda,  
Dəhşətlə duydum ki, yenə tənhayam...

Günəşin pərişan nuru saçıldı...  
Ayrılıq səhəri, niyə açıldı?

23 yanvar 2000

## DÜNƏN

(Nəğmə)

Dünən necə görüşdü?  
Ürəyə çınqı düşdü.  
O mehriban gülüşdü,  
Yoxsa ilahi paydı?  
Dünən – bu gün olaydı!

İsindim nur selindən,  
Öpdüm zərif telindən.  
Tutdum günəş əlindən,  
Bu günəş, yoxsa aydı?  
Dünən – bu gün olaydı!

Nə gündüz, nə gecəydi,  
Göylər yerlərə dəydi.  
Bu necə möcüzəydi?  
Evim nurlu saraydı,  
Dünən – bu gün olaydı!

Qəlbdən nəğmə yüksəlsin,  
Ah-amanlar kəsilsin.  
Elə bir sabah gəlsin.  
Deyim dünənə taydır.  
Dünən – sabah olaydı!

*16 aprel 1990*

## ZƏRİFLİK

Lalələr parlayan

Çəməndə, düzdə,  
Sanki büllur axan sudur zəriflik.  
Hər gün kobudlaşan zəmanəmizdə,  
Elə bil ilahi nurdur zəriflik.

Açılır ürəkdən

Ürəyə izlər,  
Göydən Günəş çıxır, ümmandansa dürr.  
Zəriflik sükutla danışan gözlər,  
Bir də o gözlərin təbəssümüdür.

Sən gəl mehribanlıq

Önündə əyil,  
Kimə qismət olsa, səadətdir o.  
Zəriflik dünyada zəiflik deyil,  
Bəlkə də ən ulu bir qüdrətdir o.

Kobudlar yanından

Tufan kimi keç,  
Zərif insan gördün başına and iç!

Axı həyat sənə

Demir, sev kimi,  
Verir təzə-təzə nəsil məhəbbət.  
Qışqıran sevgilər məyər sevgimi?  
Səssiz baxışlardır əsil məhəbbət.

Məhəbbət – bəşərin,

zərrin tacıdır,  
Zəriflik, nəciblik qoşa bacıdır.  
Cavandır, nə qədər

Qocalsa dünya,  
Səadət – özəli, əbədi olsun.  
Zəriflik üstündə ucalsa dünya,  
Qoy dünya nəciblik məbədi olsun!

4 may 1997



## ULU TANRIM, ŞÜKÜR SƏNƏ!

Addımbaşı tikanları bitirdin ki,  
Zər saçaqlı tər güllərə səcdə qılaq?  
Cahilləri sən dünyaya gətirdin ki,  
Az tapılan aqillərə səcdə qılaq?  
Ulu Tanrım, şükür sənə!

Ürəklərə qızıl körpü sən atdın ki,  
O körpüdən qəhrəmanlıq keçsin gərək!  
Namərdləri bu qədər çox yaratdın ki,  
Mərdlər azsa, qədrini biz yaxşı bilək?  
Ulu Tanrım, şükür sənə!

Sən əzəldən könüllərə nur qatdın ki,  
Torpaqlara qara çöksə zülmət deyək?  
Küt baltalı cəlladları çoxaltdın ki,  
Pambıqla baş kəsənlərə rəhmət deyək?  
Ulu Tanrım, şükür sənə!

Ucalardan sən uca bir xəbərdin ki,  
Dedin: inam halalca duz-çörəkdədir.  
Bizə qeyrət dəllalları göstərdin ki,  
Bilək qeyrət dildə deyil, ürəkdədir?  
Ulu Tanrım, şükür sənə!

Sən göyləri xıncım-xıncım sındırdın ki,  
Başımıza od yağsa da addımlayaq?  
Ümitsizlik günəşini yandırdın ki,  
Ümid şəmi parlayanda günəş sayaq?  
Ulu Tanrım, şükür sənə!  
Şükür sənə,  
Dönə-dönə!

*3 mart 1996*

## TOXUM SƏPƏK ÜRƏKLƏRƏ

Dərdi verək küləklərə,  
Ağlamayaq için-için.  
Toxum səpək ürəklərə,  
Xeyirxahlıq göyerməkçin.

Nur ol, ötsün zil-qaranlıq,  
İnam varsa, söz qətidir.  
Yaxşıqla mehribanlıq –  
Məhəbbətin qüdrətidir.

Bulaq kimi sısqa axma,  
Mərdlik coşan gur dənizdir.  
Yaxşılığa əvəz umdun,  
Yaxşılığı yerə vurdun.

Namərdlərə mərd söyləsən,  
O ilan tək çalar səni.  
Sən minnətli çörək yesən,  
Boğazında qalar sənin.

Dad yox, yadlar çörəyində,  
Haram üstə əsən qışam!  
Əlim Allah ətəyində,  
Kimsəyə əl açmamışam!

Halallıq var, mən də varam,  
Nolsun oxum dəyir daşa!  
Torpaqda da uyuyaram,  
Pak vicdanla mən baş-başa!

*18-19 fevral 1996*

## NƏVƏM VÜSALIN BAĞ DÜŞÜNCƏLƏRİ

Yaz tətili gəlinçə,  
Baharı da, yayı da.  
Mən yatıram hər gecə,  
Sehirli çarpayıda.  
Yuman kimi gözümü  
Möcüzəli dünyada.  
Mən görürəm özümü,  
Şəfəqlərlə qol-qola  
Çıxıram uzaq yola,  
Buludu yara-yara  
Asimana uçuram.  
Uçuram ulduzlara,  
Kəhkəşana uçuram.  
Göylərə çatdıqca mən,  
Ruhuma qanad gəlir.  
Görürəm ki, üfüqdən  
Atəş yallı at gəlir.

Nurladır göyü, yeri,  
Zər tellər alov kimi,  
O parlayan telləri  
Tuturam cilov kimi.  
Səma! Mənə yol eylə,  
Bu gün yollar mənimdir!  
Kəhkəşan üzəriylə,  
At çapıram mən indi!  
At uçur uzaqlara,  
Ulduz-ulduz dağlara.  
Şəfəqlər saçaq-saçaq,  
Mən sirs söyləyir mənə,  
Baş qoyuram astaca  
Ayın bəyaz köksünə.

Dan sökül aram-aram,  
Mən birdən oyanıram.  
Ulduzlarda yatıram,  
Yerdəsə oyanıram.

1994-1995

## ÜRƏK – AĞIL

*Zaman qəlbə kəmənd atır,  
Yara sızlar kürəyimdə.  
Sənin gücün ağlındadır,  
Mənim gücüm ürəyimdə.*

**N.Xəzri**

Gör necə qovuşur il-ilə, Allah,  
Ağıl düşünərək, ürək sevərək.  
İnsan varlığını  
var elə Allah,  
Ürəyə ağıl ver, ağıla ürək!

Təkcə ağıl sevsə –  
bələdi sevgi,  
Təkcə ürək sevsə –  
atəşdir, oddur!  
Ürəklə ağılın övladı sevgi,  
İnsana uçmaqçın məğrur qanaddır.

Sevənlər! Ucalın  
göylərə siz də,  
Ucalın arzuya,  
ümidə bağlı.  
Sevənlər! Qovuşsun taleyinizdə  
Ağılın ürəyilə,  
ürəyin ağlı!

27-28 may 1996



## BARIŞ TALEYİNLƏ!

Axşam... çiçəklidir  
Göylər çəmənini,  
Enir ayağına parlaq ulduzlar.  
Nəçin ağır gündə axtarmır səni,  
Evinin dirəyi bildiyin dostlar?  
Barış taleyini, barış, ay Nəbi!

Bağda necə vaxtsız  
Tökü xəzəllər,  
Meyvələr nə erkən sovuldu, getdi.  
Sənə "qartalımsan" deyən gözəllər  
Uçub sərçələr tək yox oldu, getdi.  
Barış taleyini, barış, ay Nəbi!

Üz gülmür,  
Açılmır,  
Qəlbə saxta, don,  
Xəzri otağında oynayır külək.  
Dünən gur zənglərdən sənə telefon  
Bu gün boyun büküb susur yetim tək!  
Barış taleyini, barış, ay Nəbi!

Sənə irişərdi  
İşi düşənlər,  
Təriflər qopardı sənə dinən zaman.  
İndi onlar səni görməyir məyər?  
Niyə təşəxxüslə keçir yanından?  
Barış taleyini, barış, ay Nəbi!  
Axı nə baş verib  
Görən cahanda,  
Necə qapalıdır sehirlər, sirlər.  
Məlum həqiqət var: gəmi batanda  
İlkin siçovullar qaçıb gedirlər.  
Barış taleyini, barış, ay Nəbi!

Zənginlər gördünmü, sən geri çəkil,  
Varın-dövlətin də öz hökmü vardır,  
Ürəyin doludur – bu meyar deyil,  
Ciblərin boşdursa – bax bu meyardır!  
Barış taleyinlə, barış, ay Nəbi!

Bəlkə qürurundur –

Günahkar bu gün?  
Qürur haçan olub, haçan günahkar?  
Fəqət dərin-dərin sən bir də düşün,  
İnsan günahkardır, zaman günahkar?  
Barış taleyinlə, barış, ay Nəbi!

Sinəni dərdlərə

Mərdanə gər sən,  
Sevgi də, nifrət də müqəddəs olar.  
Axı barışmasan

Sən neyləyərsən?  
Sözlər də səhrada batan səs olar.  
Barış taleyinlə, barış, ay Nəbi!

*20 iyul 1996*

## ANA, BAYRAQ, VƏTƏN

Qardaşım, dostları düşməndən ayır,  
Ümiddən inama təməl qoyulur.  
Dünyada Vətənsiz  
insan olmayır,  
Yalnız qeyrətsizlər Vətənsiz olur.

Vətən! Ömrümüzdən o ayrı deyil!  
Arxa ol, xoş gündə, bəlalı gündə!  
Sən yalnız dünyada  
Səcdəyə əyil,  
Bayraq qarşısında, ana önündə.

Vətən məhəbbəti  
Göylərlə təndir,  
Bayraq da, ana da  
Çünki Vətəndir.  
Sərin meşələrdən biz keçiriksə  
Nahaq saf bulaqdan içmirik ki, biz.  
Əyər ki, bayrağı  
Biz seçiriksə,  
Anayla Vətəni seçmirik ki, biz.

Qəzəb qılıncını çıxaraq qından,  
İnsanda bu qədər dözümlərmi?  
Vətən can çəkirsə,  
tapdaq altında  
Bizim yaşamağa haqqımız varmı?

Üz tutur xaricə zəka axını,  
O yerdə var-dövlət taparam, – deyər.  
Unudub Vətənin  
Ağır çağını  
Kaş yollar getməsin vətənsizliyə.



İnsan – Vətənsiz,  
Başdır – bədənsiz.  
Biz nələr görmədik tanrı, amandır,  
Vətənə yadlaşan insanlar oldu.  
Vətən nə alınan  
nə satılındır,  
Hərraca qoyulan vicdanlar oldu.

Sabaha inanır qəhrəman insan,  
O, millət dərđini daşıyacaqdır.  
Vətənçin ölməyi  
bacaran insan  
Vətən ömrü qədər yaşayacaqdır!

*1-2 fevral 1997*



## SƏNƏ

Aşdı bir zirvəni  
Təzə il bu gün,  
Dağlar da insanla  
Ucalır göyə.  
Dağ sənə söykənir  
Elə bil bu gün  
Mənsə dağ gəzirəm  
Söykənim – deyə!

Ürək nələr umar  
Nurlu səhərdən?  
Sən Aysan,  
Mən isə  
Solğun haləyəm.  
Gur çaysan,  
Axırsan  
Göy dərələrdən,  
Mən isə quruyan  
Bir şələləyəm!

Sənsən dan yerində  
Parlayan atəş,  
Mən isə, qüruba  
Əyilən günəş!

Dözərəm, üstümə  
Göylər ensə də,  
Döndüm ovu itmiş  
Səyyada, əfsus!  
Sənə qəlbim mənim  
Tez isinsə də  
Əfsus, gec görüşdük  
Dunyada, əfsus!  
Bəlkə nişanəsən  
Son məhəbbətdən,  
Bəlkə də müjdəsən  
Əbədiyyətdən!?

*1 yanvar 1998*

## TARİXİN DƏRSLƏRİNDƏN

Yalnız silahdamı dünyada qüvvət?  
Ədalət səbrlə atır addımı.  
Süngülər üstündə dayanan dövlət –  
Elə süngülərlə yıxılmadımı?

Xəyanət deyilmi ən çirkin əməl?  
El çəkir lənətlə satqın adını.  
Təriflər üstündə yüksələn heykəl –  
Elə təriflərlə uçulmadımı?

Həqiqi sədaqət tutulmaz ucuz,  
Sevgi də intiqam alar mərd kimi.  
Alqışlar üstündə ucalan nüfuz –  
Sonra qarğışlara çevrilmədimi?

Duydu hökmdarlar sənəti məyər?  
Nə oldu ilk andı, son etimadı?  
Dövlət də, millət də mənəm – deyənlər.  
Xalqın mənliyini necə tapdadı?

Biz başa vururuq böyük bir əsri,  
Tale sehirlə bir gələcəkdir?  
Tarix dünən verdi bizə bu dərsi  
Sabah da bu dərsi verəcəkdir?

*16-17 iyun 1996*

## KİMDİR?

- İnsanın yaxşısı, ya pisi kimdir?
- Sadəliklə olur ilahi insan!
- Dünyanın ən böyük dahisi kimdir?
- Ən adi insandır – ən dahi insan!
  
- Söylə, yer üzünün vüqarı kimdir?
- İnsana sitayiş kimdə varsa, o!
- Dünyanın ən böyük şairi kimdir?
- Yazmaq yox, pozmağı kim bacarsa, o!
  
- Həyatda əbədi əzəli kimdir?
- Kim hörmət qazanır özü özünə.
- Dünyanın ən böyük aqili kimdir?
- Kim cavab vermirsə cahil sözünə!
  
- Rütbənin, şöhrətin ilk qulu kimdir?
- Kim ki, vəzifəyə daim baş əyir!
- Dünyanın ən böyük yoxsulu kimdir?
- Kim ki, milyon üstdə əsib titrəyir!
  
- Mən yuxu görmüşəm, yozan bəs kimdir?
- O deyir: Bir ömrün bitməyib yolu!
- O zaman bu şəri yazan bəs kimdir?
- Böyük bir Vətənin kiçik bir oğlu!

*19-20 may 1996*

## ŞƏKLİNƏ BAXIRAM

*Mərhum ömür yoldaşım Gülarə üçün*

Sən getdin cahanın  
Dərdli çağında.  
Bir çaya döndüm ki, sısqa axıram.  
...Sənsiz bir otağın tənhalığında  
Şəklinə baxıram...  
Yenə baxıram.

Əsir pəncərədən  
Yel incə-incə,  
Sanki isti nəfəs üzümə dəyir.  
– Gecən xeyrə qalsın – söylərəm gecə,  
Səhər də söylərəm: sabahın xeyir!

Ürəyim narahat,  
Qulağım səsdə  
Dövrün haqsızlığı titrədir məni.  
Çevrilib mələyə başımın üstdə,  
Ruhun gecə-gündüz hifz edir məni.

Axı, sənirlədir hər anım mənim,  
Sən mənim nisgilim, pərişanımsan.  
Gündüz şəkillərdə susanım mənim,  
Gecə yuxularda danışanımsan;  
– Ay Nəbi, özündən muğayət ol sən,  
Bil, daha dünənki cavan deyilsən.  
– Əlbəttə, mən səni itirən gündən,  
Həyatım dəyişdi tamam kökündən.

Qar əskik olmayır doğma dağımdan  
Bir gündə asılıb hər ayağımdan.  
Bəzən yersiz düşdük haya, haraya,  
Axı pis də gedir, yaxşı da qalmır.  
Sən məni qısqandın bütün dünyaya,

İndi dünya məni heç saya salmır.  
Tanrım bağışlasın,  
Günah varsa da,  
Günah xoşbəxtlikdən pay alan deyil.  
– Gənclik günahları yuyularsa da,  
Qocalıq günahı yuyulan deyil!

Gec duydum həyatın  
Mən sirlərini,  
Zaman pərişandır, ömür pərişan.  
Mən öz günahımın zəncirlərini  
Çoxdan parçalayıb, çoxdan qırmışam.

Səni yana-yana səsləyirəm ki,  
Eşitsin sözümü sevdiyim mələk.  
Dünyada o günü gözləyirəm ki,  
Gülərə adında nəvəm gələcək.

Şəklinə baxıram,  
Baxıram yenə,  
Sanıram çiynimə yumşaq əl dəyir.  
– Gecən xeyrə qalsın – deyirəm sənə  
Səhər deyəcəyəm:  
– Sabahın xeyir!

*8 aprel 1995*

## YETİMLİK

Zaman ümmanında  
Bir ömür üzdük,  
Məgər poladdandır əsəblərimiz?  
Atanı, ananı itirdik, dözdük,  
Torpağı itirdik necə dözək biz?

Yadlar əkib-biçən torpaq yetimdir  
Elatı gəlməyən yaylaq yetimdir.

Baxırıq sabaha yenə ümidlə,  
İntiqam adlanan zaman gələcək.  
Gələcək torpağın sahibi mütləq,  
Dağlar haray çəkir haçan gələcək?

Bulanıq axdıqca gur sellər, sular,  
Uçar o kimsəsiz ev ki, yetimdir.  
Yetimdir bəlalı hisslər, duyğular,  
Qədrini bilinməyən sevgi yetimdir.

İnamsız yer ilə göy dağılardı,  
Dəniz də coşmazdı çay olmasaydı.  
Günəş də göylərdə yetim qalardı,  
Əgər ulduzlarla Ay olmasaydı.

Yerdə əl çatmayan, haray yetməyən,  
Gülünü qış vurmuş bahar yetimdir.  
Kimsə hüzuruna gəlib getməyən,  
Dövrəsi ot basmış məzar yetimdir.

Çiçəklər sazaqdan elə solur ki,  
Deyirsən dünyanın yetişib sonu.  
Şair də o zaman yetim olur ki,  
Nə zaman ilhamı tərki edir onu.

Qoy axsın qanıma dəniz də, çay da,  
Qoy ilham qarıma gəlməsin qonaq.  
Əgər yetim qalsa Günəş də, Ay da,  
Təki biz torpaqsız yetim qalmayaq.

*17 aprel 1997*



## SÖYLƏ, BƏS HARDAYDIN?..

Sən gəldin,  
Zülmətdən gün çıxdı birdən,  
Nə qədər ecazkar göründü cahan?  
Səni gözləmişdim ömrüm boyu mən,  
Söylə, bəs hardaydın sən bu vaxtacan?

Keçib göy dərəni,  
yaşıl çəməni,  
Elə yaxın gəldin, elə uzaqdan!  
Bəlkə min il əvvəl görmüşdüm səni,  
Sərin su içəndə sən buz bulaqdan!

Elə bil üzleşdim  
ilahi sirlə,  
Bu nə möcüzədir, bu nə heyrətdir?!  
Məhəbbət ölçülmür illə, əsrlə,  
Məhəbbət ölçüsü əbədiyyətdir.

Zöhrə ulduzu tək  
yanıb obaşdan,  
Üfüqlər aşırıdın xəyallarımda.  
Sən hələ dünyaya göz açmamışdan,  
Küsüb-barışırdın xəyallarımda.

Sən gəldin ömrümün  
qarlı qışında,  
Ruhumda ehtiras, ürəyimdə qəm.  
Cənnət qarısının elçi daşında,  
Hazırdım min il də səni gözləyəm.

O nəydi?  
Zülmətdən gün çıxdı birdən,  
Nə qədər ecazkar göründü cahan!  
Səni axtarırdım ömrüm boyu mən,  
Söylə bəs hardaydın sən bu vaxtacan?

1998

# DƏNİZ, GÖY, MƏHƏBBƏT

## I

– Dənizi hədiyyə verirəm sənə...  
Mən dedim, sən baxdın, sən gülümsədin.  
Göylərin şəfəqi düşdü üzünə.  
– Mən isə... göyləri verirəm, – dedin...

Ayrıldıq qərribə hədiyyələrlə,  
Göylər eşqim kimi mənə əzizdir.  
Ayrıldıq dənizlə, ağ ləpələrlə,  
Necə aparasan? Dəniz dənizdir.

Dənizi verdim ki, sənə hədiyyə,  
Gəldiyim sahilə gələsən bir də.  
Məni görməyəndə o mənəm – deyə,  
Mənimlə danışıb, güləsən bir də.

– Əgər görüşməsək, bizə dağ olar,  
Dedim, neçə dəfə belə dedim mən.  
Dəniz sahilinə qayıtmaq olar,  
Göylərin sahili varmı, gedim mən?!

Düşündüm, ayrılıq gələndən bəri,  
Sən mənim eşqimə çıraq olasan.  
Onunçün verdinmi mənə göyləri,  
Məndən göylər qədər uzaq olasan?!

## II

Mən bir dənizəm ki, eşqim səhərdir,  
Səni düşünürəm, əzizim, yenə.  
Mənim dalğalarım xatirələrdir,  
Qoy çatsın qəlbinin  
sahillərinə.



Adla ađ yoluyla k hk şanların,  
Parlasın hər ulduz xatirə kimi.

G l, qıř gecəsində,  
yaz səhərində,  
Dənizi göylərdən ayırmaq olmaz!  
Sonsuz kainatın  f ql rində,  
Sən g r ř vaxtını řimř kl rl  yaz!

Mən gərək n đm t k səni dinl y m,  
Sən mənim eřqiml ,  r yiml s n.

N  qədər göylər var, mən səninləyəm,  
N  qədər dəniz var, sən mənimləsən.

1963

# AT, ÖVLAD VƏ TORPAQ

(Xalq rəvayəti)

*Bu rəvayəti mənə danışmış müdrik alim  
dostum Mirəli Seyidova minnətdaram*

Xəyal uzaq-uzaq  
İllərə vardı,  
Çaparlar yollarda  
Duman qopardı.  
Çatdı hökmdardan  
Xaqana xəbər:  
– Güzəl ağ atını  
sən mənə göndər!  
"Ağ atı verəkmi?  
At ki, qanaddır".  
Gəldi məsləhətə  
El dəstə-dəstə.  
Xaqan çox düşündü,  
O, qəmə batdı.  
Dedi: qan düşməsin  
Bir atın üstdə.  
İl keçdi...  
Buludlar  
Dağları sardı,  
Çaparlar yollarda  
Duman qopardı.  
Çatdı hökmdardan  
Xaqana xəbər:  
– Ortancıl oğlunu  
sən mənə göndər!  
Mənim qoşunumda  
Əsgərlik etsin,  
Yox, yox ağ atıma  
Mehtərlik etsin.  
"Övladdan əl çəkək?  
Övlad muraddır!"

Gəldi məsləhətə  
El dəstə-dəstə.  
Xaqan çox düşündü,  
O, qəmə batdı.  
Dedi: qan düşməsin  
Bir oğul üstdə!  
Dünyaya nur saçan  
Erkən bahardı,  
Çaparlar yollarda  
Duman qopardı:  
– Daha darlıq edir  
burda yer mənə.  
Qonşu torpaqları  
Xaqan, ver mənə!  
"Yadlar hakim olsun  
yurdunda sənin?"  
Gəldi məsləhətə  
El dəstə-dəstə.  
– Vecsiz torpaqlardır  
qoy verək getsin,  
Kol-kos da bitməyir  
o şoran düzdə.  
Vaxt keçdi, –  
Sükutlu dəqiqələrlə  
Xaqan öz yerindən  
Qalxdı kədərlə:  
– Ağ atı verdim ki,  
mən at taparam,  
Övladı verdim ki,  
Övlad taparam.  
Mən torpaq tapmaram,  
Fəqət dünyada,  
Niyə torpağımı  
Mən verdim yada?  
Torpaq mənim deyil –  
Xalqındır torpaq,  
Ancaq ədalətin,

Haqqındır torpaq.  
Babamdan bu torpaq  
    Mənə mirasdır,  
Bu torpaq üstündə  
    Ölsəm də azdır.  
Gəl, düşmən,  
    yasını görəcək aləm,  
Sənə özün boyda  
    torpaq verərəm!  
Çaparlar hövlək geri çapdılar.  
...Yadlar bu torpaqda  
    qəbir tapdılar.

1988

## DÜNYA NECƏ DÜNYADIR?

Kimdə arzu sonsuzdur,  
Kimdə arzu ilğımı.  
Kimə bahar əbədi,  
Kiməsə qış iqlimi.  
Kimdə ümid atəşi,  
Kimdə ümid zərrəsi,  
Kimdə inam günəşi,  
Kimdə inam şöləsi.  
Kimisi şərbət içir,  
Kimisi zəhər udur.  
Kimə milyon da azdır,  
Kiməsə min də çoxdur.  
Kim nəfsinin nökrəri –  
Kasıbların ağası,  
Kimin yası dünəndi,  
Kimin bu gündür yası.  
Kimsə altun sarayda,  
Kimsə uçuq daxmada.  
Kimin gözü doymayır,  
Kimə bəsdir loxma da.  
Kimdə tülkü hiyləsi,  
Kimdə aslan qüvvəsi,  
Tülküyə rütbə düşür,  
Aslana qurd qəfəsi.  
Kimdə ədalət sözü,  
Kimdə ədalət özü.  
Dünya necə dünyadır?  
Kimə günəşli gündüz,  
Kimə gecə dünyadır!  
Mən bilmirəm niyə sən  
Söylə, beləsən dünya?  
Mənimlə öz sirrini  
Bəlkə, bələsən, dünya?  
...Bu an dünya sükutu –  
Heç də sükut deyildi!  
Sandım min-min sirr mənə,  
Pıçıltıyla deyildi!

1 yanvar 2000



## ƏN BÖYÜK FACİƏ NƏ ZAMAN OLUR?

Xəsis – səxavətdən,  
Qəddar – ədalətdən,  
Yaltaq – məharətdən  
Danışan zaman

Vicdansız – vicdandan,  
İmansız – imandan,  
Amansız – amandan  
Danışan zaman

Əxlaqsız – əxlaqdan,  
Haqqı danan – haqdan,  
Xalqı satan – xalqdan  
Danışan zaman

Yalan – həqiqətdən,  
Xain – sədaqətdən,  
Qorxaq – cəsərətdən  
Danışan zaman,  
Facie içində sarsılar cahan!

*13 yanvar 2000*

## İLLƏR KARVANIM

Gedir aram-aram  
    öz qatarıyla,  
Gah susur, gah dinir  
    gah uçar illər.  
Hardasa zınqrov  
    sədalarıyla,  
Cahan karvanına  
    Qovuşur illər.  
Gedir ləngər ilə  
    O asta-asta,  
Ardınca nə qədər  
    nanəcib gedir.  
Yanır göy qurşağı  
    Karvanın üstdə,  
Zərrin tac altından  
    O keçib gedir.  
Gedir, hardan, haçan,  
    Yollara çıxıb,  
Mavi üfüqlərə  
    mehriban olur.  
Yerdə dərin-dərin  
    açılan cığır,  
– Göylər sinəsində  
    Kəhkəşan olur.  
Gedir, doğulduğum  
    O, uzaq gündən,  
Yolda çinar durur  
    cərgələnərək.  
İstidə karvanın  
    Əsir üstündən,  
Xəzərin ətrini  
    gətirən külək.  
Gedir, öz yolundan  
    Dönən deyil o,

Üfüqdə nur yanır  
Nur sönür bəzən.  
Onun qarşısında  
Qum təpəsi yox,  
Dəmir barmaqlıqlar  
Görünür bəzən.  
Gedir, tufan qopub  
yellər əssə də,  
Durmayıb dünyada  
gedəcək yenə.  
Karvan sarbanını  
itirərsə də,  
O məndən sonra da  
gedəcək yenə!

*2 yanvar 2000*

## MEYDAN

Çiçəklər şaxtasız  
elə solub ki,  
Qışın dəhşətini torpaq da duyur.  
...Meydan sulayanlar peyda olub ki,  
Bu gün yerə, göyə meydan oxuyur.

Hardadır cıdırda  
zəfər çalanlar,  
"Tayota", "Mersedes" sevilir burda.  
At çapıb meydanda nəmər alanlar,  
Qarabağ atını heç tanımır da.

Həqiqət, ədalət  
əzizdir, əziz,  
Gah isti, gah soyuq küləklər əsir.  
"Azadlıq" meydanı azad, kimsəsiz,  
"Qələbə" meydanı qələbə gəzir.

Varlı heç kimsəni  
salmayırsa sayırsa,  
O, öz dövlətilə fəqan eyləyir.  
Məddah da yabını çəkib ortaya:  
– Mən də bu meydanda varam, – söyləyir.

Yellər haram pulu  
göyə sovursun,  
Meydan oxuyanın burnu ovular.  
Məddahı yabısı qoy özü vursun,  
Meydan sulayanı batırsın sular!

*23-24 dekabr 2000*

## MƏHKUM

Bəlkə vaxtsız əsən  
Səməumdur insan.  
Səhrada sovrulan tufana məhkum.  
Onsuz da ölümə məhkumdur insan,  
Ölümdən də betər hicrana məhkum!

Yolları ayırır  
Xeyrin, şərin də,  
Susan həqiqətlər yalana məhkum.  
O qədər mələk var yer üzərində,  
Dedim ki, olmaram şeytana məhkum!

Ürəkdən ürəyə  
Köprü atıram,  
Özümsə uçuma, yarığa məhkum!  
Mən ki, dərdlər alıb, qəmlər satıram,  
Belə alış-veriş ziyana məhkum!

Yer üzü titrəyər,  
Göy üzü ağlar,  
Dünya faciəli zamana məhkum.  
Çiyində günəşi gətirən dağlar,  
Görürsən bir qatı dumana məhkum!

Bəşərin dərini  
Hər an çəkən mən,  
Yaşaram əlaca, dərmana məhkum.  
Bir damla su üçün təşnə ikən mən,  
Olmuşam bir duzlu ümmana məhkum!  
Mən ki, heç bilmədim  
Niyə doğuldum?  
Əsrə məhkum gəldim, cahana məhkum.  
Özümü bir sarban  
Saysam da,  
Oldum  
Mənzilə çatmayan karvana məhkum!

*10 noyabr 1996*

## ALTIĞACDA

*Dünya şöhrətli alim dostum,  
professor Rafiq Yusifliyə*

Silinsin ürekdən  
Həsretin qəmi,  
Müqəddəs yer deyə,  
göy deyə gəldik.  
Dağlar ən ilahi  
ehramlar kimi,  
Dostumla dağları  
səcdəyə gəldik.

Başımız üstündə zərli qanadlar,  
Kəhrəba çinarlar, qızıl palıdlar.

Belə yer dünyada deyən varmıdır,  
Meşə pıçıldayır, bulaq danışır?  
Günəşdən süzülən ulduzlarmıdır,  
Ya kəhrəba yanır, qızıl sayrışır?

Sirli bir qələmlə söz yaza-yaza,  
Ağaclar zər səpir yollarımıza.

Mən burda payızın oğlan çağında,  
Meşələr qoynunda necə zənginəm.  
Haçan axşam düşür –  
Ay işığında,  
Palıdlar boyanır polad rənginə.  
Bu dağlar nə ulu  
Bir əfsanədir,  
Burda xəzan özü zər xəzinədir.

Qarşı zirvələrdə maral göründü,  
Sonra birdən-birə xəyala döndü.

Ömrünü qoydumu güllə yarıda?  
Şair burda dayan, şair burda dur!  
Mehriban dağların ovçuları da  
İnsafsız olmayır, mehriban olur.

Sehirli səslərlə doludur cahan,  
Dinir büllur çayla, parlaq şələlə.  
Bir zirvə danışır Cəfər adından,  
Bir zirvə danışır Müşfiq dililə.

Dönürük, bizimlə  
                    qoşa gedirlər  
Kəhrəba çətirlər,  
                    qızıl çətirlər.  
Gedir dağ amarı, ahı bizimlə,  
Gedir dahilərin ruhu bizimlə.  
Torpaq ətirlidir,  
                    səma ətirli,  
Nağıl dünyasına dəydik qayıtdıq.  
Yerlər möcüzəli, göylər sehirli,  
Cənnət qapısını  
                    döydük qayıtdıq.

*Oktyabr–Noyabr 2000*

## MÜŞFİQ EVİ

*Payız vaxtı dağlar qoynunda Müşfiq evinə  
gedən körpünü sellərin uçurduğunu gördüm*

Əziz Müşfiqimi

Bu doğma dağdan,  
Dünən qanlı-qanlı əllər ayırdı.  
Bu gün bura gələn dostdan, qonaqdan,  
Çağlayan dalğalar, sellər ayırdı.

Qumral saçlarını

Daradı külək,  
Xoşbəxtlik gəzərkən dərd çəkdi burda.  
Qəbrin yox, qəbrinə səcdəyə gələk,  
El sənə kiçicik ev tikdi burda.

İnamı məhəbbət,

Andı həqiqət,  
Onun nə dəhşətli taleyi vardı.  
Zəngin saraylara sığmayan şöhrət,  
Bu kiçik komaya necə sığardı?

O, ilham dağında

Zirvəyə çatdı,  
Vətən səcdə qıldı məğrur sözünə.  
O, min-min ürəyə körpülər atdı,  
Təbiət qəsd etdi son körpüsünə!

Ev də yetim qaldı,  
Sahibi kimi,  
Durdu yerin-göyün,  
Qalibi kimi!

Burdadır məhəbbət,

Hörmət yolları,  
Yenə görüşərik yaz səhərində.  
Gələr dəstə-dəstə el oğulları,  
Saxlayar körpünü çiyinlərində.

*Oktyabr 2000–Yanvar 2001*



## KİMİN İSTƏYİ NƏDİR?

Kim isə, nəyisə  
Seçir dünyada;  
Ağıl gözəlliyi,  
Üz gözəlliyi!  
Adam var şərbət tək  
İçir dünyada,  
Saxta səslənsə də  
Söz gözəlliyi.

Mənim gözlədiyim  
Gözəlliyim gəl,  
Kim deyər çəməndən  
Səhra gözəldir?  
Mənimçin cahanda  
Hər şeydən əvvəl,  
Ürək gözəlliyi  
Daha gözəldir!

Belə gözəlliyi  
Görmək savabdır.  
Hər insan bir cürə  
Duyur aləmi.  
Ürək gözəlliyi  
Təmizdir, safdır.  
Dəryalardan çıxan  
Mirvari kimi.

*3 avqust 2000*

## TUFANLA SÖHBƏT

– Yer də, göy də əsir sən coşan kimi,  
Bu qədər dünyada sərtlik ki, olmaz!

– Eşit ürəyimi, dinlə səsimi,  
Tufanlar olmasa sakitlik olmaz.

– Çağlayıb coşduqca sən qaranlıqda,  
Axı neçə görüm tufan qəlbini?

– Məndə qəzəb də var, mehribanlıq da,  
Fəqət sındırmaram insan qəlbini.

– Elə bil qovuşur yerlə asiman,  
Dənizdə dalğalar – hər biri dağdır.

– Dünya təzələnir mən əsən zaman,  
Dərya çağlayırsa, durulacaqdır.

– Amandır, lalələr üstündən əsmə,  
Kübar sülalələr üzərindən əs!

– Göylər də səs verir, mənim səsime,  
Tufandan payımı alacaq hər kəs.

– Tufan, haqsızlığa sən etirazsan?  
Bəs, neçin adınla yol almışam mən?

– Əgər tufan dolu bir şeir yazsan,  
Deyərəm qəlbində yurd salmışam mən.

*9 yanvar 2000*

## KIRAYƏNİŞİN

Gözlənməz qonaq tək  
Cahana gəldik,  
Göydə ulduz yandı,  
Səssiz – səmirsiz.  
Dünyada bir guşə  
Kirayələdik.  
Dedik: – Nə gözəldir  
Bizim evimiz.

Elə bil kədərlə,  
Qəmlə yaşadıq.  
Kədərsiz sevinc yox,  
Əziz saxlayaq.  
Ağlayıb gəlmişdik,  
Ağlar yaşadıq.  
Macal olacaqmı  
Sonda ağlayaq?

Atıldıq illərin  
Qovğasına biz,  
Pay umduq cahanın  
Səxavətindən.  
Sandıq ki, ömrümüz  
Bahasına biz,  
Çıxarıq dünyanın  
Xəcalətindən.

Kim dedi: qapılar  
Pulla açılar,  
Kim dedi: dünyaya  
Özüməm şərik!  
Neçindir bu qədər  
Ağrı-acılar?  
Lüt gəldik, eləcə  
Lüt də gedirik.

Dünya ümman oldu,  
Bizsə tək ada.  
Yenə işıq saçdı,  
O, uzaq ulduz.  
Kirayə tutmuşduq  
Biz bu dünyada,  
Xərcini ödəyə  
Bilmədik, əfsus!

Həyatın nifrəti,  
Məhəbbəti var.  
İllər yolumuza  
Güllər sərəcək.  
Dünyanın nə böyük  
Səxavəti var.  
Bizə beş qarış da  
Torpaq verəcək.

Axacaq ulduzum  
Zər tökə-tökə,  
Son gün son mənzilə  
Enəcək bəlkə?

*8 yanvar 2000*

## FƏRSİZ

– Fərsizsən, düzünü  
Deyirəm sənə.  
Bax, qonşun daş əkib  
Almas bitirir.  
Göm-göy əskinaslar  
Axır cibinə!  
– Kim nəşə qazanır,  
nəşə itirir,  
Ən böyük qorxu da  
Var-dövlət verir.

– Sənin günün keçir,  
Qəmdə, təlaşda,  
Onun gör necə də  
Bəxti gətirir.  
Başçıya baş əyən  
Yuxarı başda...  
– Kim nəşə qazanır,  
nəşə itirir,  
Yaltaqlıq – mənəvi  
Əsarət verir.

– Fərsizin qırılar  
Ömrü yarıda.  
Ondan ibrət götür,  
Gör nədir bu sir!  
Yüksək rütbədədir  
Övladları da...  
– Kim nəşə qazanır,  
nəşə itirir.  
Sən hökmü əlbəttə  
Ədalət verir.

– Ədalət gəlincə  
Can gedir əldən.

Kitab həsrətilə  
Yan sətir-sətir.  
O, əldən bərk tutur,  
Sən isə eldən...  
– Kim nəşə qazanır,  
nəşə itirir.  
Əsil qiyməti də,  
El, millət verir!  
Mənə qibtə etməz,  
Dünyada heç kim,  
Mənə ancaq mənim  
Qürurum qaldı,  
Bu gün mənimlədir  
İtirdiklərim,  
Fəqət qazandığım  
Bu gün xəyaldır!

*7 oktyabr 1999*

## UZUN SÖZÜN QISASI

Gəldi riya,  
Getdi həya!

Baxdı paxıl,  
Yandı taxıl!

Güldü yaltaq,  
Ağladı dağ!

Pıç-pıç çuğul,  
Özünə qul!

Qanun güdən,  
Yırdı gödən!

Bəsdir, şair,  
Haray nədir?

Sözlər ucuz,  
Bəşər quduz!

Vədlər – bəla,  
El mübtəla!

Dindi nadan,  
Susdu cahan!

*12 mart 2000*

## ŞEİR MƏNİM ÜÇÜN BİR KAINATDIR

Şeir mənim üçün bir kainatdır,  
Onun ulduzları,  
Günəşləri var.  
Şeir mənim üçün sirli həyatdır,  
Onun öz sevinci,  
öz kədəri var.

Şeir də yaşayır öz baharıyla,  
Ona yol da verir sonsuz asiman.  
O keçir təbii addımlarıyla,  
Süni peyklərin aşdığı yoldan.  
Keçir addım-addım  
kənddən, şəhərdən,  
Ulduzlar üstünün naxışı kimi.  
O keçir başına yağsa da hərdən,  
Tənqidlər meteor yağışı kimi.  
Sözüm də gücünü  
ellərdən alıb,  
Qoy uçsun göylərə,  
o, birnəfəsə.  
Qalın qatlardakı yanan peyk olub,  
Nə qəm,  
neçə şerim geri dönməsə.  
Nə qədər qol-qanad,  
açsa da ilham,  
Mən ana torpağın sinəsindəyəm.  
Nə qədər göylərə uçsa da ilham,  
Mən yerin cazibə qüvvəsindəyəm.  
Yenə düşüncələr aparır məni,  
Deyirəm: susmaram boran-qar olsun.  
Gəzirəm sevdiyim ana Vətəni,  
Misralar gəzirəm,  
misralar olsun.





## YALAN VƏ HƏQİQƏT

Sənə səcdə qıldım, sənə baş əydim,  
Qəzəb sükutunu qəlbən eşitdim.  
Günahkar olardım yalan desəydim,  
Həqiqəti dedim,  
cinayət etdim.

Mən neçə unudum nurlu gözləri?  
Yəqin süni imiş o "can" sözləri.

Sən mənim ömrümdən şimşək olub keç,  
Məndən uzaqda da mənimçin varsan.  
Qapından dilənçi qovmamısan heç  
Məhəbbət umanı necə qovursan?

Susuram... nə qada, nə də qan olsun,  
Sevgiyə həqiqət qadağan olsun?

Sözümü ulduzlar göylərə yazsın,  
Ölərkən mən eşqin ehtiyacından,  
Yalan qüdrətlidir qoy məni assın,  
Assın həqiqətin dar ağacından!

*17 may 2000*

## HƏSRƏT

Bir qız keçdi burdan,  
Keçdi, dayandı.  
"Şıltaqdır" – dedilər, "dəli ceyrandır".  
Amma ki, hüsnünə hamı heyrandır.  
Bu günsə sahillər o qıza həsrət.  
Axşam gözlər yandı,  
gur şəfəqlərdən,  
"– O ulduz mənimdir" – dilləndi birdən:  
"Marsa qanad açıb uçacağam mən"..  
O, yoxdur, baxıram ulduza həsrət.

Mən Qütb ulduzunu  
Göstərdim bu vaxt:  
Tək o dəyişməyir yerini ancaq!  
Ona bənzəmişəm mən də yanaraq,  
Qışlar yaşamışam mən yaza həsrət.

Susmuş sözlərimi  
açdım küləyə..  
Solan ağaclara, ulduzlu göyə.  
İndi tək baxaram – sənsizəm – deyə,  
Çöküb qəlbim kimi payıza həsrət.

*Zuğulba, sentyabr 1998*



## GÜLMƏYƏN GÖZLƏR

Sirli bir dünyadır  
Sanki hər ömür,  
Baxışlar mehriban,  
Söz səmimidir.  
Onun özü gülür,  
Gözləri gülmür.  
Bəlkə göz sükutu –  
Ürək qəmidir.

O, zərif əllərdən  
Tutdum mən dünən,  
Əl varmı, beləcə  
Şehirli olsun?  
O, üzdən bu qədər  
Xoşbəxt görünən  
Nə üçün bu qədər  
Kədərli olsun?  
Ensə üfüqlərdən  
Ağ bir göyərçin,  
Olar göy suların  
Bəyaz dalqası.  
Eyni bir taleyə  
Yazılır neçin,  
Kədər ümmanıyla  
Sevinc damlası?

Ürək ovunmayı,  
Şirin söz ilə.  
O gözlərdə yanan  
Kəhkəşan deyil?  
Hamıya mehriban  
Olan gözələ,  
Nə üçün təbiət  
Mehriban deyil?

Hərdən göz yaşını  
Silən gözlərə,  
Uzaq ulduzların  
Nuru tökülsün!  
Biz çox alışmışıq  
Gülən gözlərə,  
Gülməyən gözlərin  
Qoy bəxti gülsün!

*10 may 1999*

## AD GÜNÜ – FƏRYAD GÜNÜ

*C.Naxçıvanski adına hərbi məktəbin  
17 yaşlı tələbəsi Ruslan İsayev bacısının  
ad gününə tələsərkən, metroda baş vermiş  
yanğında (28 oktyabr 1995-ci il) 4 nəfəri  
öldürmədən xilas etmiş, özü də qəhrəmancasına  
həlak olmuşdur.*

***Qəzetlərdən***

Dünya məhvərindən  
Qopdu elə bil,  
Oğlan görmədiyi dəhşəti gördü.  
Qara əjdaha tək uzanan tunel  
Sanki xortumundan od püskürdü.

Yer əsdi atəşli,  
Odlu səslərdən,  
Alov hücum çəkdi insan ömrünə.  
Onun tələsdiyi ad günü birdən,  
Döndü faciəli fəryad gününə.

Alovun nə məşum dilləri varmış?  
Dəmir də yanarmış, daş da yanarmış!

Elə bil yağırdı  
Odlu yağışlar,  
Odlu sel axırdı relslərin üstdən.  
O birdən düşündü: "Bacım, bağışla,  
Sənin ad gününə gecikirəm mən".  
Özü də odlarda o yana-yana,  
Yanan insanları aldı qoynuna.

Əlində ölümün  
sındı qanadı,  
Mərd çıxdı alovlar keşməkeşindən.  
O, Odlar yurdunun cavan övladı,  
Təzədən doğuldu odlar içindən.

Qurusun göz yaşı  
Doğma ananın,  
Allahım mərdliyi təsəlli verdi.  
...O günəş ürəkli igid oğlanın  
Tabutu üstündə Günəş gedirdi.

Bu gün calandıqca  
Aylar, aylara,  
Dünya odlu dəniz – ömürsə gəmi.  
Səhər Günəş qonur mərmər məzara,  
Yanır qəhrəmanın öz qəlbi kimi.

Yenə də çağlayır  
Ümmanlar bu gün,  
Yenə odlar yanır yer üzərində.  
O, xilas etdiyi insanlar bu gün,  
Gəzdirir igidi ürəklərində.

Ömr edir ulduzlar sanı, igidlik,  
Bəli, əbədidir ani igidlik.

*20 noyabr – 14 dekabr 1997*



## GECƏ...

Sənə – gecən xeyrə qalsın, – deyirəm,  
Kaş ki, səni yuxularda mən görəm!

Sən cənnətdən varıb gələn qumrusan,  
Mən kölgənəm, bir uçuruq səninlə.  
Sən taleyin sehirli bir nurusan,  
Ayrı-larkən qovuşuruq səninlə.

Bəlkə mənəm pəncərəndən baxan ay?  
Buludların gur çayında axan ay?

Zər üfüqlər alovlanıb əriyir,  
Səpildikcə cığır-lara, izlərə.  
Ay elə bil öpmək üçün əyilir,  
Mənim öpə bilmədiyim gözlərə.

Varlığında eşqin dərin həsrəti,  
Sanki yatmış duyğularım oyanır.  
Doğma-doğma ürəklərin həsrəti,  
Ayrı-ayrı üfüqlərdən boylanır.

Ulduzların gur şəfəqi – təbərrik,  
Yaxın ulduz, uzaq tale – o bizik?

Görmək üçün o, gözləri bircə an,  
Mən gedirəm, qoşalaşır kölgəmiz.  
Kainatda bir-birinə uzanan  
Ulduzların əlləriyik bəlkə biz?

Nur olsaydım qopub uzaq üfüqdən,  
Deməzdim ki, kaman kimi səslənim  
Kaş sakitcə incə telə dönüb mən,  
Hörüklərin arasında gizlənim.

Gecə keçir, yuxu qaçır, yatmıram,  
Səsim çatır, özüm sənə çatmıram.

Sən cənnətdən varıb gələn qumrusan,  
Mən kölgənəm, bir uçuruq səninlə.  
Sən taleyin sehirli bir nurusan,  
Ayrılkən qovuşuruq səninlə.

*22 yanvar 1998*

## KƏDƏR SÜKUTU

*Dostum Yəhya Məmmədova*  
*təskinlik üçün*

Birdən dodaqlarda  
doldu gülüşlər,  
Elə bil bürüdü  
sükut aləmi.  
Dostuma üz verən  
ağır bir kədər,  
Dostlar çiyinində də  
endi dağ kimi.  
Bir insan gözünü  
Yumdu cahana.  
Üç övlad  
Bir anda  
Atasız oldu.  
Ürəkmi vəfasız  
Çıxdı insana,  
İnsanmı ürəyə  
Vəfasız oldu?  
Əsdi xəzan yeli  
Yaşıl çəməndə,  
Güllər ləçəyini  
Tökdü sükutla.  
Sevinc hay-harayla  
Gəlir gələndə.  
Kədərsə ürəyə  
Çökdü sükutla.  
Dost susur...  
Baxırsan...  
Sən də susursan...  
Söz indi tufanlı  
Fikirlərindir.  
Sevinci bölüşmək.  
Nə qədər asan,

Kədəri bölüşmək  
Necə çətindir!  
O susur,  
Dostlar da  
Bu yerdə susur.  
Paşa dillənməyir,  
O pərişandır.  
Susmağı sevməyən  
Şükür də susur,  
Cabir sükutuyla dosta hayandır.  
Könüldə o qədər  
Sözlər qalır ki,  
Axı, necə deyim  
Onu dosta mən?  
Sükut ürəklərə  
Körpü salır ki,  
Təskinlik yol alsın  
Həmin körpüdən.  
...Görür üç övladı  
Duman içində.  
Susur...  
Üzü nurlu...  
Baxışı isti...  
Oyanır qəlbində  
Bir an içində.  
Atasız uşağa  
Atalıq hissi.

## YUXULAR HƏYATDAN DAHA GÖZƏLDİR

Yuxuda dənizlər aşib-daşırlar,  
Torpağa iz düşür, daşa iz düşür.  
Dalğalar sahillə pıçıldaşırlar,  
Mırvari qumlara qoşa iz düşür.

Uçub qovuşursan uca buluda,  
Tor gəlmiş gözündən çəkilir duman.  
...Əl çatmaz dünyaya gedib yuxuda,  
Gənclik illərilə qovuşur insan.

Üz-üzə durursan sən Günəşlə də,  
Səadət durnanın telində gəlir.  
Hərdən görüşürsən, ilk görüşlə də,  
Evə ağ duvaqlı gəlin də gəlir...

Yetimlik köç edir ömürdən bəzən,  
Yenə doğma ana tutur əlindən.  
Nə böyük aləmdir analı yuxu,  
Mənasız cahanda mənalı yuxu.

Axdı gözlərindən yaş gildir-gildir,  
Yuxudan oyandın... yenə tənha-tək.  
Dünyanı dəyişmək dəhşət deyildir,  
Dəhşətdir bir daha yuxu görməmək.

*29 dekabr 1992*

## ƏLVIDA

Əlvida, ömrümdən ötüşən bir il,  
Gözəl önündəki, heyrət, əlvida!  
Əlvida, dalğalar, əlvida, sahil,  
Çəkdiyim əzablı həsrət, əlvida!

Əlvida, ey yaşıl çinar kölgəsi,  
Çinarın sehircar səsi, əlvida!  
Əlvida durnanın uzaq nəğməsi,  
Qəlblərin sükutu, sözü, əlvida!

Əlvida, qumlarda sirli naxışlar,  
Sahillərə düşən izlər, əlvida!  
Əlvida, mehriban, nurlu baxışlar,  
Hərdən o süzülən gözlər, əlvida!

Əlvida, göy meşə, çal-çarpaz budaq,  
Vaxtsız doğulmuşan, ey baxt, əlvida!  
Əlvida hər şeyə, hər şeyə, ancaq,  
Sevgimə demərəm heç vaxt: əlvida!

*6 yanvar 1993*

## QAYA ÜSTDƏ TƏK PALID

Yarğan başındakı  
boz qaya üstdən,  
Vüqarla yüksəlir qoca bir palid.  
Ayağı altından axır duman, çən,  
Başıyla göylərə dirənir palid.

Onun toxumunu hansı bir səhər,  
Qartallar gətirib buraya salmış.  
O həyat aşiqi,  
görən kim deyər,  
Neçə vaxt daşların qoynunda qalmış?

Ancaq təbiətə yaz gələndə o,  
Oyanmış yuxudan dağlarla birgə.  
Dağlardan ucalan qatı çəndə o,  
Boylanmış qayadan baharla birgə.

Qoy gəlib mən ona  
yaxından baxım,  
Şahidi neçə yaz, neçə də qışdır.  
Bəli, hikmətə bax, kiçik bir toxum,  
Böyük bir qayanı parçalamışdır!

Qalxmış məhəbbətlə günəşə doğru,  
Üstündən heç zaman nur əskilməmiş.  
İti əsən külək, coşğun axan su,  
Onun vüqarını əyə bilməmiş!..

Bu gün çiçək açmış yalçın qayada,  
Onun dağ ürəyi, onun dağ eşqi.  
Nə ilə ölçülər görən dünyada,  
Həyat məhəbbəti, yaşamaq eşqi.

1956

## ŞUŞANIN YOLLARI

Hər yanda bir məclis qurulub gedir,  
Buz kimi bulaqlar durulub gedir.  
Dağların döşüylə burulub gedir,  
Gör necə qovuşur yollara yollar,  
Siz nə gözəlsiniz, yollar, a yollar!

Dağın ətəyinə qədəm qoyunca,  
Qarqar uğuldayır dərə boyunca.  
Durub hüsnünüzə baxım doyunca,  
Baxım heyran-heyran mən sizə, yollar!  
İlk dəfə gəlmişik üz-üzə, yollar!

Sərin bulaqlardan ellər su içmiş,  
Dostunu düşməndən yaxşıca seçmiş.  
Burdan Vaqif getmiş, Vidadi keçmiş,  
Gərək ki, onları tanıya yollar,  
Onların ləpiri hanı, a yollar?

Sevirəm çeşməli, sulu dağları,  
Vüqarlı dağları, ulu dağları.  
Döysə də qar, yağış, dolu dağları,  
Dolanıb aparır dağlara yollar,  
Baxçalara yollara, bağlara yollar.

Dağların zirvəsi ağa bürünür,  
Yaşıl qüzeylərdən duman sürünür.  
Qəlbimdən bu yerə yollar görünür,  
Gör necə qovuşur yollara yollar,  
Siz nə gözəlsiniz, yollar, a yollar!

1954



## ÇƏKİN QARABAĞDAN QARA ƏLLƏRİ

*Dostum, qardaşım Yasif Nəsirliyə*

Sinəmdə döyünür bu yerin qəlbi,  
Əyilməz dağlara bir də baş əyim.  
Vaqifin ürəyi,  
    Üzeyrin qəlbi  
Mənim ürəyimdir, mənim taleyim.  
Əsməsin hicranın  
    qara yelləri,  
Çəkin Qarabağdan qara əlləri!

Quzeydən çaylara göz yaşı sızır.  
Qəzəb dalğaları axır yollara.  
Yurdumun xan qızı,  
    mehriban qızı,  
Natəvan nigaran baxır yollara.  
Axmasın vadinin  
    qara selləri,  
Çəkin Qarabağdan qara əlləri!

Dar gündə sınanar nəslin qüruru,  
Qeyrət həqiqətin müqəddəsidir.  
Fikrətin xəyalı –  
    zirvələr nuru,  
Bülbülün nəğməsi dağlar səsidir.  
Bir də mən görməyim  
    qara illəri,  
Çəkin Qarabardan qara əlləri!

Kükrəyib qəzəbdən od tökər qışım,  
Qolumdan bərk tutsun qardaşım gərək.  
Qarıssa yad elə  
    bircə qarışım,  
Özüm də torpağa qarışım gərək.  
Çəkin bu torpaqdan  
    qara əlləri!  
Çəkin Qarabağdan qara əlləri!

1988

## QEYRƏT

Bu gün dərd ağırdır, yaralar dərin,  
Sən düşmən üstündən tufan olub keç.  
Deyin, qarşısından nakişilərin  
Qaçmaq kişilərə yaraşarmı heç?

Atan sevdi xalqı, bilirsən özün,  
Keçdi qanlı əsrin boranlarından.  
Söylə kimdən qorxub, qaçırsan bu gün  
Dünyanın ən qorxaq insanlarından?

Mərdlərə söykənər Vətən dağ kimi,  
Döyüxsün kimin ki, qeyrəti varsa.  
Cahanda ən böyük bəla deyilmi,  
Ordu qaçqınlardan əvvəl qaçarsa?

Bu bir həqiqətdir düşüb dillərə:  
İgid bir yol ölər, qorxaq min kərə.  
Niyə belə oldun, sən harda, haçan?  
Getmişdin igidlər sırasında sən.  
Cəbhədən dabana tüpürüb qaçan,  
"Mərdсэн" piştaxtalar arxasında sən!

Erməni baş kəsər, heç "uf" da deməz,  
Bu gün haray çəkir kəndlər, uluslar.  
Söz var ki, namusu itə at, yeməz!  
Namusa susayıb bu binamuslar.  
Xalqın namusudur Vətən torpağı,  
Hər şeydən ucadır namus bayrağı.

Qalxsın qoy özünü insan sayanlar,  
Bizdədir mətanət, bizdədir dözümlər.  
Dünən qarımızda qab yalayanlar,  
Bu gün qanımızı içsinlər bizim?!

Xəyala dönməsin ləyaqətimiz,  
Axı namus, ismət tapdanır bu gün.

Bizim özümüzə xəyanətimiz,  
Hünərə çevrilir düşmənlər üçün.

Qoy daha düşməsin vicdana ləkə,  
Get el keşiyində dur ayıq-sayıq.  
Vermişik torpağı biz bölgə-bölgə,  
İndi qarış-qarış qaytarmalıyıq.

Ellər uca tutub öz vüqarını,  
Haqqa, sədaqətə o təməl qoyub,  
Burda igidlərin qılınclarını  
Qeyrət suvarmışdır əsrlər boyu.

Şair, sən də yurdun keşiyində dur,  
Vətən müqəddəsdir, Vətən əzizdir.  
Bizə bizdən başqa bir arxa yoxdur,  
Bizim qüdrətimiz qeyrətimizdir!  
Bizim qeyrətimiz qüdrətimizdir!

1993

## CƏBHƏDƏN QAÇAN OĞLAN

O cəbhədən qaçıb gəldi,  
gəldi ata evinə,  
Döydü doğma bir qapını  
o sevinə-sevinə:  
– Ana!  
– Necə qapı açım  
mən cəbhədən qaçana?  
– Mən gəldim ki, sizi görüm.  
– yox, buna dözməz Ana.  
Sənə Hünər adı verdim,  
mən arzuma yetmədim.  
İgid oğul bəslədim mən,  
fərari böyütmədim.  
Oğul, qayıt tez cəbhəyə,  
boyuna qurban olum,  
Səni görmək istəmirəm  
fərari tək, ay oğlum.  
Gedir cavan...  
Kor-peşiman...  
tanış yola düzəlir.  
Sonra döyür bir qapını...  
o qapıdan səs gəlir  
– Kimsən?  
– Mənəm.  
– Qaçmısanmı?  
qız dedi qəlbində qəm:  
– Mən fərari sevməmişəm,  
mən qəhrəman sevmişəm.  
Gedir cavan...  
Kor-peşiman...  
"Bu nə işdir" – deyir o,  
Yolda tanış bir dükanın  
qapısını döyür o,  
Bir ucaboy oğlan çıxır,  
üzü gülər, səsi şən:

– Ə, bu sənsən, köhnə dostum,  
                                əcəb edib gəlmisən!  
Olub burda biz şərik,  
                                bala-bala işlərik.  
Yol üstündə taxta dükan –  
                                şamların kölgəsində,  
Elə məşum haray var ki,  
                                küləklərin səsində.  
O haraya gedirdisə  
                                özünü yad sanırdı,  
Ayağının altda sanki  
                                yer od tutub yanırdı.  
O, hər kəsdən gizlənirdi,  
                                qəlbədə günahı, suçu.  
O gündüzlər satıcıydı,  
                                gecələr qarovulçu.  
Gör xəyanət edən zaman –  
                                necə alçalır insan!  
Bir gün elə yağış yağdı,  
                                şiddətli sellər axdı.  
Göy şamların zirvəsində  
                                odlu ildırım çaxdı,  
Bir də şimşək çaxanda  
                                şam da yandı, dükan da.  
Hayla gələn vayla getdi –  
                                bircə anın içində,  
Fərari də külə döndü  
                                o dükanın içində.  
Namərd oğul cəbhələrdən  
                                qaçıb gəldi, nə gördü?  
Fərarinin cəzasını  
                                təbiət özü verdi.

*4-5 noyabr 1993*

## ÇADIRLAR

Suları çağlayan  
                                ümman səhrada,  
Ağappaq adadır hər titrək çadır.  
Əriyir tüstü tək  
                                duman səhrada,

Çadıra söykənilir sıra çadırlar.  
Üfüqdən üfүqə gedib çatırlar.  
Elə ki küləklə ağ qar ələnir,  
Səhrada dəhşətli haray səslənir.

Qaçqınlar su üçün qaçır obaşdan,  
Yollarda pəlçığa, zığa batırlar.  
Soyuqdan, küləkdən, qardan, yağışdan  
Onlar çadırlarda necə yatırırlar?

Uşaq "çörək" deyə qəmli dayanmış,  
Gözlər yol çəkməkdən alacalanmış.

Titrəyib dəhşətli yellər önündə  
Hər ürək – elə bil yaralı bir quş.  
Dörd yandan axışan sellər içində  
Ananın döşündə südü qurumuş.

Bədənlər nə dəmir, nə də ki, tuncdur,  
Ən zəif canlıdır zərif canlılar.  
Soyuq tufandan da daha qorxuncdur,  
İnsan taleyinə soyuqqanlılar.

Onlar kefə baxır – azacıq gendə,  
Vurur bala-bala, deyib gülürlər.  
Bura humanitar yardım gələndə,  
Bizim "humanistlər" yarı bölürlər.

Ey qar, qış gəlməmiş niyə yağırısan?  
Torpaqlar ağappaq, sular qarqara.

Sən də göy qübbəsi!  
mavi çadırsan  
Rəhm elə yerdəki boz çadırlara!

Kaş mən öz köksümü  
yara biləydim,  
Bu dərd də mənimdir, bu qəm də mənim.  
Kaş elə bir çadır qura biləydim,  
Hamı isinəydi sinəmdə mənim.

*12 dekabr 1993*

## İSTİQLAL MARŞI

Göz açdığım qədim torpaq,  
Dayağımsan sən dünyada.  
Doğma anam, ey mehriban,  
Ey qəhrəman, Azərbaycan!  
Addım-addım qucağından,  
Odlu sellər çağlasa da.  
Həs-rət qaldın sən işığa,  
Zaman-zaman, Azərbaycan!  
Yadellilər damla-damla  
Al qanını sordu sənin,  
Kimlər sənin göz tikmədi  
Torpağına, Azərbaycan!  
Bayrağını endirdilər,  
Ancaq özün əyilmədin,  
Alqış bu gün o ucalan  
Bayrağına Azərbaycan!  
Səhər kimi cavan sənsən,  
Tarix kimi qoca sənsən.  
Fatehləri diz çökdürən,  
Vüqarımsan, Azərbaycan!  
Öz müqəddəs dağlarından,  
Günəş kimi uca sənsən.  
Yer üzündə mənim Odlar  
Diyarımsan, Azərbaycan!  
Səhərlərin qoy açılısın,  
Təzə nurlu bahar ilə,  
Gələcəyə mərd addımla,  
Uğurla get, Azərbaycan!  
Şəhidlərin al qanından,  
Lalə açmış yollar ilə,  
İstiqlalın sabahına  
Qürurla get, Azərbaycan!

1991



## DƏHŞƏT NƏDİR?

İrişmək hörmət deyil,  
səmimi söz hörmətdir.  
Dil deyən dəhşət deyil,  
ürək deyən dəhşətdir,  
Ah çəkmək həsrət deyil,  
dərdə dözmək həsrətdir.  
Bağırmaq cürət deyil,  
susən mərdlik, cürətdir.  
Hay-haray nifrət deyil,  
qisas almaq nifrətdir.  
Söz hələ qeyrət deyil,  
xeyirxah iş qeyrətdir.  
Bağırmaq şöhrət deyil,  
səssiz gələn şöhrətdir.  
Yığdığın sərvət deyil,  
payladığın sərvətdir.  
Vəsf etmək heyrət deyil,  
səcdə etmək heyrətdir.  
...Dil deyən dəhşət deyil,  
ürək deyən dəhşətdir.

*8 yanvar 1993*

## XOCALIDA ƏRİK AĞACI

*"Atamı, anamı Xocalıda öldürdülər. Ərik ağacımızı yandırdılar... İndi yuxularda həmişə ərik ağacımızı çiçəkləyən görürəm"*

*Qızçıqazın dediklərindən*

O, yandı, atəşi  
tutdu aləmi,  
Endi yerə Günəş –  
göylərin tacı.  
Qanlı cinayətə  
abidə kimi,  
Yüksəldi qarqara  
ərik ağacı.  
Rəzalət səsləndi  
bütün cahanda,  
Bu alçaq adına  
yaraşır ancaq!  
Ağac sahibinə  
güc çatmayanda  
Ağacın özündən  
intiqam almaq!  
Sən ey həqiqəti  
unudan yağdı,  
De, nə edəcəksən  
bəs qisas çağdı?  
Qışın yuxusundan  
oyandı torpaq,  
Dünyanın gözləri  
ərikdə qaldı.  
– Bahar – nəfəsini  
dünyada torpaq,  
Köklərdən  
bir şiv ucaldı.  
Əziz anasıdır

Vətən – ağacın,  
Ana gözlərinin  
yaşı dayanmır.  
Doğma torpağında  
bitən ağacın,  
Budağı yansa da,  
kökləri yanmır.  
Əriyin bir yeni  
budağı doğdu.  
Budağa ana tək  
süd verdi köklər.  
Ucaldı səmaya,  
günəşə doğru,  
Gəldi bu torpağı  
səcdəyə göylər.  
Bir ayda boy atdı  
budaq bir qulac,  
Dağ onu oyatdı  
öz nəfəsiylə.  
Dünən yuxularda  
gül açan ağac,  
Bu gün çiçəklədi  
yaz nəfəsiylə.  
Yad gözlər ağaca  
kinlə baxdı ki...  
Əllər göy budağı  
kəsməyə gəldi.  
Göylərdə elə bir  
şimşək çaxdı ki,  
Şivlər kəsilmədi,  
əllər kəsildi.  
Çiçəklər torpağın  
arzu-kamıdır,  
Gündüz də düşmənin  
gecə olacaq...  
Bu hələ təbiət

intişamıdır,  
Gör insan qısaı  
necə olacaq!  
Qızım, körpə budaq –  
çiçək açdıqca,  
Qəlbin ora qonan  
göyərçin oldu.  
Günəş yolumuza  
ışıq saçdıqca,  
Sənin yuxuların  
qızım, çin oldu!

1992

## ŞUŞA

Ah çəkir, hay salır dərqli meşələr.  
Millətin görəcək günləri varmış.  
Mərdlik üzərində ucalan şəhər,  
Satqınlıq önündə gücsüz qalarmış.

Dedi göylər də ağı,  
Rəngi rəngə qatdılar.  
Bu ziqiymət torpağı  
Nə qiymətə satdılar?

Buludlar halay çəkir,  
Solur təzə pöhrələr.  
"Ərimgəldi" hay çəkir,  
Uğuldayır dərələr.

Uca dağları da bu gün yaş boğur,  
Qayadan yetim tək baxır qalalar,  
Nə orda gözləyən bir gəlin durur,  
Nə çarpaz yollarla gələn bir ər var.

Namus tapdalandı biz necə dözdük,  
Yer yandı, göy yandı biz necə dözdük.  
Dözdük...  
Günahkarı biz özümüzdük.

Deyin mən bu dərdi  
Çəkim nə qədər.  
Ahımdan asıman qoy parçalansın!  
Günəşlə yanaşı duran bir şəhər,  
Zülmət övladının əlində qalsın?  
Vaqif məzarında gəldi dəhşətə,  
Daşaltı küləyi – pərişan ruhu.  
Görən necə dözdü bu xəyanətə,  
Üzeyir gəncliyi, Natəvan ruhu.  
Yaşıl kölgəlikdən süründü ölüm,  
Gözəllər əlvida dedi həyata.

– Ata, öldür məni qurbanın olum,  
Ölüm-əsirlikdən xoşdur, ay ata!  
Ata səndirlədi, titrədi durdu,  
Bir güllə qızına,  
Bir güllə özünə  
Gözləri yaşaran o ata vurdu,

Dünyaya bəxş etmiş  
öz övladıyla  
O getdi dünyadan qeyrət-adıyla.  
Eşitdim, qəlbimdə  
qanım da dondu.

Bir nəslin isməti  
belə qorundu.

Fikir asır məni dardan  
Dönə-dönə bu gün, Allah!  
Uca Şuşam yuxulardan  
Həqiqətə dönsün, Allah!  
Qovub yadı torpağımdan,  
Xalqım qisas alsın, Allah!  
Sərçələrin caynağında  
Laçın necə qalsın, Allah!

Qaytar cahi-cəlalımı,  
Uca Allah, qadir Allah!  
Yerlə-yeksan Xocalımı  
Zirvələrə qaldır, Allah!

Milyon qərinədir,  
min qərinədir.  
Vicdan üfүqümüz safdır, təmizdir.  
Biz indi bildik ki,  
satqınlıq nədir:  
Kürəyə sançılan öz gülləmizdir.  
Sözlərim bitməyir... Susmur haray, ah!  
Xəyalən gəzsəm də beş qitəni mən,  
Öz Şuşa qitəmə qayıdıb sabah,  
Qoyaram şerimə son nöqtəni mən!

1992

# BİR ÖMRÜN ƏVVƏLİ, BİR ÖMRÜN SONU

*(Dostumun kədərli monoloqu)*

## I

Məktəbə gedirdim,  
sütül uşaqdım.  
Çevrilib bir qıza həsrətlə baxdım.  
Gözəl üzündəki gözəl qürurdu.  
Deyərdin yerimir o qız uçurdu.  
Bizim küçəmizdən keçib gedəndə,  
Qəribə duyğular doğurdu məndə.

Məktəbdən çıxanda burdan keçirdi,  
Burda yaşayırmış əmisi onun.  
Fəqət bu günədək, bu necə sirdi,  
Nə qızı görmüşdüm,  
nə qohumunu!

Oturub müasir bir Məcnun kimi,  
Tökdüm varaqlara fikirlərimi.  
"Pakizə" deyərək,  
Döyündü ürək:  
"Məktubu mən ona çatdırım gərək".

Bəs necə, nə təhər?  
Coşduqca hisslər,  
Sırrımı dostuma açdım bir səhər.  
Söylədi: "Bəri ver, mən ölməmişəm,  
Sadiq dost olmuşam sənə həmişə".  
(Artıq dərd verərmiş artıq inam da,  
Sadələvhlük olub ilkin bələm da).  
...Mən sabah erkən  
Dərsə gedirkən,  
Qızın qardaşları kəsdi qarşımı.  
Onların əlində bıçaq, daşdımı?

Ürəkdə titrəyiş,  
canda sızıltı,  
Eşqim torpaqlara qanla yazıldı.  
Fırlandı başıma  
dərə də, dağ da,  
Durmuşdu "Sadiq dost" azca uzaqda.

Tək mən döyülmədim, döyüldü sevgim,  
Tək mən söyülmədim, söyüldü sevgim.  
Söyüldü, tapdandı, yellərə getdi,  
Acısı aylara, illərə getdi.  
Sızladım ürəkdən mən yana-yana,  
Bir gün qulaqlarım nələr eşitdi?  
Qız ərə getdi.  
Bilmədim qüruru bəs hara getdi?

## II

Bu gün yenə məni eyni bir adla,  
Tale imtahana çəkir inadla.  
Eşit ürəyimi, bəyzadə xanım,  
Özü də, sözü də, ey sadə xanım!  
İlkin səni gördüm, uzaq bir ildə,  
Mərdanə dostumun dayısıgildə.  
Dayandım heyrətlə,  
Baxdım rıqqətlə.  
Baxmağa hüququm yox idi, baxdım,  
Elə bil sehirlə yuxuydu, baxdım.  
Mən susdum, qarşımda ilahə durdu,  
Gözlər gözəlliyi görməsə kordur!  
Sənin taleyinə gəldi tufanlar,  
Sevincə şərikdi ahlər, amanlar.  
Ürək can atırkən ağ gündüzlərə,  
Tale kədər səpdi qara gözlərə.  
Dünyanı nə rəngdə,  
nə gündə gördün?  
Nagah qara gələn düyün də gördün!



Sənə qanad verdi sənir iradən,  
Mətin iradən!  
Hər şey dəyişsə də yer kürəsində,  
Təkcə dəyişmədi gözəllik səndə.  
Çox vaxt sevinc yatır,  
kədər ayıqdır,  
Ağıllı gözəllik baş ucalıqdır.  
Şəfa da tapmışam ağır gündə mən,  
O zərif əllərin mərhəmətindən.  
Bəlkə də "Pakizə" adlı məhəbbət,  
Dünən xəyal imiş, bu gün həqiqət.  
Bir ömür yol keçdim, qəlbə Pakizə,  
Dedim ki, pak sevgi düşsün pak izə!  
Bir ömrün əvvəli, bir ömrün sonu,  
Yerlər, göylər qədər fərq duysam da mən,  
Taleyin döydüyü insan oğlunu  
Döyən olacaqmı bu gün görəsən?  
Mən dünya üzündə nə qədər varam,  
Varam alrı açıq,  
varam üzü ağ.  
Heç nədən, heç kəsdən mən ki, qorxmuram,  
Amansız taledən qorxuram ancaq!  
İstədim səsini qəlbin eşitsin,  
Əyər eşitməsə, Sən bir nəfəsə,  
Oxuyub məktubu cır, tulla getsin.

Hər varaq parçası onda, Pakizə,  
Quş tək qanad açar gedər-gəlməzə.

*16-20 noyabr 1993*

## NECƏ VİDALAŞAQ, DÜNYA, SƏNİNLƏ

Bəlkə son gün gəlir,  
gəlir son axşam,  
Bəlkə son şerimi yazıram, dünya!  
Dünyadan dörd əlli yapışmamışam,  
Lap sabah köçməyə  
hazıram, dünya!  
Ümid məcrasını  
qəmə çevirdin,  
Sevgi astanama sən kölkə salma.  
Dözdüm, saçlarımı  
yellərə verdin,  
Sən barı gözümün nurunu alma.  
Sənin əzabına  
can gərək dözə,  
Gözlərdən axsa da yaş gildir-gildir.  
Əzabsız sevgilər  
sevgi deyilsə,  
Əzabsız dünya da dünya deyildir!  
İllər şələlə tək  
şaqraq axırsa,  
Dərə günahsızdır,  
qaya günahsız.  
Sevgi məhvərindən  
bəşər çıxırsa,  
İnsan günahkardır, dünya günahsız.  
Dünya, nura çevir insan ömrünü,  
Ümid qapısını  
aç aram-aram.  
Sevgi, məhəbbəti itirən günü,  
Əcəli könüllü çağıracağam.

*29 may – 5 iyun 1994*

## HƏM ÖLÜM, HƏM ƏBƏDİYYƏT

Qarşıda çağlayan mavi dənizdir,  
Ordan bir mavi yol uzanır göyə!  
Dalğalar dilində ilahi sözdür,  
Uçur səmalara "sevirəm" – deyə.

Sevgin üfüqlərdən endi mənimçin,  
Bənzərdim dənizdə tənha yelkənə.  
Ürəkdən ağlasam mən için-için,  
Mehriban-mehriban gülmə sən mənə.

Ömrün ayrı-ayrı iziylə keçdik,  
Dərdlər də, qəmlər də bizə bəllidir,  
Bilirəm cahanda çox gec görüşdük,  
Yaxşı ki, görüşdük, bu təsəllidir.

Ümid körpüsündən həsrətlə keçdim,  
Sevgi qapısını döydüm bir sabah.  
Təəccüb doğurdu gözlərdə eşqim,  
Təəccüb heyrətə dönərmi, Allah?

Yenə bir mavi yol uzanır göyə.  
Ürəkdə torpağa, səmaya heyrət.  
Sevgisə sirtini açmır kimsəyə:  
Sevgi həm ölümdür, həm əbədiyyət!

*30 dekabr 1993*

## SƏN MƏNİ ÖLDÜRDÜN, MƏNİ DIRİLTDİN

Mənim qəlbimdəyəkən  
sən hara getdin?  
Sandım ki, əlvida dedim dünyaya,  
Sonradan qaldıran  
Günəşə, Aya,  
Sən məni öldürdün, məni diriltin.  
Yolumda ətirli  
gül kimi bitdin,  
Tikanlar ucaydı,  
budaqlar qısa.  
Çırpıldım küllərə  
qan sıza-sıza,  
Sən məni öldürdün, məni diriltin.  
Bəlkə sən beləcə  
arzuna yetdin?  
Mənsə vida dedim ümidlərimə.  
Xoş sözlə son qoydun  
son kədərimə,  
Sən məni öldürdün, məni diriltin.  
Sən özün bildinmi  
heç nələ etdin?  
Öldürüb bağladın həyata məni,  
Diriltin – çox sevim  
daha da səni,  
Bununçün öldürüb məni diriltin?  
Niyə öldürürsən dirildəcəksən?  
Niyə dirildirsən, öldürəcəksən?

*29 may – 5 iyun 1994*



Güllə qorxusu  
Bəlkə pərən-pərən eyləyib sizi?

Ölüm gəzən yerdə,  
gəzərmi durna?

Qan sızan sular da,  
üzərmi durna?

Birdən səs eşitdim...

Ona hay verdim.

Deyin, bildinizmi, gözüm yoldadır?

Bu gün durnaları yuxuda gördüm,

Uçur durnalarım gördüm, yoldadır!

İnsanlar! Dayanın!

Siz məğrur, uca,  
Başınız üstündən durnalar gəlir,  
Onlar qitə-qitə qanad çaldıqca,  
Görüşə ölkələr, dünyalar gəlir!

Göyləri ayna tək

Silir durnalar,  
Necə büllürləşir sonsuz bir aləm.  
Şahanə ləngərlə gəlir durnalar,  
Hara qonacaqdır deyə bilmərəm.

1993

## ŞUŞA GƏLİR YUXULARIMA

Gecə... Səksəkəli uyuyur aləm,  
Uzaq xatirələr

yaxına gəlir.

Bu gün mən Şuşaya gedə bilmirəm,  
Bu gün Şuşa mənim yuxuma gəlir.

Uca göylərin də ağır dərdi var,  
Sanki göz yaşdır axan ulduzlar.  
Zirvələr örtülüb

qara buludla,

Solub təbiətin əlvan rəngləri.  
Baxır minarələr qəmli sükutla,  
Dağlara hay salır kilsə zəngləri.

Bir vaxt durdu məni salama yollar,  
Lalədən çıraqlar yandırdı mənə.  
Bu gün yadlar keçən dolama yollar,  
Əyri bir qılıncı andırır mənə.

Sərindir dağların

yənə küləyi,

Günəşdən qaranlıq çökür gözümə,  
Doğma Daşaltının tənə küləyi,  
Sanki şillə kimi dəyir üzümə.

Tanışam zirvənin

erkən qarıyla,

Məndən uzaqlaşan o kölgə nədir?  
Keçir əsrlərin cığırlarıyla,  
Vaqif də üzümə baxmayıb gedir.

Dağlarda bir solmaz

xəyal yaşayır,

O kimdir

əlinə külüng götürüb.

Pənah xan bu yerə daşını daşıyır,  
Təzədən Şuşanı tikməkdən ötrü?

Göründü xan qızı,  
nisgillə dindi,  
Sandım hər sözündə ildırım çaxır.  
"Çəkdiyim bulaqdan su gəlmir indi,  
Çəkdiyim bulaqdan göz yaşı axır".

Üzeyrin üzündən  
sis-duman keçir,  
Bülbüllə yanaşı addımlayırlar.  
Ulular pərişan-pərişan keçir,  
Yoxsa ki, məni də satqın sayırlar.

Bu gün hərislərin  
doymur gözləri,  
Neyləsin ulular,  
bilmir ki, onlar  
Şuşanı hərraca qoyan kəsləri,  
Göylərdə gəzdirir hələ milyonlar.

Susubdur "Şikəstə",  
dinmir tar simi,  
Ürəklər payına qəzəb-kin düşüb.  
Elə bil bəlalı qaçqınlar kimi,  
Burdan "Muğamat" da didərgin düşüb.

Şuşam, uca tutdım  
səni ana tək,  
O yerə quş kimi qanad açmışam.  
Üç rəngli bayrağım ucalanadək,  
Sevgimi bayraq tək ora sancmışam.

Sabah Şuşadayam,  
bu, ulu haqdır,  
Yuxum şübhə yox ki, çin olacaqdır!  
Zəfər səslənəcək inanıram mən,  
Mənim Vətən adlı kainatımda.  
Şuşaya doğmalar dönüb gələrkən,  
Dönüb qayıdacaq "Muğamat"ım da.

6 noyabr 1993



## QOŞA ÇİNAR ƏKDİM...

O qoşa çinardı fəxrim, vüqarım.  
Otuz il bağçamda  
çaldı nəğməmi.  
Bu bahar quruyan göy çinarlarım,  
Durdu özlərinə  
heykəllər kimi.  
Doğma torpağında bu hikmət nədir?  
Qurumuş çinar da bir abidədir.

*5 iyun 1994*

## MƏHBƏSDƏ YAZILAN KİTAB

*İnsana doğulan gün  
Ölüm hökmü kəsilir.  
N.Xəzri*

Açıram səhəri sönən bir şamla,  
Sehirli həb kimi qəm uduram mən.  
Allaha inamla, haqqa inamla,  
Zülmət məhbəsimi unuduram mən.

Sükutu özünə könlüm dost sayır,  
Qitədən qitəyə qəlbən köçürəm.  
Nəsə yer söyləyir, göy pıçıldaıyır;  
Onları kağıza mənəm köçürən.

Cansıxan məhbəsin pəncərəsindən,  
Bir ulduz danışır, mənimlə ulduz,  
Ruhuma nur axır ağ şöləsindən,  
Deyirəm qəlbimi sən dinlə, ulduz!

Ömür tək beləcə əriyir gecə,  
Ömrün də sonuna ilk cavabam mən.  
Öz edam günümü mən gözlədikcə,  
Məhbəsdə yazılan bir kitabam mən.

*31 dekabr 1992*

## HACI ZEYNALABDİN ÇİLÇİRAĞI

*(Kərbalada)*

Hər çıraq bənzəyir mavi bir aya,  
Ayın da göy rəngli xalları vardır.  
Sanki avizələr səpdikcə ziya,  
Zəncir çiçəyinin salxımlarıdır.

Tavanı heyrətlə seyr etdikcə biz,  
Səslənir dostların sözü mehriban.  
– Onları göndərib sizin yerliniz,  
Hacı Zeynalabdın – xeyirxah insan.

Necə doğmalaşdı onun ziyası,  
Qoy ürək söyləsin öz qürurunu.  
Xalqıyçın o yanan millət atası,  
Müqəddəs yerə də səpib nurunu.

İsindi könlümüz qanad açaraq,  
Rəhmətlik babamız, bu nəcib işdir.  
Harda düzəlsə də nadir çil-çiraq,  
Atəşi Bakıdan gətirilmişdir.

Ucalsın, ucaldan doğma diyarı,  
El onu eşqiylə gərək bəsliyə.  
Odlar ölkəsinin haqq alovları  
Qovuşub bu yerdə müqəddəsliyə.

*20 dekabr 1992*

## ÇARMIXA ÇƏKİLMİŞ KÖRPÜ

Ömrün ağır gedir karvan illəri,  
İntizar quş olub qoy uçsun – dedim.  
Mənim qəm çayımın dərđ sahilləri,  
Tale körpüsündə qovuşsun – dedim.  
Kökü dərin olsun,

qanadı uca,

Onun özülünü qanımla tökdüm.  
Ömür daşlarından körpü saldıqca,  
Sandım, kədərimi çarmıxa çəkdim.  
Töküldü ulduzlar

kahkəşan kimi,

Sanki yerə çökək dumandı körpü.  
Qolları gen açan bir insan kimi,  
Sahildən-sahilə uzandı körpü.  
Birdən körpü kimi

gördüm tənhayam,

Artıq sona çatmış bir dözümlü oldüm,  
Dünyaya əlvida deyən dünyayam,  
Çarmıxa çəkilən mən özüm oldüm.  
Çox baxdım, bilmədim heç bu sirr nədir,  
Körpüylə – dünyadan

köçənlər gedir!

Torpağı səməyə calamaq üçün,  
Toxundum günəşin məhrəm əlinə.  
Öz kədər körpümü mən atdım bu gün,  
Dünya sahilindən göy sahilinə.  
Qollarım ulduzla ay arasında,  
Özüm də ulduzam, yoxsa nəyəm mən!  
Deyirəm yer ilə göy arasında,  
Çarmıxa çəkilən bir körpüyəm mən  
SİNƏM GENİŞ YOLDUR,

bilməyən bilsin.

Kaş mənim körpümlə  
gedənlər gəlsin!

1991

## ANA DİLİM

Qəlbimin atəşi  
alışar, sönməz,  
Olub keşməkeşli  
əşrlər, illər.  
Bir dilim var mənim –  
zəngin, müqəddəs,  
Əsibdir üstündən  
həmişə yellər.  
Məni düşündürür  
bu mənalı sirr,  
Hara gedəcəkdir  
sözün mənzili?  
Türk qardaş Azəri türkcəsi deyir,  
Biz isə deyirik mütləq türk dili...  
Uludur söz qəlbə  
həmahəng olsa,  
Dil xalq ürəyinin ənginliyidir.  
Qardaş dillərimiz  
rəngarəng olsa,  
Bu qardaş dillərin zənginliyidir,  
Biz türkün, hər türkün  
doğma eli var,  
Hər türk xalqının da  
öz xalq dili var.  
Dahilər yurdu, Odlar ölkəsi.  
Elə millət ki, qəhrəman, qədim...  
Gəlir Çaldırandan  
Xətai səsi:  
Hanı Dövlət dili elan etdiyim?!  
Vaqifə bağlıyam  
taleyim kimi,  
Onda ucalıq da,  
dərindən də var.  
Sabirdən, Vurğundan  
üz döndərəkmi?

Onlar xalq danışan  
dildə yazıblar.  
Müşfiq! Qoy şairlər sırasında o,  
Qalsın bu dillərin arasında o,  
Xalqın ürəyindən  
qəm çəkilməmi,  
Xalqın ürəyindən  
gəlməsə qanun,  
26 nəfər yaza bilərmi.  
Qəti taleyini neçə milyon?!  
Yox, dil əsrlərin  
tale səsidir,  
Azərbaycan dili –  
Büllur bir bulaq...  
Dil xalqın adıdır,  
Xalqın özüdür.  
Dilin ixtiyarı  
Xalqdadır ancaq...

*23–26 dekabr 1993*

## EHTİYAC...

O necə duyğudur  
dünya üzündə,  
Dinmişəm,  
dillənib,  
gülmüşəm, gülüb,  
Bəlkə mən  
cahana gəldiyim gündə,  
Elə ehtiyac da mənimlə gəlib?  
Arzu sahilsizdir  
asiman kimi,  
Uçmuşam ümidin qanadlarında.  
Qalmışam bir şəri  
qurtaran kimi,  
Başqa bir şerimin  
intizarında,  
Bitib-tükənsə də  
Saz ehtiyatım –  
Bitib-tükənməyib  
Söz ehtiyacım!  
Günəşə üz tutdum,  
ışığı istədim  
Aydan şeir yazdım –  
mən aya möhtac.  
Sən yaşa, ilk eşqim,  
son səadətim,  
Dünyadan getsəm də dünyaya möhtac  
Nə qədər ummanlar  
gördüm cahanda,  
Mən qaldım Xəzərsiz  
dənizə həsrət.  
Qəlbimdə ilhamım  
aşıb-daşanda  
Mən sözümlə dilləndi  
bir sözə həsrət!  
Xoş bir söz istədim –

Bir qanad kimi.  
Qəbul eyləməkçin  
Mükafat kimi!  
Sızdı ürəyimdən  
söz damla-damla,  
Eşqin şərbətini  
mən erkən içdim,  
Sevgi –  
O əbədi  
ehtiyacımla,  
Ömrün yollarını mən qoşa keçdim.  
Aldım ucalığı  
göy çinarımdan,  
Gördüm çinarımla  
mən kainatı...  
Gül dəstə bağladım  
misralarımdan.  
Sanki bir çiçəyim  
yenə çatmadı.  
Əsrin də ucaldı,  
Mən də ucaldım.  
Mən yenə ehtiyac  
İçində qaldım.  
Hələ ümid varmı  
yenə gözləyim,  
Elə ömür varmı ölümsüz olsun?!  
İstədim xalqıma  
elə söz deyim,  
Xalqımın qəlbindən  
gələn söz olsun.  
Sabah vidalaşdım  
özüm bəlkə də –  
Qoy eşqim çağlasın  
şəlalə kimi.  
Bitib-tükənməmiş  
sözüm bəlkə də,



Bit c k torpaqdan bir lalə kimi!  
Qoy onda cahana  
Yenə g z a ım,  
Bəlkə bir lal ymiŐ  
Son ehtiyacım?!

1983

## NƏ KİÇİK GÖRÜNÜR DAĞLAR UZAQDAN

Nə kiçik görünür dağlar uzaqdan,  
Baxırsan könlündə min xəyal olur.  
Bir ovuc görünür bağlar uzaqdan,  
Dağ boyda pəlidlər qara xal olur.

Dayanıb baxdıqca elə gəlir, sən  
Əlini uzatsan çatar zirvəyə.  
Bu xəyal içində yaxın gəlirsən,  
Dağlar uzaqlaşır, yüksəlir göyə.

Görürsən: ucadır dağların başı,  
Onun sıldırım, yarğanı vardır.  
Parlaq ulduzlardan ipək balışı,  
Qalın dumanlardan yorğanı vardır.

Bəzənib, yenə də nurla çöl-bayır,  
Yenə çiçək açır dağlar, çəmənlər.  
Bəli, həqiqətə yaxın olmayır,  
Bəzən uzağı da yaxın görənlər!

1956

## DÜNYAYA GÜNƏŞTƏK NUR YAYAN İNSAN

Dünyaya  
Günəştək  
                  nur yayan insan,  
Vaxt olur  
Üfüqdə  
                  ulduztək axır.  
İlləri min-dostla  
                  adlayan insan,  
Ölümlə döyüşə  
                  təkbətək çıxır.  
Bu gözlə görünməz  
                  sirli döyüşdü –  
İnsan bu döyüşü harda görmüşdü?  
İnsan da,  
Ölüm də  
                  baxdı, gülüşdü...  
Gülüşdən  
Ürəyə  
                  bir şübhə düşdü.  
– Ölüm, bəlkə ölmək  
                  dəhşət deyildir.  
Gəlmişik... gedirik...  
                  bu ki, bir haqdır.  
Torpağa gömülmək  
                  dəhşət deyildir.  
Dəhşət diri-diri  
                  ölü olmaqdır!  
Elə ki, can aldın,  
Məgər ucaldın?  
Yeridin şaxtayla,  
                  əsdin küləklə...  
Ölüm, elə bildin  
                  qələbə çaldın,

Ölüm, öləcəksən  
ölümsüzlüklə!..  
...Yox! Necə? Ölüm də  
ölə bilərmi?  
Bəlkə bir üşütmə  
düşdü canına?..  
Nəsə fikirləşdi  
o qəmli-qəmli,  
Əyri qılıncını  
qoydu qımına!

1981

## ŞEİR HƏSRƏTİ

Misralar üstündə düşündüm bəzən,  
Qəlbin dediyinə qulaq da asdım.  
Ən gözəl şerimi yazmasam da mən,  
Sandım ki, sonuncu şerimi yazdım.

Elə boşaldı ki, sinəmdə ürək.  
Dedim, bir də yəqin yazmayacağam.  
İlham gəlməyəcək yenə qonaqtək,  
Bəlkə də saralmış, solmuş bir dağam.

Günlər həyacanla ötüşdü bir-bir,  
Yatmadım bəzən də səhərə qədər.  
Yaşayır sonuncu şeirlə şair,  
Başqa bir sonuncu əsərə qədər.

Yenə dilə gəlir ürək telləri,  
Quş kimi uçmağa hazırım yenə.  
Elə yazıram ki, sonuncu şeri,  
Sanki ilk şerimi yazıram yenə.

1959

## ON YEDDİ YAŞIN NƏĞMƏSİ

(Arzunun öz anasıyla xəyalı söhbəti)

– Dəniz olmaq  
istəyirəm  
ay ana,  
Öz sinəmi göylər üçün açaram.  
– Yox, ay bala,  
anan qurban boyuna,  
Dəniz olsan, necə səni qucaram?  
– Zirvə olmaq  
istəyirəm,  
ay ana,  
Ucalardan hər an səni araram.  
– Yox, ay bala,  
anan qurban boyuna!  
Necə onda saçlarını dararam?  
– Günəş olmaq  
istəyirəm,  
ay ana,  
İşiq alsın məndən torpaq, asiman...  
– Yox, ay bala,  
anan qurban boyuna!  
İşiq verib sən özün də yanarsan!  
– Bulaq olmaq  
istəyirəm,  
ay ana,  
Dağdan axım bağçaya mən, bağa mən...  
– Yox, ay bala,  
anan qurban boyuna!  
Özün dağsan,  
sığarmısan  
dağa sən?  
– Nəğmə olmaq  
istəyirəm,  
ay ana,

Mən səslənim, batma dərdə, qəmə sən!  
– Ol, ay bala,  
anan qurban boyuna!  
Sən onsuz da  
mənə sonsuz nəğməsən.

1979

## REYHAN ƏTİRLİ DÜNYA

Baxdım gözlər qəmli,  
Baxışlar  rk k,  
Mən susdum, qurudu dilim də sanki.  
Bir əldən tutdum ki,  
At şli, titrək,  
Reyhan topasıydı əlimdə sanki,

Birdən ulduzlar da  
yerə endil r,  
Şimş kl r hay verdi ürək ahıma.  
Sanki şəfəqlər də  tir ndil r,  
Reyhan rahiyəsi axdı ruhuma.

Sözlər  m n l rd n  
 s n yel kimi,  
Tanrı, sözlərin də ətri olarmış!  
Gözlər lal d ki qara xal kimi,  
Tanrı, Gözlərin də ətri olarmış!

Zülmətli yollardan  
keçirdim dünən,  
Bu g ns  parladı ziya mənimçin.  
Özüm də bilmirəm n   c n, nədən,  
Reyhan  tirlidir dünya mənimçin.

Könüldə oyanan  
Bu duyğu nəydi?  
Yapış  ll rimd n ey sirli əllər!  
Bəlkə ilahidən bir möcüzəydi,  
 tirli d nyamda ətirli əllər?

K l kdir,  
 i ekl r leysan qoparır,  
Görən axtarıram mən kimi, nəyi?



Məni, mən bilmirəm hara aparır  
Heyran ürəyimin reyhan istəyi?

Bu mənə cahanda  
Sən kimin arzusu, məhəbbətisən?  
Bəlkə həqiqətin  
Sən ilk xəyalı,  
Xəyalın sonuncu həqiqətisən?

*28-31 dekabr 1997*

## GECDİR

Qocalan sifətdir,  
yoxsa ürəkdir?  
Ani şimşək kimi çaxmaq da gecdir.  
Cavanlıq geriyə dönməyəcəkdir,  
Büllur güzgülərə baxmaq da gecdir.

Çaylar xəyal olub,  
hara axdılar?  
Yuyunmaq dum-duru bulaqda gecdir.  
Əfsus qədim dostlar dönük çıxdılar,  
Təzə dost axtarıb tapmaq da gecdir.

Məhəbbət əzizdir,  
sevda müqəddəs  
Duyğular oymatmaq ürəkdə gecdir!  
İndi sevilməkdən söz düşə bilməz,  
Daha yer üzündə sevmək də gecdir!

İnsanlar insandan  
var-dövlət umur,  
Sənə var-dövlət də qazanmaq gecdir,  
Şərə, sənətə də cahan göz yumur,  
Şeirlə sərvət də qazanmaq gecdir!

Ürək arzularla  
döyünmək istər,  
Bəlkə ümid-deyə səsləmək gecdir?  
Tanrı, gec deyilsə möcüzə göstər!  
Yoxsa möcüzə də gözləmək gecdir?  
Gecdir?  
Möcüzəsiz dünya da heçdir!

*Yanvar 1997*

## MARAL

Qalın meşəlikdən talaya çıxdın,  
Durub ürkək-ürkək dörd yana baxdın,  
Bəlkə düz üstümə yollanacaqdın,  
Məni görməsəydin əgər sən, maral?  
Bəs niyə boynunu əyirsən, maral?

Gör necə qaradır, qara gözlərin,  
Vurub neçə qəlbə yara gözlərin.  
De, belə zillənib hara gözlərin?  
Niyə məlul-məlul baxırsan, maral?  
Könlümü yandırıb-yaxırsan, maral?

De, hansı dərədən, düzdən keçmisən?  
Özünə haranı oylaq seçmisən?  
Hansı bulaqlardan, de, su içmisən?  
Keçdiyin yerlərdən keçəydim, maral!  
İçdiyin sulardan içəydim, maral!

Qaçma, pöhrəlikdən üzə çıx, dayan,  
Çökər gözlərimə qaranlıq, dayan.  
Barı, heç olmasa bir anlıq, dayan,  
Qoy baxım doyunca sənə, ay maral!  
Tələsmə, gedərsən yenə, ay maral!

Qoysan, lap yanına gələrəm sənin,  
Oxşayıb qədrini bilərəm sənin.  
Gözlərin yaşarsa silərəm sənin,  
Nədir üzündəki sual, ay maral?  
Mən ovçu deyiləm, maral, ay maral!

1956

## DAĞ VƏ DƏNİZ

Axşam...  
Göy fikirli...  
Dəniz nigaran...  
Bəs orda,  
Dağlarda  
Necədir axşam?  
Mən baxan dağlara,  
Ay mənsiz baxan,  
Sən baxan dənizə sənsiz baxıram.

Fikirlər əriyir  
Dumanlar kimi,  
Səsim sahillərdən zirvəyə çatır,  
Orda çaylar axır ümmanlar kimi,  
Burdasa dalğalar dağlar boydadır.

O yerdə çırpınır qəlbim haçaqdır,  
Səslənir dağların ağ zirvəsindən.  
Demə ki, dağlardan dəniz uzaqdır,  
Dəniz ki, başlanır dağ zirvəsindən.  
Dəniz dalğalanar hər səhər-axşam,  
Qarı əridikcə uca zirvənin.  
Əgər sən dağsansa, mən də ümmanam,  
İlk damlam zirvəndən  
Başlanır sənin.

1968

## GƏLƏRMI, GƏLMƏZMI?

Yad edib o məni,  
Gələrimi, gəlməzmi?  
Qəlbimdən keçəni  
Bilərimi, bilməzmi?

Baxışı səmimi,  
Kipriyi sinəmi  
Bir zərif ox kimi,  
Dələrimi, dəlməzmi?

Mən susmaz bir səsəm,  
Yel olub tələssəm,  
"Sevirəm" söyləsəm,  
Gülərimi, gülməzmi?

Mənimlə dərdimi  
Bölərimi, bölməzmi?  
Gözdə yaş gördümü,  
Silərimi, silməzmi?  
Gələrimi,  
Gəlməzmi?

1993

## QOCA VƏ CAVAN

O səs, əsrlərdən gəlir elə bil.  
O səs, necə uzaq, necə də kövrək.  
Əsir o qocanın ürəyi tel-tel,  
Cavansa dinləyir gülümsəyərək.

Birinin çiynində bir əsrin yükü,  
Qalıb əl çatmayan dünəndə həyat.  
Biri saya almır-heç yeri, göyü  
Əmrilə dövr edir sanki kainat!

Biri salamlayır Günəşi, Ayı,  
Birinin gözündə sönən bir çıraq.  
...Qoca elə bilir cavan olmayıb,  
Cavan elə bilir qocalmayacaq!

1984

## ÇINARLI MƏZAR

*Əli Kərimə*

Üzlərə qonubdur  
    Bir qərib təbəssüm,  
Gözlərdə donubdur  
    Bir qərib təbəssüm.  
Qəlbimdə bir haylı,  
    Haraylı  
                    Sükut var.

Çağırın,  
hayqırın  
    Bir ayrı sükut var.  
Üstü daş düzülü  
    Bir məzar görürəm,  
Dostlardan küsülü  
    Bir məzar görürəm.  
A torpaq, qoynunda  
    Uyuyan o kimdir?  
O məzar, çinarsız,  
    Deyərdim yetimdir,  
Laylatək səslənər  
    Çinarlar, çinarlar,

Əziz bir körpəni  
    Anarlar çinarlar.  
– Tez gedib, tez gəldin –  
    Deyərlər çinarlar!  
Anatək ona baş  
    əyərlər çinarlar!  
...Bir dinən ürəkdir  
    o əsən küləklər,  
hardansa harasa  
    Tələsən küləklər.  
Hardasa bir gəlin

Üç övlad böyüdür,  
Elə bil üç sirlı  
Kainat böyüdür.  
Könlümdə payız tək  
Dumanlı sükut var,  
Yerdə də, göydə də  
Tufanlı sükut var.  
...Qəlbimdə bir Əli  
nisgili  
yaşayır,  
Qəlbimdə bir Əli  
Heykəli  
Yaşayır!...

1969



## DƏRƏLƏR

Çinarlar qatar-qatar,  
Qalxıb zirvəyə çatar...  
Dağa qısılib yatar  
Mışıl-mışıl dərələr,  
Yaşıl-yaşıl dərələr.

Sizlərə vurğunam mən,  
Bəzəyiniz şəfəqdən...  
Günəş çıxar üfüqdən  
Ovuc-ovuc zər ələr,  
Dərələr!..

Sevdiyiniz ağaclar  
Kükənməkdir, şammıdır?!  
Sizdən qalxan dumanlar  
Dağlara salammıdır?!

Quş kimi üstünüzdən,  
Qanad çalım dərələr!  
Şamlıqda bir axşamlıq,  
Qonaq qalım, dərələr!

Əgər ki, yıxılısam çinar göstərin,  
Mən ona söykənib arana baxım.  
Gözlərim görməsə Göy gölü verin,  
Mən onun özüylə cahana baxım.  
Hər yerdə, həmişə  
Sənsən gümanım.  
Canım-gözüm mənim!  
Azərbaycanım!

Sən günəş, mən isə bir zərrə kimi  
Diriykən oğlunam,  
Ölsəm torpağın.

Sən ki, döyündürdün mənim qəlbimi,  
Sən uca çınarsan, mənşə yarpağın,  
Mənəm sənin özün,  
Ey eşqim, canım,  
Sənsən özüm mənim,  
Azərbaycanım!

Sizlərdən yollar keçər,  
Siz yaxşı ki, varsınız,  
Dərələr!  
Zirvələrə açılan  
Geniş qapılırsınız,  
Dərələr!

1965

## ŞƏHRIYAR ÜÇÜN

*Qardaşım Nəbiyə deyir: Xəzərdən  
çoxdandır xəzriylə əsməyir nədən?  
(Cənub ərməğanından)*

Əriyir Kəpəzdə,  
Savalanda qar,  
Sular dərələri oyadıb gəlir.  
Payızda cənuba  
gedən durnalar,  
Novruzda təzədən qayıdıb gəlir.  
Gəlir, yerə, göyə ilham gətirir,  
Vətəndən vətənə salam gətirir.  
Yurdun səhərində  
gözüm var mənim,  
Zümrüd çəmənlərdə ot dizəcəndir.  
Hər iki sahilli  
düzüm var mənim,  
Mənim astanamdan Təbrizəcəndir.  
Çiçəklər bu yerin mehribanıdır,  
Vətənin vətənə ərməğanıdır.

Araza baxaram,  
gözlərim dolar,  
Mən işıq umaram, şəfəqlər sönər.  
Burda ləpələnilib  
qaynayan sular  
Çatıb o sahilə dalğaya dönər.  
O, mənim sevgimin gur dalğasıdır,  
Vətənin vətənə nur dalğasıdır.  
Küləklər, bir sirli  
Həyat kimisiz,  
Axı, orda gözlər ürəklər mənə  
Küləklər açılan  
Qanad kimi siz,  
O yerə aparın, küləklər, mənə.  
Küləklər – ürəklər nidası kimi,  
Vətənin vətənə sədası kimi.

## KİM MƏNİ XATIRLASA

Kim məni xatırlasa,  
Çıxaraq sahillərə,  
Mavi Xəzərə baxsın.  
Çevrilərək min kərə,  
Göy ləpələrə baxsın.  
Bilsin, Xəzər mənimdir,  
Göy ləpələr mənimdir,  
Kim məni xatırlasa.

Kim məni xatırlasa,  
Gəlsin bulaq başına,  
Qoşa çınarı görsün.  
Dolanıb dağ başına,  
Qalxan yolları görsün.  
Coşsun bulaqlar kimi,  
Dayansın dağlar kimi,  
Kim məni xatırlasa.

Kim məni xatırlasa,  
Əyilib səhər çağı  
Kürdən, Arazdan içsin.  
Bəzənəndə Şahdağı  
Dərədən asta keçsin.  
Zirvə buludlardadır,  
Bilsin, qəlbim ordadır,  
Kim məni xatırlasa.

Kim məni xatırlasa,  
Çobanla dağ başında  
Bardaş qurub otursun.  
Qayaların qaşında,  
Bəzən kəklik də vursun.  
Zəhmətə alqış desin,  
Günəşə gülümsəsin,  
Kim məni xatırlasa.

Kim mni xatırlasa,  
Bilsin ki, qlbim vurur.  
Hl min dilyim var,  
Burda kemiim durur,  
Burda glcyim var.  
Gzsin Mili, Muđanı,  
Btn Azrbaycanı,  
Kim mni xatırlasa.

1959

## AĞ ÇİÇƏK

Səhər çağı, göy meşədən  
dərdik səni, ağ çiçək.

Bəyaz-bəyaz varaqlara,  
Sərdik səni, ağ çiçək!  
Birdən-birə ağ əllərdə  
təzələşdin, ağ çiçək.

Ağ əllərdə  
Elə bil ki,  
ağ atəşdin, ağ çiçək.

Gördüm səni  
Bu gün başqa  
bir çəməndə, ağ çiçək.

Ağ əllərin  
Hərərəti  
yoxmu səndə, ağ çiçək?

Soyuq-soyuq  
Boylanırsan,  
söylə, neçin, ağ çiçək?

De, səndəmi  
Həsretilisən  
ağ əllərçin, ağ çiçək?!

1967

## SƏN DOĞULAN GÜN

Göz açdı dünyaya səssiz-səmirsiz,  
Sən doğulan gün.  
Mənimçin doğuldun məndən xəbərsiz,  
Sən doğulan gün.

Yaşayır ömrümün baharı kimi,  
Sən doğulan gün.  
İllərin sapında mirvari kimi,  
Sən doğulan gün.

Həyatın gözəllik təmənnasıdır,  
Sən doğulan gün.  
Sevgi ümmanın ilk damlasıdır,  
Sən doğulan gün.

İllər üzünün qaş sayılsın,  
Sən doğulan gün.  
Dünyanın məhəbbət yaşı sayılsın,  
Sən doğulan gün.

1967

## BƏZƏN

Bəzən zirvədəki  
bulud kimiyəm,  
İndicə düzlərə  
enəcəyəm mən.  
Bəzən dərədəki  
sükut kimiyəm,  
İndicə tufana  
dönəcəyəm mən.  
Bəzən dənizdəki bir damlayam da,  
Tufandan qüdrətli bir dalğayam da.  
Bəzən dağdan axan  
şələləyəm mən!  
Torpaqdan bitməmiş  
bir lələyəm mən.  
Bəzən qoca qışam,  
cavanca yazam,  
Qaram, damlalarım  
selə çatmayıb.  
Bəzən milyon ildən  
yanan ulduzam,  
İşığım torpağa  
hələ çatmayıb.

1955



## SEVGI VADİLƏRİNDƏ

İnsanlar ümid – deyə  
birdən çıxır üz-üzə,  
Sevgi vadilərində.  
Ömrə zülmət də çökür –  
can atarkən gündüzə,  
Sevgi vadilərində.  
Çəmən içir günəşi  
qanlı piyalələrlə,  
Qayalardır ağlayan  
büllur şəlalələrlə,  
Sevgi vadilərində.  
Əlvan-əlvan nur saçan  
ətirli güllər bitir,  
Bal çiçəklər içində  
zəhərli güllər bitir.  
Sevgi vadilərində.  
Həqiqətlə yanaşı  
səslənir ağ yalan da,  
Çıxır sənin qarşına  
haça dilli ilan da.  
Sevgi vadilərində.  
Dərdli-dərdli iz salır,  
müqəddəs yola insan,  
Vüsala yetməsə də  
yetir kamala insan,  
Sevgi vadilərində.  
Şehirli yol necə də  
sevimli möcüzədir,  
Sonu sonsuz mavilik,  
sonu uca zirvədir,  
Sevgi vadilərində.

*15-22 may 1994*

## MAVİDİR...

Bu gün heç bilmirəm  
Nə üçün, nədən,  
Səma da mavidir,  
Torpaq da mavi.  
Görürəm dünyanı başqa rəngdə mən,  
Ağac da mavidir,  
Yarpaq da mavi.

Əsir haradansa sərin küləklər,  
Dağdan mavi-mavi duman sürünür.  
Mavi kəpənəklər, mavi çiçəklər,  
Mavi çəmənələr də qəşəng görünür.

Sulara yel dəyir, sular titrəyir,  
Yerin də mənimtək böyük sirri var.  
Sanki əfsanəvi nəğmələr deyir  
Mavi sahillərə mavi dalğalar.

Rəngi bambaşqadır çölün, düzün də,  
Mavi şəfəqlərdir çilənən yerə.  
Uçur göy üzündə bu mavi gündə,  
Mavi təyyarələr maviliklərə.  
Mən bəlkə bilirəm  
Nə üçün, nədən,  
Dünyanın gündüzü maviləşibdir?  
Bəlkə də sən mavi geyindiyindən  
Yer üzü, göy üzü  
Maviləşibdir.

Elə bil sənintək bəzənib aləm,  
Səma da, torpaq da,  
Sanki mavidir!  
Bəlkə xoşbəxtlərin xoşbəxti mənəm,  
Bəlkə səadətini rəngi mavidir?

## TƏKCƏ ÜMİD QALSIN

İstəsən  
sükuta bürünsün cahan.  
heç nə yox,  
al məndən gülüşlərini...  
Al məndən ömrümlə  
əbədi qalan  
o ani,  
o ani  
Görüşlərini.

İstəsən, qoy olsun!  
Nə danış, nə din!  
Al indi o əziz günləri məndən,  
İstəsən, bir sabah mənə verdiyin  
Sədaqət andını  
al geri, məndən!

İstəsən, al məndən  
düşəndə kölgə,  
Yaşıl meşələrin pıçılıtısını.  
Bizimçin darıxan  
sahillə birgə,  
Al məndən dənizin parıltısını.

Fəqət soyuq baxma,  
sən gəndən, gözəl!  
Sənsiz  
günəşsizdir  
Bu göy, bu torpaq,  
hər şeyi,  
hər şeyi,  
Al məndən, gözəl!  
Təkcə ümid qalsın  
qoy məndə ancaq.

Ümid –  
bir dünyalıq sükut içində  
Bir dünyaya dəyən  
gülüşlərinədir.  
Ümid –  
bir şimşəkdir  
bulud içində,  
O anı,  
əbədi  
görüşlərinədir.

1967

## YADLAR DOST OLANDA

Uca zirvə  
Vüqarlanar  
ağ buluduyla,  
Ağ buludlar  
Ağ zirvəyə  
ağ qanad olar.  
İnsanlarsa  
Qanadlanar  
ürək oduyla.  
Sədaqətlə  
Əkiz qardaş  
etimad olar.  
Dostlar bizə  
Qılınc çəksə  
lal sükutuyla,  
Varlığımız  
Haray çəkən  
bir fəryad olar.  
Yadlar gəlib  
Dost olanda  
Dostlar yad olar!

1976

## SAKİT SƏTİRLƏR

İnsanlar sevilər,  
Sevər dünyada,  
Ümidlər ömürçün məğrur qanaddır.  
Sevgi bir kiçicik  
Qəlbə sığsa da,  
Bəlkə sevgi özü bir kainatdır.

Onun üfüqləri  
O qədər dərin,  
Onun arzuları könül varıdır,  
Bəlkə o şəfəqli, nurlu gözlərin  
həmin kainatın  
Ulduzlarıdır.

Ürəyə bağlanan  
Cığırda, izdə,  
Tapar ahəngini ömrün iqlimi.  
hər təzə duyğunu  
Öz qəlbimizdə,  
Açıq təzə bir planet kimi,

Keçərik ümidlə  
Yol aç-aça,  
Gözlərik ən nurlu  
Sabahımızı.  
Dünyanın məhəbbət sarayındaca,  
Tale özü kəsib nikahımızı...

Alar qucağına  
Bahar-yaz məni,  
Məni sənin eşqin  
Qanadlandırır.  
Tropik isti də yandırmaz məni,  
Sənin  
Soyuqluğun  
Məni yandırır.

\* \* \*

Arzumuz doğulur  
Aydın səhərlə,  
Oxşarı çağlayan çaylarla olur.  
Bizim görüşümüz  
Dəqiqələrlə,  
Bizim ayrılıqsa aylarla olur.

Sən günəş,  
Mən isə başı qarlı dağ,  
Sınır şimşəklərdən  
Göy çilik-çilik.  
Biz ki, bir-birindən  
Uzaq da olsaq,  
Biz ki, bir-birindən  
Ayrı deyilik.

\* \* \*

Görüşdük,  
Dalğalar axdı sahilə...  
Dinlədin,  
Danışdım aram-aram mən.  
Dedim ki, xoşbəxtəm,  
Çünkü səninlə  
Eyni bir küçədən addımlaram mən.  
İl keçdi,  
Dalğalar dəydi sahilə...  
Hər sənsiz günümü il sayıram mən.  
Deyirəm: xoşbəxtəm,  
Çünkü səninlə  
Eyni şəhərdəcə yaşayıram mən.  
İl keçər...  
Dalğalar vurur sahilə...  
Sanaram eşqinlə uçan quşam mən.  
Deyərəm xoşbəxtəm,  
Çünkü səninlə  
Eyni planetdə doğulmuşam mən.

1967

## BURA MUĞANDIR

*Ə.Kürçaylıya ithaf*

Çəmənələr yamyaşıl, dərələr gözəl,  
Elə bil dünyada hər yerdən əvvəl,  
Səhər bura gəlir əlində məşəl,  
Bura zülmət boğan, günəş doğandır,  
Bura Muğandır!

Zəhmətlə yoğrulmuş onun mayası,  
Min əsrin eşqidir sözü, mənası.  
Ağ-ağ tayalardır dağı, qayası,  
Sonsuz zəmiləri dərin ümmandır,  
Bura Muğandır!

Onun ilk arzusu, muradı Kürdür,  
O, bir qartaldırsa, qanadı Kürdür.  
Onun anası Kür, övladı Kürdür.  
O, həm qəzəblidir, həm mehribandır,  
Bura Muğandır!

Doğur qış səhəri, susur çöl-bayır,  
Baharın özü də burda qışlayır...  
Dünyanın quşları onu xoşlayır,  
Min eldən gələnə bir aşıyandır,  
Bura Muğandır!

Burda coşğun keçən hər insan ömrü,  
Andırır Xəzərə tökülən Kürü.  
Obaşdan düzlərə yayılan sürü,  
Elə bil dağlara qalxan dumandır,  
Bura Muğandır!

Yağdıqca düzlərə nur qucaq-qucaq,  
O gözü dumanlı ceyrana bir bax,  
Hansı şairisə xatırlayaraq:



"Məni bir də yazın..." deyir haçandır.  
Bura Muğandır!

Həyat ona verib bütün rəngini,  
Söyüdlü çayların ilk ahəngini.  
Çəməninin sonsuzu, göyün əngini,  
Ona təbiətdən bir ərməğandır,  
Bura Muğandır!

Xoş olar ürəyin ümmanı varsa,  
Sevinci, kədəri duymanı varsa...  
Kimin Muğan boyda Muğanı varsa,  
Desin ki, səhra yox, o bir cahandır,  
Adı Muğandır!

1959

## NAR-NAR

*(Lənkəran mahnılarından)*

Gül-çiçəyi dərərəm, nar-nar,  
Əlvən çələng hörərəm, nar-nar.  
Hər gün səni görəndə, nar-nar,  
Öz bəxtimi görərəm, nar-nar,

Dağlara gün düşəydi, nar-nar,  
Demə, neyçin düşəydi, nar-nar.  
Bizim evin yanından, nar-nar,  
Yolun hər gün düşəydi, nar-nar,

Qanadlanıb uçaydım, nar-nar  
Qəmdən uzaq qaçaydım, nar-nar.  
Ürəyimi bir axşam, nar-nar,  
Sevdiyimə açaydım, nar-nar,

Buz bulaqdan içəydik, nar-nar,  
Dostu yaddan seçəydik, nar-nar.  
Barı bizim küçədən, nar-nar,  
Bir gün qoşa keçəydik, nar-nar.

1957

## KÜLƏK

Yenə payız gəldi qonaqlar kimi,  
Soldu məhəbbətim yarpaqlar kimi,  
Ürək pıçıldayır dodaqlar kimi,  
Külək, niyə belə əsirsən, külək?  
Niyə ümidimi kəsirsən külək?

Sevgilim görüşə çağırmış məni,  
Mən necə unudum olub-keçəni?  
O deyir astaca: "Sevmirəm səni..."  
Sən niyə sözünü kəsirsən, külək?  
Külək, niyə belə əsirsən, külək?

O ürək ağrıtdı, ürək incitdi,  
Bir eşqin sevimli nəğməsi bitdi.  
Sanki məhəbbətim xəyaldı, getdi...  
Külək, niyə belə əsirsən, külək?  
Səndəmi sevgimi gəzirsən, külək?

1959

## NAR AĞACI

Yenə qumlu sahil, yenə sərın bağ,  
Yenə axşam düşüb meynəliklərə.  
Burda sevgilimlə neçə il qabaq,  
Bir nar çubuğunu basdırdıq yerə.

Nar ağacı, nar çiçəyi,  
Bir ülduzdu hər çiçəyi.

Seyr etdim ağacın doğma yerini,  
Bircə çiçək qalıb, hanı çiçəklər?  
Onun qızıl rəngli ləçəklərini,  
Ya illər tökmüşdür, ya da küləklər.

Nar ağacı, nar çiçəyi,  
Döyüb tufan, qar çiçəyi.

Baxıram, qəlbimdə arzu oyanır,  
Uzaq xəyallarım alır qəlbimi.  
Sanki ay nurunda ulduzdur yanır,  
O son nar çiçəyi ilk eşqim kimi.

Nar ağacı, nar çiçəyi,  
Hələ yenə var çiçəyi.

1959

## PƏNCƏRƏMİ DÖYÜR ÇİNAR

Qışdır... Yağır bayırda qar...  
Ağ geyinib dərə, düzən.  
Pəncərəmi döyür çinar,  
Deyir çinar:  
– Burax gəlim qızınım mən!

Yaydır... Evdə bir isti var,  
Bir isti var,  
Gəl görəsən!  
Pəncərəmi döyür çinar,  
Deyir çinar:  
– Çıx, sərinlən kölgəmdə sən!..

1962

## TUFANLAR ÇAĞIRIR

Buruqlar göz qırpır dənizdə tək-tək,  
Xəzərə bağlıdır qəlbin haçandır.  
Bahardır, hər tərəf yenə gül-çiçək,  
Baharda ayrılmaq daha yamandır,  
Saxlaya bilmərəm axı, mən səni,  
Qəlbinin özüdür səsləyən səni.

Şütüyür ləpələr qanadında nur,  
Bir sükut içində yatır bağça-bağ.  
Ürəyim eşidir, ürəyim duyur,  
Dənizin qoynunda tufan olacaq.  
Saxlaya bilmərəm axı, mən səni,  
Xəzərin özüdür səsləyən səni.

Dəniz də baş əyir qəhrəmanlara,  
Mənim ürəyim də səninlə gedir.  
Tufanlar qoynunda boy atanlara,  
Tufansız yaşamaq ölüm kimidir.  
Saxlaya bilmərəm axı, mən səni,  
Tufanın özüdür səsləyən səni.

1959

## ŞAHİD

Onlar görüşdülər... Aylı gecəydi...  
Oğlan pıçıldaıır: "Sevirəm – dedi,  
– Əhdindən dönənin gözü oyulsun!  
Ay da sevgimizə qoy şahid olsun.

Onlar ayrıldılar... Aylı gecəydi...  
Oğlan başqasına: "Sevirəm" – dedi.  
Ay girdi buluda üzündə kədər,  
Qorxdı, bir də onu şahid çəkərlər.

1961

## DƏNİZ LÖVHƏSİ

Su mavi...  
Göy mavi...  
Hava da səssiz...  
Gəmi maviliyə ağ inci düzür.  
Üfüqlə o qədər qovuşub dəniz  
Gəmi sanırsan ki, göylərdə üzür.

1962

## YAZ GÜNÜ – NOVRUZ GÜNÜ

Bu gün, yaşıl olur gündüzlə gecə,  
Dağa duman çöküb, çən yeridikcə,  
Dərin dərələrdə sel daşan gündür.  
Uca zirvələrdə  
Qar əridikcə,  
Damlalar dəryaya qarışan gündür.  
Bu gün yerin, göyün öz sevinci var,  
Gözünü açdıqca günəşli bahar,  
Gözlər şəfəqlərdən qamaşan gündür,  
Uzaq üfüqdəki soyuq ulduzlar  
Bu gün isti-isti sayrışan gündür.

Gəlin, salamlayaq doğma baharı.  
Ana yurdumuzun  
Ana qolları.  
Baharın boynuna sarışan gündür.  
Odlar torpağının gur tonqalları  
Yerin ürəyitək alışan gündür.

Çaylar arzu kimi aşıl-daşanda,  
Həsətli torpaqla yaz qovuşanda,  
Yer göyə,  
Göy yerə  
Yaraşan gündür.  
Təbiət sevgidən söhbət açanda,  
Küsmüş sevgililər barışan gündür.  
Durnalar vətənə dönür qürbətdən,  
Üfüqlərin donu mavi xələtdən,  
Köksündə günəşi  
Zər nişan gündür.  
Bu gündən, sabahdan, əbədiyyətdən  
Mehriban-mehriban danışan gündür.

1967



## O GÜNDƏN

Seyr elə,  
Sirlidir  
                    dağlar bu gün də.  
Dağlarda bir qara  
                    mağara durur.  
Yazda da, qışda da  
                    onun üstündə,  
Buludlar ağara-ağara durur.  
Sən keçib zamanın  
                    sərt gərdişindən,  
Göz açdın bəşərin  
                    oğlan yaşında.  
Bir ana qəlbinin  
                    odlu eşqindən,  
Doğuldun bir yanar  
                    tonqal başında.  
Toxundu ilk dəfə  
                    gözlərə odlar,  
Sanki çiçək səpdi  
                    üzlərə odlar.  
Sirlili nida gəldi  
                    göy qatlarından,  
Ayın şəfəqində yudular səni.  
Zümrüd çəmənlərin  
                    göy otlarından,  
Bir yumşaq bələyə  
                    tutdular səni.  
Yerdə qığılcımlar,  
                    göydə ulduzlar,  
Sanki bir-birinə  
                    dəydi ulduzlar.  
Əmdi tər dodaqlar  
                    ana döşündən,  
Bəyaz süd selləri axdı cahanda.

Öz həyat səsinlə  
                    qışqıranda sən,  
Yuxudan gecənin  
                    özü oyandı.  
Sənə layla dedi  
                    mehriban ana.  
Gözündə şəfəqi  
                    atəşin, odun.  
Gəlib keşməkeşli  
                    dünya qoynuna,  
O gecə odlarla  
                    qoşa uyudun.  
Düşdü qayalara  
                    bir qara kölgə,  
Sənin başın üstdə  
                    ıldırım çaxdı.  
O gündən qəlbində  
                    al qanla birgə,  
Alovlar çağladı,  
                    atəşlər axdı.  
Parlayıb atəşli  
                    ehtiras kimi,  
Aovlu tufanlar  
                    qoparan oldun.  
O gündən atəşi  
                    bir miras kimi  
Əsrdən əsrə  
                    aparan oldun.

1987-1988

## SƏN ƏGƏR KI...

Sən əgər ki, tər tökməyib  
    əkin əkdin,  
Əkin sənin deyildir.  
Sən ilhamsız fırça alıb  
    şəkil çəkdin,  
Şəkil sənin deyildir.  
Sısqa çay tək sən ümmana  
    axar olsan,  
Ümman sənin deyildir.  
Sən cahana soyuq qəlblə  
    baxar olsan,  
Cahan sənin deyildir.  
Yer üzündən ikiəlli  
    sən yapışma,  
Dünya sənin deyildir.  
Gölə uçub, sona qonsa  
    atəş açma,  
Sona sənin deyildir.  
Heyrətlənmə qabağına  
    səhra gəlsə,  
Səhra sənin deyildir.  
Şeir yazsan, birdən asan  
    misra gəlsə  
Misra sənin deyildir.

*22 dekabr 1989*

## QARA GÖZ YAŞLARI

Nə tez vida dedik biz Ələkbərə,  
Dörd il elə bil ki, bir anlıq şimşək,  
Rəssama yalvardım, qara mərmərə  
Oğlumun şəklini təbəssümlü çək.  
Elə bil mərmərdə ağ çiçək açdı,  
Sanki işıqlandı qapqara mərmər.  
Təbəssümü yerə, göyə yaraşdı,  
Anası yanına köçənə qədər.  
Yollar sükunətin getdi qoynuna,  
Günəşin şəfəqi qıyqacı düşdü.  
Anası uzandı oğul yanına,  
Bir gör həsrətlilər, harda görüşdü.  
Qəbir daşlarından yer kölgələndi,  
Təbəssüm yox idi üzündə onun.  
Oğul gözlərində yaş gilələndi,  
Qara göz yaşıydı gözündə onun.  
Dünyanın belə bir sirri də varmış,  
Torpaq altında da insan ağlarmış.  
Yaşlar işıq saçır, nurlu səhərdə,  
Aydın şəfəqində parlayır gecə.  
İki qara büllur durub gözlərdə,  
Titrəşir, düşəcək sanki indicə.  
Həyatdır! Günləri aylar udurdu,  
Yaşlar titrək–titrək elə dururdu.  
Burda ürək susur, necə danışım,  
Ey mənim dörd yaşlım, gözləri yaşlım!  
Nə dərddi başıma cahanda gəldi.  
Yenə tüğyan edir ömrün qışları,  
Niyə yerin–göyün ürəyi soyuq?  
Anan yanındadır, sən rahat uyu,  
Bəlkə tezlik ilə atan da gəldi.  
Tök qara torpağa qara yaşları!

28 noyabr 1989

## DƏRDSİZ ADAM AXTARMAYIN

Tanrı,

dərd çəkməyə

səbr, dözümlü ver,

Həyatın yolları qışıdır, borandır.

Dərdlilər dünyada yarımpeyğəmbər,

Dərdsizlər dünyada yarıminsandır.

Zəka məskənidir kiçik çadır da,

Fikirlər zülmətdə günəşdir, aydır,

Dərd ancaq öldürmür, dərd ucaldır da,

Müdrüklük olmazdı dərd olmasaydı.

Yeknəsək bir ömrün mənası varmı?

Sən ey rahat

həyat,

yolumdan çəkil!

Əbədi xoşbəxtlər dərdi duyarmı?

Əbədi xoşbəxtlik bədbəxtlik deyil?

Deyim kədərimin qətiyyətilə,

Dərdsizlərin dərdi daha böyükdür.

Onlar ki, öz yüngül xasiyyətilə,

Bütün yer üzünə ağır bir yüküdür.

Tanrı,

dərd çəkməyə

səbr, dözümlü ver,

həyatın yolları qışıdır, borandır.

Dərdlilər dünyada yarımpeyğəmbər,

Dərdsizlər dünyada yarıminsandır.

*12 noyabr 1989*

## EYNƏK

Çarpayı yanında, kitablar üstdə,  
Gözləri gözləyən bir eynək durur.  
Qanad tək açılan, büllur şüşədə,  
Quruyub göz yaşı, bir xal tək durur.  
Doludur yer üzü qəmlə, təlaşla,  
Hələ deyilməmiş sözüm, ahım var,  
O getdi dünyadan bir damla yaşla,  
Bir ümman yaş tökdü dostlar, qohumlar.  
Günlərin gəl, həzin neyini dinlə,  
Sözdə dərdimizə nə çoxdur şərik.  
Baxırıq dünyaya sənin qəlbinlə,  
Dünyaya gözünlə baxa bilmirik.  
Dərdlər elə öyir qəddimi hərdən,  
Sanki dağ zirvəsi uçur üstümə.  
Eynəkdən,  
    güzgüdən,  
        pəncərələrdən  
Gözlər məlul-məlul baxır gözümə.  
Osa uzaqlarda bir mələk kimi,  
Zərli kəcavəni yel tək sürür.  
Səma nəhəng, büllur bir eynək kimi –  
Biz onu görmürük, o bizi görür.

*6 noyabr 1989*

## KİMSƏSİZ BİR ADA İSTƏYİRƏM MƏN

Həyatda möcüzə gözləyirəm mən,  
Kimsəsiz bir ada istəyirəm mən.  
Dərəsi yamyaşıl, dağı yamyaşıl,  
Öyrəndim dilini torpağın, daşın.  
Onsuz da hər addım ağır bələdir,  
Orda dağ bilmərəm, qaya bilmərəm.  
Axı, yer kürəsi özü adadır,  
Mən onu kimsəsiz qoya bilmərəm.  
Sirrini pıçıldar göy otlar mənə,  
Bəyaz kəfən biçər buludlar mənə.  
Quşun bir dili var, – sözü bəllidir.  
Niyə insan oğlu iki dillidir?  
Üstümdə heybətli qanad çalsa da,  
Bayquşla dinərəm aram-aram mən.  
İnsanla dil tapmaq çətin olsa da,  
Orda ilanla da dil taparam mən.  
Özüm oxuyaram, özüm oynaram,  
Özümü nə qədər xoşbəxt sanaram.  
Birdən şeir yazdım, kimə gərəkdir!?  
Bəlkə səhər bülbül dinləyəcəkdir?  
Birdən kimsə görsə, aman, xudaya,  
Deyər "dəli" gəlib bizim adaya.  
Şair yaşasa da öz aləmində,  
Məyər dəli azdır söz aləmində?  
Qoy ağıl itirim, azadlıq tapım,  
Bəlkə xoşbəxtliyə açıldı qapım.  
Şeir var, kitab var, demək varıq biz,  
Hərəmiz bir cürə günahkarıq biz.  
Qoy sonsuz dəryada coşsun dalğalar,  
Beş gün azadlığa ixtiyarım var.  
Fəqət görünməsin bir kabus kimi,  
Üfüqdən tələsən xilaskar gəmi.

Zirehli qayalar evimdir mənim,  
Dağlara sədaqət – sevgimdir mənim.  
Vurduqca özümü ümmana, çaya,  
Birdən bir ilahə çıxsə qarşıya?  
...Dünya ilahəsi uçdu yuxu tək,  
Ada ilahəsi nəyimə gərək!

*5-26 sentyabr 1989*



## QONŞUDA QIZ SEVƏNİN

Bir küçədə hər səhər  
Qarşılaşır qız-oğlan.  
Qonşular da bu zaman  
Baxarlar oğrun-oğrun.

Heç sinədə bu qədər  
Düyün olmaz, dağ olmaz.  
Qonşuda qız sevənin  
Ürəyində yağ olmaz!

Qovuşubdur bağ-bağa,  
Eyvanlarsa üzübüz.  
Oğlan sözü, fikri düz,  
Düşünər gecə-gündüz.  
Amma ki, danışmağa  
Dil olmaz, dodaq olmaz,  
Qonşuda qız sevənin  
Ürəyində yağ olmaz!

Səhər bağdan çıxar qız,  
Tellərinə gül düzər,  
Qonşusundan gen gəzər,  
Ürək yaxar, can üzər.  
Baxar oğlan qərarsız,  
Heç damağı çağ olmaz.  
Qonşuda qız sevənin  
Ürəyində yağ olmaz!

O sarmaşiq, o eyvan,  
Tez-tez dəyər gözüne.  
Baxar qızın üzünə,  
Deyər özü özünə:  
Bu qədər yaxın olan  
Bu qədər uzaq olmaz!  
Qonşuda qız sevənin  
Ürəyində yağ olmaz!

1955

## HANI?

Sınır kövrək-kövrək qanad dünyada,  
Sanıram sonsuzdur həyat dünyada.

Sabaha yaşamaq

gümanı,

hanı?

Biz doyduq zövqündən haçan dağların?

Bizi ana kimi qucan dağların,

Hanı süd ətirli

dumanı,

hanı?

Çox dedik dünyanın

etibarından,

Keçdik nisgillərin ahu-zarından,

Dərdlərin sızlayan

kamanı,

hanı?

Xəzan yarpaqları düşür çiynimə,

Qocalıq donunu biçir əynimə,

Gəzirəm, illərin

limanı,

hanı?

*31 avqust 1989*

## İSTƏ

Öz məğrur eşqimdə təmənnasızam,  
Bir damla istəsəm,  
Bir ümman istə...

Mən ki, bir dünyalıq baharam, yazam,  
Bircə gül istəsəm,  
Gülüstan istə.  
Mənə ulduz boyda işıq ver desəm,  
Sən məndən  
Günəşli asiman istə.

Haçan bir saatlıq görüş istəsəm,  
Sən bütün ömrümü  
Ərməğan istə.

1966

## İKİLİKDƏ

Gəl, bölək dünyanı ikilikdə biz,  
Dərə mənə düşsün,  
Dağı sən götür.  
Qalsın yer üzündə qoşa izimiz,  
Qara mənə düşsün,  
Ağı sən götür.

İlin övladıyıq yazla qış kimi,  
Fəsilər yaşasın yanaşı məndə.  
Biz ki, bir yerdəyik gözlə qaş kimi,  
Gözlər səndə qalsın,  
Göz yaşı məndə.

Gündüzü, gecəni əziz saxlayaq,  
Günəş sənə düşsün,  
Ay mənə qalsın.  
Coşqun sellər kimi birgə çağlayaq,  
Dəniz sənin olsun,  
Çay mənə qalsın.

Bizik bü dünyaya səninlə şərik,  
Bizsiz nə qış gülər,  
Nə də ki, bahar.  
Həyatda hər şeyi bölə bilərik,  
Amma bölünməyən  
Bir sevgimiz var.

1964

## İLLƏR VƏ SAHİLLƏR

Bir sahil görürəm...

Elə sahil ki,  
Üstündə illərin tufanlarıdır.  
Sahillər dənizin sonu deyil ki,  
Sahillər dənizin limanlarıdır.

Çağlayır, axışır dalğalar çin-çin,  
Onu yer səsləyir, göy alqışlayır.  
Burda qurtarırsa sahil mənimçin,  
Bəlkə başqasıyçın burdan başlayır.

Hər ömrün ölçüsü dünyada ildir,  
Həyat təbiətin şah əsəridir.  
İllər ömürlərin sonu deyildir,  
İllər ömürlərin sahilləridir.

1964

## AY ÜRƏK

Yaralar qövr edir təzədən, ürək!  
Niyə könül verdin ona sən, ürək?  
Sevmədi o səni, sən niyə sevdin?  
Səni sevməyəni sən niyə sevdin?

Eşqinə mən qurban gedim, ay ürək,  
Dedim, neçə dəfə dedim, ay ürək.  
Sevməyir o səni, niyə sevirsen?  
Səni sevməyəni niyə sevirsen?

Sözümə baxmadın, indi yan, ürək,  
Yan, hey mənim kimi peşiman ürək.  
Sevmirdi o səni, niyə seviridin,  
Səni sevməyəni niyə seviridin?

1963

## AXTAR SƏN MƏNİ

Əzəldən heç belə bilməzdim səni,  
Qəlbimdə ilk arzu, ilk həvəs oldun.  
Qışda bahar kimi  
Çox gəzdim səni,  
Yaz gəldi, qar kimi  
Görünməz oldun.

İllər ötüb keçdi arzular təki,  
İndi axşam-səhər axtar sən məni.  
Qışda bahar təki,  
Yazda qar təki,  
Axtar sən məni,  
Tapamazsan, nə qədər axtarsan məni.

1963

## BİRCƏ GÜNLÜK KƏPƏNƏK

O sanki günəşlə əldi cahana,  
Döndü yelpazəyə zərrin qanadı.  
Muncuq gözlərilə baxdı dörd yana,  
Sirlı möcüzəyə baxdı, doymadı.  
Səma gəl-gəl dedi mavi göl kimi,  
Sanki süzüb göyə indi çatacaq.  
Qondu güldən-gülə, özü gül kimi.  
Bir kəpənək gördü zərli, yaşıl, ağ.  
Titrədi, dayandı, bu necə sirdi,  
Qanadlar elə bil gəl-gəl deyirdi.  
Yer özü sevgiyə bəğlidir göyə,  
Torpağa doğmadır gül-çiçək eşqi,  
İlahi nəğmə tək axdı ürəyə,  
Kəpənək dilində kəpənək eşqi.  
"Nə incə xallar var gör sevgilimdə,  
Mənim övladlarım xoşbəxt olacaq!  
Tanrı, yalvarıram, mənim nəslim də,  
Ona oxşayaydı zərli, yaşıl, ağ" ...  
Coşdu sevnələrin azadə rəqsi,  
Həm görüş rəqsiydi, həm vida rəqsi,  
Birdən yağdı yağış, titrəşdi kollar,  
Elə yağış yağdı yer-göy qovuşdu.  
Çırpındı vücudu, töküldü xallar,  
İslanmış qanadla o, hara uçdu?  
Göz-gözü görmədi qatı buluddan,  
Qısa bir ömrə də tez gəldi əcəl.  
Nallı bir çəkmənin təpiyi altda.  
Qovuşdu torpağa vaxtından əvvəl.  
Yuxu tək gəldi o, yuxu tək getdi,  
Ömürmə yaşadı fani dünyada?  
Bir gün də onunçün əbədiyyətdi,  
Yarımçıq qırıldı, əfsus ki, o da.  
Onun qızıl nəslı, onun ağ nəslı  
Həyatın qoynunda qaldı sirr kimi.



Sabah qanadlanıb, uçacaq nəsli,  
Boy atır çəməndə bu gün zər kimi.  
Həyatdır, ey İnsan, qəm eyləmə sən,  
Səbrin gözləriylə bax, göyə, yerə.  
...Sənə əbədiyyət vəd edilərkən  
O nallı çəkməni gətir xatirə.

*4 noyabr 1989*

## YARIMÇIQ ZİYARƏT

Zıncırov səsləri yeri titrədir,  
Karvan gedir görən, hayana sarı?  
Nə qorxunc olurmuş səhra zülməti,  
Sovurub hayqırır qum tufanları.  
Yol hanı?

qum seli

şütüyür yerlə,

Yox uzaq evlərin od işartısı,  
Dəvələr yeriyr ağır ləpirlə,  
Dəvə kövşəyində qum xırçılısı.  
Canavar gözləri yandı, közərdi,  
Necə ölüm gəlir qarabaqara,  
Hələ zıncırovlar sirli sipərdi,  
Sürünən o həris parılıtlara.  
Sarban söykənərək öz çomağına,  
Düşüb yorğun-yorğun yolun ağına.  
Səhranın küləyi dönüb qılınca,  
Bürüyür kolları qumlar təpəsi.  
Zəvvarlar tələsir karvan dalınca,  
Fəqət kəsilməyir ulaşma səsi.  
Əynində ağ geyim sanki kəfəndir,  
Onlar ölümə də məğrur gedəndir.  
Necə gözlənməzdir fəlakət anı,  
İnsan yerdən, göydən aman istəyir.  
Səhra əjdaha tək açıb ağzını,  
Gecə elə bil ki, qurban istəyir.  
Kimsə inanırdı hələ səhərə...  
Bəli, səhər gəldi, al səhər kimi.  
Qondu təpə üstə bir alaçöhrə,  
Dəvələr qum altda təpələr kimi  
Qumlar ağappaqdır, kölgələr qara.  
Dünyanı qoynuna lal sükut alıb.  
Hardasa, uzaqda cod tikanlara,  
Sarbanın papağı ilişib qalıb.

Zəvvarlar qum üstə səpələnmişdi,  
Bəyaz kəfənlərə qan çilənmişdi.  
Burda həyat ilə, ölüm üzleşib,  
Axıb göz yaşını tək şəh kəinatdan.  
Mənə elə gəlir uzaq yol keçib,  
Təpələr altında babamdır yatan.  
Qəza niyə qılınc çalib ki, yarəb,  
Onlar axtarırkən əbədiyyəti?  
...Məkkəyə beş addım qalıb ki, yarəb,  
Qəbul et, yarımçıq bu ziyarəti.

*24 sentyabr 1989*

## BU GÜN ZAMAN TƏRƏZİSİ ƏYİLMİŞDİR

Bu gün zaman tərəzisi,  
Olub yalan tərəzisi.  
Riya, böhtan nə ağırmış yer üzündə  
Tərəzinin bir gözündə həqiqətsə,  
Ağ yalandır bir gözündə.  
Azadlığı boğan əldən  
Sızan qandır bir gözündə.  
Qızıl qanlar necə ağır gəlir bu gün  
Buna zaman tərəzisi necə dözsün?  
Kişi dönüb arvad olur,  
Arvad kişi olur bu gün.  
Dişi dönüb erkək olur,  
Erkək dişi olur bu gün.  
Susur sevgi pıçılıtsı,  
Coşur şəhvət hayqırtısı,  
Ərşə çatır palanların  
"Seks" adlanan laqqırtısı  
Ümidlər də, arzular da gül açmamış  
Solur bu gün.  
Vaxtı ilə ən qiymətli  
Ziyalılar, kitablardı.  
İndi isə ən qiymətli  
Dollar ilə hesablardır.  
Gördüyümüz Məşədi İbad  
Bu gün ocaq başındadır.  
O seçdiyi gözəllər də  
İstədiyi yaşındadır.  
Şəxsiyyətin böyüklüyü pul ilə ölçülür  
Bu gün.  
Buna zaman tərəzisi necə dözsün?  
Tərəzinin bir gözünə,  
İnsanların insanlara  
Kin-nifrəti qoyulmuşdur.

Tərəzinin bir gözüne  
Millətlərin millətlərə  
Ədavəti qoyulmuşdur.  
Millət tarac olan vaxtı  
Sərvəti də hərrac olur,  
Qudurğanlar tox gəzərkən  
Əzab çəkən el ac olur.  
Qəhrəmanlıq, mehribanlıq  
Yollarında zil qaranlıq,  
Sevinc varsa, bir damladır,  
Kədər-qəmsə bir ümmanlıq.  
Hər mənzilə ayaq açır  
Şəhidlərin soraqları,  
Erkən sönür min-min evin çıraqları,  
Solur körpə yanaqları,  
Körpə dərdi çox ağrıdır,  
Yeri, göyü çox ağrıdır.  
Əliqanlı cəlladlarsa torpaqları  
Parça-parça bölür bu gün,  
Buna zaman tərəzisi necə dözsün?  
Sən ey əsrin tufanında  
Yətən vicdan, oyan bu gün!  
Müsibətlər, məşəqqətlər  
Edir yaman tüğyan bu gün!  
Yətən vicdan,  
Oyan vicdan!  
Sən insanlıq keşiyində dayan, vicdan.  
Bəlkə onda ana tarix  
Həqiqətdən söhbət açdı,  
Bəlkə zaman tərəzisi  
Elə onda tarazlaşdı...  
Bu olacaq,  
Görən haçaq?

*28 yanvar 1995*



Hazırdıq yer üzünə  
şəfəq saçmağa indi.  
...Enirdik pillələrdən.  
ehmal-ehmal, aramla,  
Bir əl tutub əlimdən  
bakirə ehtiramla.  
Bu mənə dayaq olan  
ürəkdimi, əldimi?  
Göydən enib gəldimi?  
Həs-rətdi hər-rətə  
axı haçandı ürək,  
Yaxşı ki, söndü işıq,  
yaxşı ki, yandı ürək.

*17-20 dekabr 1992*

## BİR SEVGİ GƏMİSİ SAHİLƏ ÇATDI

Bir sevgi gəmisi sahilə çatdı,  
Göydən bulud endi, yer kölgələndi.  
...Hədiyyə vermişdim, geri qayıtdı,  
Başıma dünyanın odu ələndi.  
Nə üçün, qayıtdı görən hədiyyə?  
Zaman dözümlüdür, insan səbirsiz.  
Dedim kədərimi əl açıb göyə:  
Ərmağan ürəyi bəs neyləyək biz?  
Bir səhər sevginin mehi əsəndə  
Ürəyim çırpındı mələk köksündə.  
Demirəm ürəyi qaytarsın geri,  
Məndədir bir ömrün döyüntüləri.  
Bir dünya dərdi də,  
Daşıyıram mən,  
Söyüd deyiləm ki, əsəm, əyiləm.  
İndi ürəksiz də yaşayaram mən,  
Bir daha heç kəsi sevən deyiləm.  
Tale qəzəb ilə  
Dillənəcəkdir,  
Küləklə nə gəlsə, gedər küləklə.  
Ürək ürəksizə daha gərəkdir,  
Bəlkə xoşbəxt ola bəxşiş ürəklə  
Dönər karvan-karvan  
Andlar, vədələr,  
Dönər dağ da bilməz, qaya da bilməz,  
Yetim xatirələr  
Qayıdıb gələr,  
Tapdanmış məhəbbət qayıda bilməz.

*18-29 oktyabr 1994*



## DURNALAR QAYIDANDA

Bahar yuxusundan oyadır yeri,  
Artıq könül sıxmır çəndə, dumanda,  
Durnalar qayıdanda.  
Nə qədər arzular qayıdır geri,  
Durnalar qayıdanda.

Bahar yer üzünün sevinc ayıdır,  
Bulaqlar qaynayır elə bil qanda,  
Durnalar qayıdanda.  
Çiçəklər qayıdır, güllər qayıdır,  
Durnalar qayıdanda.

Açır gözlərini dağın laləsi,  
Nərgiz də üzünə gülür aranda,  
Durnalar qayıdanda.  
Qayıdır çayların şaqraq nəğməsi,  
Durnalar qayıdanda.

Bu gün bir canlıyam, sabah torpağam,  
Gör nələr düşünür insan cahanda,  
Durnalar qayıdanda.  
Elə bil dünyaya qayıdacağam,  
Durnalar qayıdanda.  
Hər bahar qayıdanda!

1962

## SƏNİNLƏ GETDİ

Sən mənə əlvida deyən zamanda  
O doğma zaman da sənənlə getdi.

Elə bil mən qaldım qərrib cahanda  
Mehriban cahan da sənənlə getdi.

Çulğadı dünyanı bir nigaranlıq,  
Görüş də, hicran da sənənlə getdi.

Yer də qaranlıqdır, göy də qaranlıq,  
Nurlu asimanda sənənlə getdi.

Sahillər boyunca izlər də itib,  
O bizim ümman da sənənlə getdi.

Dünənə məhəbbət, bu günə ümid,  
Sabaha güman da sənənlə getdi.

*16 sentyabr 1995*

## SON TELEFON SÖHBƏTİ

*Seyfəddin Dağlının əziz xatirəsinə*

Şirmayı telefon...  
Tanış nömrələr.  
Fikrin qanadlanır,  
Sən də uçarsan.  
Ürək istəyəndə  
elə ömr edər –  
Bir anda dostunla  
Sən qovuşarsan...  
Süzüldü qəlbimə  
İsti nəfəsi,  
Eşitdim o doğma,  
Mehriban səsi,  
– Ürəyim! Yaxşıdır! Qalma nigaran!  
(Bəlkə ürəyini tuturmuş bu an –  
Nəbi, sən özündən muğayat ol ha...  
Dünənkilər deyilik daha.  
Bu necə axşamdı,  
nə söhbətədi bu?  
Kim bilir, bəlkə də vəsiyyətdi bu!  
– Hə, Sona yaxşıdır. Sözümə?..Baxır...  
Odur şeytan-şeytan üzümə baxır.

Elə inam vardı,  
onun səsində,  
İnam nə tez söndü  
yer kürəsində,  
– Sənə söz vermişəm gedək Xızıya...  
İnşaallah, yaz gəlsin, çataq arzuya...  
Nə bilim,  
Keçərək  
dağlardan iz-iz  
Bu il yaz gələcək



## SƏNİN ÜÇÜN

Qarlı bir zirvə olsan,  
Ağ buludun olaram.  
Dərin xəyalda dalsan,  
Mən sükutun olaram.

Çəmən olsan əgər sən,  
Sərin yağış çilərəm.  
Əgər dənizə dönsən,  
Sahilə çevrilərəm.

Qovmuşam dərdi, qəmi,  
Xoşbəxtin ilki mənəm.  
Səslənsən nəğmə kimi,  
Sözlərin, bil ki, mənəm!

Məni susdursa zaman,  
Səni özüm sanaram.  
Səhər kimi oyansan,  
Günəş kimi yanaram.

1967

## KƏHKƏŞAN

Kəhkəşan gecəyə  
Səf-səf düzəlib,  
Sanıram, vaqifəm  
Uzaq bir sirrə.  
Haçansa, sənintək  
Dünya gözəli,  
Açıb zər kəməri  
Atıb göylərə.  
Mənə elə gəlir,  
Baxdıqca bu an,  
Hər ulduz uzaqdan  
Səni səsləyir.  
Sənin qamətinə  
Vurğun kəhkəşan  
Təzədən kəməre  
Dönmək istəyir.

*2-20 yanvar 1998*

## SƏNİ TANIDIQCA...

Sevgi çağladıqca gur ümman kimi,  
Əlçatmaz olursan kəhkəşan kimi,  
Bəzən də külək tək soyuq əsirsən,  
Səni tanıdıqca sən mənə sirsən,  
Sirlər açıldıqca sən yenə sirsən!

Bəzən günəş olub sən yandırırısan,  
Bəzən də yoluma səpilən qarsan.  
"Sevirəm" – sözümdən bəlkə bezirsən?  
Səni tanıdıqca sən mənə sirsən.  
Bu günə möcüzə, dünənə sirsən!

Bəzən erkən sönən çıraqluram,  
Yaxına gəlirəm, uzaqluram.  
Gedirəm, yolumu niyə kəsirsən?  
Səni tanıdıqca sən mənə sirsən.  
Sirlər açıldıqca sən yenə sirsən?

Sabaha ümidin de varmı, könlüm?  
Görüşsüz doğmalığı olarmı, könlüm?  
Ey ürək,  
Sən eşqə qulsan, əsirsən,  
Bəlkə sən özün də mənalı sirsən?  
Yox, sirlər içində ən ali sirsən!

*8 mart 1998*

## ULDUZLAR VƏ SƏN

Uzaq kainatdan  
Gələn nurmusan,  
Gözündə ilahi  
İşıqlarmıdır?  
De, hansı ulduzda  
Sən doğulmusan,  
Yerdə sənin kimi  
Gözəl varmıdır?

Bəlkə bir arzunun  
Qanadıyıq biz,  
Ürəklər qoşadır,  
Ürəklər yalqız.  
Ayın, ulduzların  
Övladıyıq biz,  
Bəs niyə barışmır  
Ulduzlarımız?

Bəlkə doğmalarıq,  
Bəlkə yadlarıq?  
Bəlkə başqa-başqa  
Kainatlarıq!

Yox, sən taleyimdə,  
Ömrümdə varsan,  
Ayrı bir ulduzda  
Axtarma məni!  
Vallah, sən o qədər  
Cazibədarsan,  
Cazibə qüvvəndən  
Çıxarma məni!

Nagahan görüşlər  
Keçir an kimi,  
Sən vermir ürəyin  
İxtişaşına!



Ay Günəş başına  
Dolanan kimi,  
Qoy mən də dolanım  
Sənin başına!

Ulduzlar ən nurlu,  
Uzaq nəğmədir,  
Həyatın nəğməsi  
Sənin səsində.  
Sənsiz yer kürəsi  
Bir əfsanədir,  
Yaxşı ki, sən varsan  
Yer kürəsində!

*14-15 mart 1998*

## QUMARXANA

Məni düşündürür

Bu qərribə sirr.

Min zəhmət çəksə də insan qış, bahar,

Hər əkilən toxum nədənsə bitmir,

Bitir göbələk tək qumarxanalar.

Pul sanki ciblərdən

Axan bir sudur.

O, adi su deyil, bəlkə ümmandır?

Oynayan çox vaxtı milyonlar udur,

Çox vaxtı uduzan oynamayıdır.

Axı, uduzanın nə vecinədir,

Məgər pullar onun cibindən gedir?

Tanrı, qoru bizi belələrimdən,

De, hanı torpağa,

Yurda sədaqət?

Oynayan rahatca qalxır yerindən,

Udsa özü udur,

Uduzsa millət!

Sanki günəş qatı çənə бүrүнüb,

Bəşər bəlaları ürək qanadır.

Bəlkə siyasət də qumara dönüb,

Bəlkə dünya özü qumarxanadır?

*12 oktyabr 1997*



## NƏ UMARSAN

Dost adına qara yaxan  
Müxənnətdən nə umarsan?  
Başın üstə şimşək çaxan  
Xəyanətdən nə umarsan?

Köhnə dəblər itib gedir  
Şair olmaq qəbahətdir.  
Şöhrət indi var-dövlətdir.  
Bu şöhrətdən nə umarsan?

Sev kimlərdə sevgi varsa,  
Lənət de, kim əhdi qırsa,  
Əskinasa satılırsa,  
Məhəbbətdən nə umarsan?

Min-min yalan eşitdim mən,  
Yox riyada vəfa görə  
Hər gün dondan-dona girən  
Həqiqətdən nə umarsan?

Söz xalqdandır, zəhmət səndən,  
Arzu eldən, sənət səndən.  
Qeyrət umar millət səndən,  
Sən millətdən nə umarsan?

*20 sentyabr 1997*

## ŞEİR NƏDİR MƏNİMÇÜN?

Dağlar tək ucadır, ümman tək dərin,  
O, mənə qanaddır, mənə inamdır!  
Şehirli səsidir o göyün, yerin,  
Bir adı ölməzlik, biri ilhamdır!  
Ondadır nidası qərinələrin  
Cahana "əlvida", xalqa "salam"dır!  
Doğma qardaşıdır əzmin, hünərin,  
Şeir basılmayan məğrur qalamdır!  
Şöləsi olsa da neçə min sirtin,  
Şeirsiz günlərim zülmət axşamdır!  
Alnımda şırımı mirvari tərin,  
Ömrüm də şeirlə əriyən şamdır!  
Hicranı acıdır, əzabı şirin,  
Şeir mənim balam, mənim bələmdir!  
Balamdır, qalamdır, bir də inamdır!

*1-7 dekabr 1996*

## ƏLİ ÇIRAQLI

Keçdik əsrlərdən  
                    sədaqət – deyə,  
Səadət axtardıq əli çiraqlı.  
Həm yerə bağlandıq,  
                    Həm də ki, göyə,  
Həqiqət axtardıq əli çiraqlı.

Nə qədər sirlidir  
                    Yolları ömrün  
İnsan dağlar aşır əli çiraqlı.  
Necə Ay Gün üçün,  
Gün də Ay üçün  
Üfüqlər dolaşır əli çiraqlı!

Qəmlərə məhkumsan  
                    Tənha qalınca,  
Olurmu kədər də əli çiraqlı!  
Əsl məhəbbətin  
                    Gedir dalınca,  
Əsl sevənlər də əli çiraqlı.

Milyon suallara  
                    Bir cavab gəlir,  
Cavab gəz, suala əli çiraqlı.  
Tək əli çiraqsız dərd, əzab gəlir  
Sən onu qarşıla əli çiraqlı!

Durur zirvələrin  
                    Qarı saçımda,  
Göylərə varıram əli çiraqlı.  
Olumla ölümün  
                    Yol ayrıcında  
Bir dost axtarıram əli çiraqlı!

Çiynimdə əzablar  
Ağır bir qaya  
Arxamda dərdlə qəm əli çıraqlı.  
Mən əli çıraqlı  
Gəldim dünyaya.  
Dünyadan gedərəm əli çıraqlı!

*16-17 noyabr 1997*

## DÜNƏNƏ

Dünən necə görüşdü?  
Ürəyə çınqa düşdü.  
O mehriban gülüşdü,  
Yoxsa ilahi paydı?  
Dünən – bu gün olaydı!

İsindim nur selindən,  
Öpdüm zərif telindən.  
Tutdum günəş əlindən  
Bu günəş, yoxsa aydı,  
Dünən – bu gün olaydı!

Nə gündüz, nə gecəydi,  
Göylər yerlərə dəydi.  
Bu necə möcüzəydi?  
Evim nurlu saraydı,  
Dünən – bu gün olaydı!

Qəlbdən nəğmə yüksəlsin,  
Ah-amanlar kəsilsin.  
Elə bir sabah gəlsin  
Deyim dünənə taydır.  
Dünən – sabah olaydı!

*15 aprel 1996*



## GÖYLƏ YER ARASINDA

Çox keçdim illərdən  
Hay-harayla mən.  
Durdum bu gün göylə,  
yer arasında.  
Bəlkə də inamsız  
Bir arzuyla mən.  
Qalmışam ümitsiz  
Dərd arasında?

Anlar da çətindir,  
Günlər də çətin.  
Qəm nədir,  
Günəşin  
zər tellərində?  
Bəlkə də sahilsiz  
Bir məhəbbət,  
Dayandım ümmansız  
Sahillərində

Qoy sənin səsini  
Nur kimi içim.  
Bədbəxt bir ömrünçün  
Sən xoşqədəmsən!  
Yox, bəlkə sən mənəm  
Qəmli sevincim,  
Bəlkə də sevincli  
Bir faciəmsən?

*8 yanvar 1998*

## AY VƏ GÜN

Səni görən gündən  
Dəyişdi dünyam,  
Nurumu nuruna  
Qata bilmirəm.  
Sən parlaq Günəşsən,  
Mən solğun Ayam,  
İzincə gəlirəm,  
Çata bilmirəm.

Şəfəqlər kainat  
    sinəsindədir  
İşığın məndədir,  
    Qəlbim səndədir!

Elə bil çıxmışam  
Ömrün qışından,  
Yoxsa yaz qanadlı  
Qaranquşam mən?  
Elə bil dünyanın  
yaranışından,  
Sənə həsrət üçün  
Doğulmuşam mən!

İsti şəfəqlərlə  
Gözlər güləndə,  
Təbiət qoynunda  
Nur unudulur.  
Axı Ay Günəşə  
yaxın gələndə  
Günəş də deyirlər  
O gün tutulur.

Sənə yanaşsam da  
    Mən aram-aram,

Səni nur yolundan  
Necə saxlaram?  
Ürəkdə qalacaq arzu da, kam da?  
Ayam, yoxsa sönmüş  
Bir çırağammı?  
Səni addım-addım  
Mən arasam da  
haçansa mən sənə  
Çatacağammı?

*11 aprel 1999*

## BU GÜN

(Nəğmə)

İşıqlı ümidlər

Dumana döndü,  
Soyuq qış nəfəsli yaz oldu bu gün.  
Görüş gözləyirdim, hicrana döndü,  
Mənim taleyimdən pozuldu bu gün.

Ömrümün intizar

Səhifəsinə  
Dedim: bəlkə nurla yazıldı bu gün!  
Yad tək qulaq asdım sənin səsinə,  
Mənim taleyimdən pozuldu bu gün!

Bu günü necə də

Mən gözləyirdim,  
Sevincimin ömrü az oldu bu gün.  
Bu günə tanrıdan bəxşiş deyirdim,  
Niyə taleyimdən pozuldu bu gün?

Vüsəl işığına

Mən yol gedərkən,  
Bir arzu həsrətə yozuldu bu gün.  
Ürəyində mənəm, ürəyində sən,  
Neçin taleyimdən pozuldu bu gün?

7 aprel 2001

## MİRVARİ SUYU

Dünya zinətinin  
Bizik varisi,  
Nələr yaşamadıq  
Biz ömür boyu.  
Görmüşdük həyatda  
Su mirvarisi,  
Bu gün hardan çıxdı  
Mirvari suyu?

Dən-dən mirvarilər  
    Boyunlar bəzər,  
Neçin mirvariyyə  
    tutuldu gözlər?

Mən nə okeandım,  
Nə də ümmandım,  
Ki, mirvari çıxsın  
Ləpələrimdən!  
Mən bu mirvarini  
Özüm qazandım,  
Gözümdə gözüm tək  
Əzizlərəm mən!

Soyuq bir dumandır  
Dövlətim, varım,  
Dağda da onun tək  
Sis – duman olmaz.  
Elə mirvaridir  
Mənim mirvarim,  
Ondan bəxşiş olmaz,  
Ərməğan olmaz!

Gedir karvan illər  
Qəm çəkə-çəkə,  
Uzaq xəyallarda  
Yar-yaraşlıq var.

Görməmək görməkdən  
Yaxşıdır bəlkə,  
Bəlkə korluqda da  
Parlaq işıq var?

Çökəcək dünyaya  
Bir zülmətli sirr,  
Kaş qismət olmasın  
Bu dərd heç kəsə!  
Deyirlər göz görür,  
Könül də sevir,  
Necə sevəcəyəm  
Gözüm görməsə?

*17 aprel 1999*

## KIÇK VƏ BÖYÜK

*"Su kiçiyin, yol böyüyündür"*

*Atalar sözü*

Kiçiklər böyüyə səcdə qılmasa,  
Necə dar yollardan keçilə bilər?  
Əyər kiçikləri sayə salmasa,  
Elə böyükler də kiçilə bilər.

Kiçiyin çiyində ən ağır yüklər  
O da ki, yorulmaz nə gündüz, gecə  
Zaman tarlasında gərək böyükler  
Mehribanlıq əkib, məhəbbət biçə.

Yatır qəhrəmanlıq mehribanlıqda,  
Böyük rəhim də var qəhrəmanlıqda.  
Layiq yer ayırır  
Tale hər kəsə.  
Hamı at çapmır ki, qızıl yəhərdə?  
Böyük öz yerini əyər bilməsə,  
Bəzən kiçik onu üstələyir də.

Keçir külək kimi  
İl dalınca il.  
Bəşər yuva tikir aranda, dağda.  
Axı kiçik olmaq kiçiklik deyil,  
Böyüklük deyildir böyük olmaq da.

Təkkəbbür zülmətdir,  
sadəlik çıraq.  
Tələcə doğmadır böyüklə kiçik.  
Haqqın şəfəqilə işıqlanaraq  
Əsilzadəlikdir əsil sadəlik.

Kiçiyə su verin,  
Həvəslə içsin.  
Açacaq arzusu gül-çiçək sabah,  
Böyüyə yol verin,  
Qürurla keçsin,  
Bu yoldan kiçik də keçəcək sabah.

*10 may – 1 iyun 1997*



## ƏGƏR "YOX" DEYİRSƏ...

Yaz qısa, qış yaza  
                                  calaşdı, bildin,  
Hər günəşli gün ki, ilk yaz deyildir,  
Gözün gözəllikdən qamaşdı, bildin,  
Hər parlayan şüşə almas deyildir.

Ümidsiz yolların  
                                  uzanır hara,  
Daha vida söylə son arzulara.  
Cumur üzgüçülər dərin sulara  
Hər suya baş vuran qəvvas deyildir.

Dalğa ol, mirvari  
                                  sahillərə gəl,  
Sən yaxşı fikirləş sevməzdən əvvəl.  
Alovlu eşqinə buz qəlbli gözəl  
Əgər "yox" deyirsə –  
                                  Bu naz deyildir!

Hər parlayan şüşə almas – deyildir,  
Sevgi nəzir deyil, niyaz deyildir.

*10 aprel 2001*

## GƏLSƏN DƏ, GƏLMƏSƏN DƏ

Çökdü qəlbə kədər, qəm,  
Soyuq yellər əsəndə.  
Səni gözləyəcəyəm  
Gəlsən də, gəlməsən də.

Getdin, boş qaldı hücrəm,  
Sözlərimdən küsəndə.  
Səni gözləyəcəyəm  
Gəlsən də, gəlməsən də.

Hər an səsləyəcəyəm  
Hay verdin bəlkə sən də.  
Səni gözləyəcəyəm  
Gəlsən də, gəlməsən də.

"Əzizim" – deyəcəyəm  
Qədrimi bilməsən də.  
Səni gözləyəcəyəm  
Gəlsən də, gəlməsən də.

*9 aprel 2001*

## O QARA GÖZLƏR

*Səhər gün tək çıxmalsan,  
Dünya sənə əhsən desin.  
Gözmuncuğu taxmalsan  
Gözlərinə göz dəyməsin!*

Dinir sükutunda  
    Sehirli səslər  
Qonmasın gözlərə qəm, kədər, gözəl!  
Qaranlıq gecədən rəng alan gözlər  
Bəs niyə nurludur bu qədər, gözəl?

Bəlkə deyilməmiş  
    Sirlə bir sözəm,  
Qəlbim gətirməmiş dodağa məni.  
Gözəllik önündə mən ki, gücsüzəm,  
Gözlərlə gəl, çəkmə sınağa məni.

Qalmasın arzuyla  
    Ümid yarıda,  
Şəfəqlər üfüqdə zər nişan kimi,  
Sonsuz asimanın ulduzları da  
Sığımb gözlərə kəhkəşan kimi.

Yerdən güc istərəm,  
    Səmadan kömək,  
Ötüşsün ümidlə il dalınca il.  
Məgər ayrılıqdır gözlərdən öpmək,  
Bu Aya, ulduza qovuşmaq deyil?

Mən səni qəlbimə  
    Mehriban saydım,  
Səninlə görüşdüm yaz çağında mən.  
Sevincdən göylərə qanadlanaydım,  
Zülmətli gözlərin işığında mən.

Həsərət də doğmadır  
Dünya üzündə,  
Yoluna zillənib gözlərim yenə.  
Ömrün ağ günündə, qara günündə,  
O qara gözləri gözlərəm yenə.

*3 aprel 2001*

## ÇAL-ÇAĞIR DÜNYASI

Yer göyə,  
Göy isə yerə boylanır  
Nə vurçatdasındır bağda, bağçada.  
Sanki ölkə böyük rəqs meydanıdır,  
Uşaq da oynayır, gənc də, qoca da.  
    Kimsə deyir xısın-xısın:  
    Aclıq olsun, keyf olsun!  
Vallah, çalçağırdan  
    Qulaq kar olur.  
Mən heyran qalmışam tamam bu sirrə.  
Qafiyəpərdazlar bəstəkar olur,  
Hətta bəstəkar da dönür şairə.

Bu gün dil-dil ötür  
    Dağda, aranda  
Oxumaq bacaran, bacarmayan da.

Oxusun madam ki, çox həvəsi var.  
Nolar səsi yoxdur,  
    Pul kisəsi var.

Özünə ad verir biri madonna,  
Başqa birisi də primadonna!

Kiməsə yol açıb qayğıkeş ölkə,  
Sabah mahnı şahı söylədi bəlkə.

Kimsə – gəlsən mənə neylərsən – deyir,  
Kimsə sevdiyinə ölüm diləyir.

Qalxsa məzarından Üzeyir, Qara,  
Nə deyər bayağı çalçağırlara.

Günün sədasını eşitsə əgər,  
Bülbül də, Fikrət də vallah, tər tökər.

Gəlib keçir illər ağır qatarla,  
El bilmir nə üçün əl çalır hər gün.  
Dollarla sənətdə ucalanlarla  
Sənətin hörməti alçalır hər gün.

Qövr edir yaralar  
    Qan sıza-sıza,  
Kim bu dəbdəbədən təmannelidir?

Bu şitlik nədəndir şadlığımıza –  
Məmləkət elə bil konsert zalıdır.  
    Kimsə deyir xıssın-xıssın:  
    Aclıq olsun keyf olsun!

Bəlkə ötəcəkdir  
    Bu adi meyil  
Yoxsa zəncir kimi sərt həlqələrdir?  
Bəlkə də nəğmələr nəğmələr deyil,  
Zəlzələ günündə qəhqəhələrdir?

Fəqət səcdə edək Şövkət adına,  
Qoy Zeynəb sənətin çatsın dadına!  
Lüt-üryan səhnəyə çıxmaq nə lazım,  
Şux geyim yaraşır əsil qadına!  
Sənət yuxudasa,  
    Ayıltmalıyıq,  
Biz öz kökümüzə qayıtmalıyıq!

Kim ki, bu dərdlərə əncam çəkəcək,  
Xalq ona qızıldan heykəl tökəcək!

*1-3 dekabr 2000*

## MÜƏMMA

Hardansa dünyaya qonaq gəlirəm,  
Bəlkə də burdayam mən heç gəlmirəm.  
Görmək istəyirəm, kimi bilirəm!  
Sevmək istəyirəm, kimi bilmirəm!  
Ötüb soyuq-soyuq günlərin min-min,  
Sənin kimə sevgin, kimə eşqin var!  
Nədir umacağın dünyadan sənin?  
Bircə qan qusmağa qızıl teştin var!  
Kimi sevməlisən bilmirsən əgər,  
Sənin özünü də söylə kim sevər?

*25 noyabr 2000*

## MƏHBƏSDƏN MƏHBƏSƏ

*De, hardan gəlirsən?*

*– Dustaqxanadan!*

*De, hara gedirsən?*

*– Dustaqxanaya!*

*(Eşitdiyim söhbətdən)*

– Nolub ki, həmişə

Sən məhbəsdəsən?

– Bir dəfə "istefa" qışqırmışam mən!

– Tək səndin qışqıran?

– Mən yaxalandım,

Çoxu qaçıb getdi, mənsə dayandım!

Bir böyük məhbəs var, biri də kiçik,

Hər iki məhbəsdə bizlər bir heçik!

– Necə?

– Böyük məhbəs ölkə qədərdir

Ordan rəhim ummaq tamam hədərdir.

Mən böyük məhbəsdə adi köləyəm,

Bilmirəm, yurduma nə təhlükəyəm?

Mən burda bədbəxtəm,

Mən orda yadam,

Mən kiçik məhbəsdə daha azadam.

Doğrudan dünyada arzular haqımı?

Məhbəs qapıları açılacaqmı?

28 noyabr 2000



## UNUTMA

Duyğu da daşlaşar  
    Ürək daş olsa,  
Suda erkən batan qəvvasa dönər.  
Paxıllıq ani bir qələbə çalsa,  
Cəzası bir sonsuz qisasa dönər.

Vicdan hakim olar,  
    Sənsə günahkar,  
O vaxt and-amanın nə köməyi var?

Qalın cəngəllikdə əgər ki, azsan  
Barı sən özünə tanış iz ara!  
Əgər başqasına sən quyu qazsan  
Özün düşəcəksən gec ya tez ora!

Əlbəttə dünyada  
    Bu cəza haqdır,  
Kim səni quyudan çıxaracaqdır?

Buzlar da əriyib axar, unutma,  
Tanrı şimşəkləri çaxar, unutma!  
Namərdi yandırır yaxar, unutma,  
Etdiyin qarşına çıxar, unutma!

Deyərsən: gördüyüm  
    Nə aymış, ilmiş?  
Taledən qaçmaqsa  
    Mümkün deyilmiş!

*27 noyabr 2000*

## YA VƏLVƏLƏDƏN, YA ZƏLZƏLƏDƏN

Təkcə ümidimiz

Allaha qalır,  
Odlar məmləkətim odsuzdur nədən?  
Günahkar bir dünya dağılmalıdır,  
Ya vəlvələdən, ya zəlzələdən!

Şəlaləmi dönüb

Göz yaşlarına.  
Göz yaşları axır gur şəlalədən.  
Kor olar xor baxan el qubarına  
Ya vəlvələdən, ya zəlzələdən!

Bəsərət bağlandı,

Aclıq yol açar,  
Xalq bərəkət umar bircə tikədən.  
Səma yerə enər, yer göyə uçar  
Ya vəlvələdən, ya zəlzələdən!

Çəməninin

Lalələr açan vaxtı var,  
Dəryalar yaranar kiçik qətrədən!  
Uca bəndlərin də uçan vaxtı var,  
Ya vəlvələdən, ya zəlzələdən!

*25 noyabr 2000*

## SƏNİ GÖRƏCƏYƏM HAÇAN QARABAĞ?

Doğma Qarabağım,  
Söylə hardasan,  
Sanki əsrlərin  
Arxasındasan?

Böyük bir bələdir  
Torpaq dərdimiz,  
Bir yabı belində  
Məndən qaçırsan!  
Sənə yaxınlaşmaq  
İstədikcə biz,  
Elə bil sən bizdən  
Uzaqlaşırsan.

Qarabağ, söz var ki,  
Dərk etmirəm mən!  
Axı nə söhbətdir,  
Güzəşt söhbəti?  
Hansı meyar ilə  
Ölçülər görən  
Xalqın ilk taleyi,  
Son aqibəti?

Səni görəcəyəm  
Haçan Qarabağ?  
Yurdun həsrətlidir  
Oğulu, qızı!  
Torpağı güzəştə  
Biz razılaşsaq,  
Əvvəl güzəşt edək  
Vidanimızı!

Mən bu izdivaca  
Necə inanım?  
Sən ey Qarabağım  
Dinim-imanım!

*16 sentyabr 2000*

## ŞAHIN QƏBULUNA DÜŞMƏK OLARMI?

Saray qapıları  
Kip bağlanıbdır,  
Məgər elçi daşı  
Bu yerdə varmı?  
Saray zirvə kimi  
Tək dayanıbdır,  
Şahın qəbuluna  
Düşmək olarmı?

Oraya baş vurur  
Kim ki, baş əyər,  
Axı bacararsan,  
Bunu sən məyər?

Necə düşmək olar  
Saraya, düşün,  
Qalın şişələr də  
Sırrını gizlər.  
Əyilə-əyilə  
Gələnlər hər gün,  
Qürurla gələnlər  
Beş il də gözlər!

*16 sentyabr 2000*

## ÜFÜQDƏN ÇƏKİLSİN BULUD

Kaş yer sakitləşə,  
Göy rəhmə gələ,  
Gör necə çağlayır ömür dənizi!  
Əvvəl tufan qopar,  
sonra zəlzələ  
Allah zəlzələdən saxlasın bizi.

Ey insan!  
Üfüqdən çəkilsin bulud,  
Qoy günəş parlasın, yollara çıxsan.  
At şahə qalxanda  
Cilovu bərk tut,  
Cilovu buraxdın, yıxılacaqsan!

Xoş kəlam ardında  
Həqiqət hanı?  
İnsan da yalanı şərbət tək udur.  
Kimsə-bütünlüklə  
Azərbaycanı  
Danabaş kəndinə bərabər tutur.

Rəhmətlə yad edək,  
Mirzə Cəlili,  
O, yazdı yandıqca köksündə ürək.  
Bu gün biz ötərkən  
Çətin yüz ili,  
Vətəni bir kəndə oxşar bilməyək.

Tanrım, bağışlama,  
Günah işləri,  
Nə qədər çəkilər sınağa ölkə?  
Çıxsa harınların  
Tamah dişləri  
Rahat nəfəs aldı millətim bəlkə!

Ömrüm inamımın  
safliq səsindir,  
Nəmişə haq sözü nadan daşlayır,  
Bu gün əyilənlər zəmanəsidir,  
Yoxsa bağıranlar əsri başlayıb?

Kaş yer sakitləşə,  
göy rəhmə gələ,  
Gör necə çağlayır cahan dənizi!  
Əvvəl tufan qopar,  
sonra zəlzələ,  
Allah zəlzələdən qorusun bizi!

*12-19 fevral 2000*

## ŞƏR QARIŞANDA

Dağlar dönər kölgələrə,  
Qatı zülmət sərə-sərə,  
Qərrib axşam çökər yerə  
El demiş – şər qarışanda.

Bulud gedər, şimşək çaxar,  
Ay da durub qəmli baxar.  
Yağış kimi ulduz yağar  
Göylərlə yer qarışanda.

Arzu solar,  
xəyal olar,  
Əl çatmayan vüsal olar,  
Məhəbbətlər sual olar  
Sevgiyə sir qarışanda.

Doğma Xəzər coşub daşar,  
Dənizdə də həsrət yaşar.  
İki sahil qucaqlaşar  
Arazla Kür qarışanda.

Mən nə deyim əsrə, vaxta,  
Özü məhrəm, sözü saxta,  
Şeytanlar da çıxar taxta  
Xeyirlə şər qarışanda.

Nəbi, öymə sərtliyini,  
Mərd göstərər mərdliyini.  
Zər itirməz zərliyini  
Torpaqla zər qarışanda.

*26 fevral 2000*

## TALESİZ

Yerə kəhkəşan tək düşür izlərin,  
Ümidim əlçatmaz asimanımdır  
Gündüz ulduzları –  
nurlu gözlərin,  
Mənim dünya boyda çıraqbanımdır.

Yağır yay günündə soyuq yağışlar  
Elə bil payızla qohumluğu var.  
Durna qatarıdır – o zərif qaşlar  
Payızda gedərkən məni də apar.

Sinə bəzək verir tər yasəmənə,  
Kaman qaş qan töküb oxla sinəmdə,  
Nolar ki, bir dəfə deyəsən mənə,  
Nəbi, gəl çiçəyi, qoxla sinəmdə.

Şəfəqə boyadın yeri, göyü sən,  
Sənsiz sönür sanki ay, günəş, ulduz.  
Kiminsə dünyada sən taleyisən,  
Mənim ki, taleyim deyilsən, əfsus!

Özümə dost bildim dərdi, möhnəti.  
Söndü gözlərimdə yavaş-yavaş nur.  
Fəqət, dərk elədim bir həqiqəti  
Məncə əsil sevgi talesiz olur.

*15 iyun 2000*



## KÖRPÜLƏR

*"Keçmə namərd körpüsündən*

*Qoy aparsın sel səni".*

*El sözü*

İl ötdükcə,  
sıra-sıra,  
Torpaq satanlar da olub.  
Yer üzündən ulduzlara  
Körpü atanlar da olub.

Kimdir qəlbə nur söndükcə  
Göylərə minnətə gedir.  
Kimdir belə düşündükcə  
Sanır ki, cənnətə gedir.

Sərilərək yer üzünə  
Bənzər divlər körpüsünə.  
Başlangıcı ciblərdədir  
Dönüb ciblər körpüsünə.

O kimdir dillənir belə:  
– Çatsın dostuma körpülər.  
Daş tikili körpülərlə  
Bu nadir asma körpülər.

Gündüz yatmır,  
gecə yatmır  
Fikir quş tək uçub gedir.  
Qarabağa körpü çatmır  
Avropanı aşıb gedir.

Haçan şimşöklör çaxacaq,  
O çağlayan nə külökdir?  
Haçan yağışlar yağacaq,  
Haçan sellör gələcəkdir?

Coş ay sellör,  
Daş ay sellör!  
Yaxşı duysun ellör məni,  
Belə körpü istəmirəm,  
Qoy aparsın sellör məni!

*22-23 dekabr*

## ŞAMİ-QƏRİBAN

*Ömrünüz işıqlı olsun,  
ışığınızı söndürənlər!*

Gecədir...  
Göylərimi qarğıyıb yeri?  
Zülmətə qərq olub  
şəhər, ev-eşik...  
Ya orta əsrlər  
Qayıdıb geri,  
Orta əsrlərə  
Ya biz getmişik?

Şikayət eləyən  
Min günah elər,  
Şair, dur gecənin  
Oğlan çağında,  
Çıraq işığında  
Yazıb dahilər,  
Sən niyə yazmırsan  
Şam işığında?

Beləcə dövr edir  
Bugünkü dövran,  
Bu əsrin gözlənməz  
Həqiqətidir!  
Hamıya qismətmi  
Şami – qəriban?  
Seçmə adamların  
Bu qismətidir!

Çıraq əl çatmayan  
Əsrdə qalır,  
O bir də qayıtmaz – sirli aləmdir!  
Nə qədər istəsən  
Şam ki, tapılır,

Bəlkə şam işığı  
Daha məhrəmdir?  
Salma ürəyinə  
Bu dərdi şair,  
Bayırda şaxtadır...  
Evdə soyuqdur...  
Əsl şeri yazan  
Kədərdir, şair,  
Şam var...  
Pərvanəsi hayıf ki, yoxdur.

Sabah günəş elə  
ucalacaq ki...  
Günəşdən qəlbində  
Ocaq qalarsan!  
Sətəlcəm olmusan?  
Nə olacaq ki,  
Allah pul yetirər,  
Dərman alarsan!

Bəlkə Odlar yurdu  
İşıqdan doyub?  
Ümidli, ümitsiz  
Bir axşamım var.  
Mənim gözlərimin  
yaşı quruyub  
Nurlu yaş axıdan  
Bir ağ şamım var.

*5 fevral 2000*

## ÖLƏN ŞEİRLƏRİMƏ FATİHƏ

*Allah sənə rəhmət eləsin S.Vurğun*

Şəxsiyyət gözlədik,  
Pərəstiş gəldi.  
Pərəstiş üçün də  
Göstəriş gəldi.

Qaldıq pərəstişlə  
Şəxs arasında.  
Xeyir də yox oldu  
Nəhs arasında.

Rəhbərlər adıyla  
Çağladığ, coşduq,  
Şəninə sifariş  
Nəğməsi qoşduq.

Yandı bayraqların  
Qızıl şöləsi,  
Düşdü üstümüzə  
Ani kölgəsi.

Güllər yerin, göyün  
naxışı kimi,  
Sözlər də yalanın  
Yalınışı kimi.

Məntiqi itirib,  
mətni səhv salan,  
Xatirdə qalandır,  
yaddaşda qalan.

Bəlkə bizə göylər,  
Yerlər də güldü,  
Rəhbər ölməmişdən,  
Şeir də öldü.

Mənim bəlalardan  
Ahu-zarım var,  
Elə lap bu gün də  
Günahlarım var.

Sızlasın misralar  
mənim yerimə,  
Tövbəylə qoy günah  
Yanaşı olsun.

Deyirəm o, ölən  
Şeirlərimə,  
Qoy bir poemam da  
Baş daşı olsun!

Əsrin günahıdır  
Şair günahı?  
Əsrin övladını  
Əfv et İlahi!

*4 aprel 2000*

## ŞAİR VƏ ŞAH

(Əfsanə)

Vəzir qaşqabaqlı içəri girdi,  
Xalçaya döşənib o salam verdi.

– Nə demək istərsən, ey sadıq insan,  
Söylə nə olub ki, həyəcanlısan?

– Şairlər şairi dediniz ona,  
Gərək layiq olsun şahlar şahına.

Şairlər şairi... Qibleyi aləm,  
Vallah heç bilmirəm – mən necə deyəm...

Siz vurun boynumu varsa, günahım  
Yerlər sizinkidir, göylər Allahın.

Allahdan yazır, o, şahı unudur.  
Allahı o sizdən yuxarı tutur.

...Zər taxtın üstündə şah qurcalandı,  
Elə bil gözləri qırmızı qandı.

– Yığır dövrəsinə o cavanları,  
Vəsf edir ayları, asimanları.

Düzdür Allahı da unutmaq olmaz,  
Şahı ilahiyə tay tutmaq olmaz!

– O böyük bəlaymış, bilməmişəm mən.  
Mənim yaxşılığım gəlsin gözündən.

– Mən necə söyləyim vallah ayıbdır.  
Deyəsən o burda harınlayıbdır.

Onu dinləməyə el-elat gəlir.  
Məgər bunlar sizə zarafat gəlir?

Sizin əmrinizlə qibleyi-aləm,  
Mən dara çəkilsəm şərəf bilərəm.  
– Bəlkə birdəfəlik boynu vurulsun!  
Yox, vəhşi səhraya sabah qovulsun!  
Qoy gedib qurd-quşa orda yem olsun!

Rahat nəfəs aldı Vəzir bu anda.  
Nur söndü sarayın otaqlarında.

...Şairlər şairi batıb qan-tərə  
Üz tutdu alovlu, odlu çöllərə.  
Vəhşi heyvanlara o mehman oldu,  
Heyvanlar insandan mehriban oldu.  
Axdı ürəyindən söz misra-misra,  
Döndü mağarada daş yazılara.  
Yadigar qalmağın bütün bəşərə!  
Aylara, illərə və nəsillərə!

...Bir günə bir xəbər çatdı səhraya;  
Padişah əlvida dedi dünyaya.  
Şairsə qəlbində illərin dərdi,  
Şahın qəbri üstə fatihə verdi.  
O, bir çinar əkdə məzar yanında,  
Gətirib su tökdü ovuclarında.

...Bir gün tufan qopdu, dəşətli tufan!  
Qumlar dəryasında çalxandı cahan.

Şah qəbri qumların altında batdı,  
– Çinarsa, ucalıb göylərə çatdı.

Şair ürəyinin ədalət sözü,  
Caladı işığa qara gündüzü:



"Ya Allahım,  
ölüm unudulsa da,  
Zülüm unudulmur əsla dünyada"

Dəyişir dövranlar,  
ötür zamanlar,  
Çinar səcdəsinə gəlir insanlar!

*6 aprel 2000*

## SUALSIZ CAVABLAR

- Mən behişt ətirli Lənkərandanam.
- De ki, qiyam etmiş bir məkandanam!
  
- Mən Qarabağlıyam, eşitsin cahən!
- Qarabağ varmı ki, qürurlanasən?
  
- Mənə də deyərlər igid Gəncəli,
- Ordan başlamırmı yurdun cəncəli!
  
- Mənə mehribandır Tovuz, Qazax da,
- Onlar uzaqdadır, qalsın uzaqda!
  
- Borçalı elindən gəlmişəm mən ki,...
- Xaricdə doğulan əcnəbisən ki?!
  
- Qəbələm paytaxdır qədim yurduma!
- Mirzə Səfər demiş: – gəl, min boynuma!
  
- Şəki torpağında doğulmuşam mən,
- De, Hacı dayıya dost olmuşam mən!
  
- Mən ki, dağ vüqarlı Kəlbəcərdənəm,
- Söylə ki, satılmış qızıl yerdənəm!
  
- Məndə Cəfər gücü, Müşfiq sözü var!
- Bil iki gül ilə olmayır bahar!

Bir bölgə vardır ki, onu tapın siz,  
Orda doğuldunuz – bəxtəvərsiniz!

Sizindir ən uca vəzifələr də,  
Adınız zər-zibə səhifələrdə.

– Demək istədim ki, Bakılıyam mən,  
Demədim, bir ağrı qopdu sinəmdən.

Dünən sədətdi Bakılı olmaq,  
Bu gün qəbahətdir Bakılı olmaq.

Ölkəmin hər yeri mənə əzizdir,  
Çünki Vətən bizim taleyimizdir.

*Mart 2000*

## ÖMÜR GƏMİSİ

Göy şamlardan yonduğum  
Bir sehirlı gəmm var,  
Bir balaca gəmmə  
Bir dünyalıq qəmm var!  
Sevdiyim gözəllərim  
Gəmmə mənimlədir.  
Külək döyür hiddətlə  
yəkənləri inlədir.  
Günəş üzli gözəllər  
Soluxub mənim kimi,  
Axı illərdir gələn  
Dəhşətli qənim kimi.  
Onlar birgə, təkəm mən,  
İllərin əzabını  
Ver təbiət, çəkim mən!  
Soyuq baxma, gözələ,  
Qəbahətdir, təbiət!  
Qəsd eləmə, gözələ,  
cinayətdir, təbiət!  
Kim cəza çəkməlidir  
Bəşər məcəlləsilə,  
Göyün şimşəklərilə,  
yerin zəlzələsilə?  
Gözlərdən nuru alıb,  
Üzlərə qırış salıb,  
Qar səpmək pak saçlara,  
Bu oğru tək qəsd deyil  
Qızıl-gümüş taclara?  
Dor əyilir,  
Tufanı  
yararaq gəmi gedir,  
Elə bil kainatın  
Sirli aləmi gedir!

Mən bilmirəm, bilmirəm,  
                                  hayana gedir belə,  
Ömrün xəyal gəmisi,  
                                  xəyal gözəllərilə?  
Ağrılar ağrılardan  
                                  Ağırsa da, dözüərəm,  
Nuhun gəmisi kimi  
                                  Ağrı dağı gəzirəm!

*21 mart 2000*

## KÜSƏYƏN

Eşqin özündədir  
Qərribə sirlər,  
Məgər şirin sözdən  
Küsərmə insan?  
Artar küsəyənin  
Payı, – deyirlər.  
Sənə sevgim artır  
Sən küsən zaman!

Bəzən yol açırsan  
Kimsəsizliyə,  
Qalırım dəryada  
Tək ada kimi.  
"Xudafız" – deyirəm,  
Bilmirəm niyə,  
Səninçin səslənir  
"Əlvida" – kimi?!

Sənə tapılarmı  
Tay küsəyənim?  
Qulluq edənəm yox,  
İş görənim yox.  
Axı sən küsəndə  
Ay küsəyənim,  
Mənim küsü aş  
Bişirənim yox!

Eyni ürək vurur  
İki sinədə,  
Mənim bir sevimli  
Küsəyənim var.  
Səhər ayrılırdıq  
Axşam yenə də  
Küsəyənin adında  
Gözləyənim var!

11 may 1999

## GÖRÜŞ YERİ

(Nəğmə)

Duyğular yol alır  
Hər an ürəkdən,  
Ayrılıq gününü  
İl sanıb gedir.  
Görüş həsrətilə  
Vuran ürəkdən  
Bir ümid körpüsü  
Uzanıb gedir.

Könül ümmanında  
Coşar tufanlar,  
Sevgi vadisində  
Çağlayan seldir.  
Hər gün bir-birini  
Görər insanlar,  
Fəqət, görmək hələ  
Görüş deyildir.

Eşqin ucası var,  
Eşqin ulusu,  
Səslənən ürəyin  
Qəm telləridir.  
Duyğular bizimçin  
Görüş arzusu –  
Xəyallar bizimçin  
Görüş yeridir.

*18 may 1999*

## HARDASAN, AZIX MAĞARASI

Noldu, göy titrədi,  
Yer kölgələndi?  
Mərmər qayaları  
Mənə göstərin!  
Azix mağarası!  
Hardasan indi?  
Sənin qucağına  
Dönmək istərəm!

– Acmısan!  
Payını oğul götür, al!  
Hər kəsin bərabər  
Öz payı vardı.  
Tağların altında  
Yanar gur tonqal  
Çörəyə bükülmüş  
Nur paylayardı!

Ürəklər mehriban,  
Üzlər səmimi.  
Pələng dərisi də  
Əyinlərində.  
Kölgələr dağ boyda  
Heykəllər kimi –  
Mağara onların  
Çiyinlərində.

Hamı döyüşərdi  
Yağı gələndə,  
Arvadlı, uşaqılı,  
Oğullu, qızlı.  
İlan-çıyanlar da  
Sürünüb öndə –  
Düşməni vurardı,  
Dostu vurmazdı!



Bu gün alov yağır  
Yay gündüzündən,  
Sabahkı qış bəlkə  
Ölüm qışdır?  
Sivil dedikləri  
Dünya üzündən,  
Bir doğma mağara  
Daha yaxşıdır!

Elə insan var ki,  
Bu gün cahanda,  
Ondan mehribandır  
İlan-çıyan da.

Ürəklər nə dardır,  
Səmələr geniş,  
Tanrı, mağara da  
Əsir düşərmiş!

Noldu, göy titrədi  
Yer kölgələndi?  
Doğma qayaları  
Mənə göstərin!  
Azıx mağarası,  
Hardasan indi?  
İsti qucağına  
Dönmək istərəm!

Sən mənə əzizsən,  
Mənə məhrəmsən,  
Dünyaya açılan  
Nur pəncərəmsən!

*29 avqust – 5 sentyabr 1999*

## MÜNDƏRİCAT

Ön söz . . . . .	4
------------------	---

### ŞEİRLƏR

Söz . . . . .	11
Çiçək . . . . .	12
Kim deyər? . . . . .	13
Kuzə . . . . .	14
Yadına düşsün . . . . .	15
Salxım söyüdlər . . . . .	16
Dinlə təbiəti . . . . .	17
Hay verin, gözəllər! . . . . .	19
Gözəl qocalırsa . . . . .	21
Tökülərsə . . . . .	23
Dünəndə qaldı . . . . .	24
Qəlbimdə salam var ana Xəzərdən . . . . .	25
Asiman altında, torpaq üstündə . . . . .	27
Bu gecə . . . . .	29
Dünən (nəğmə) . . . . .	31
Zəriflik . . . . .	32
Ulu Tanrım, şükür sənə . . . . .	33
Toxum səpək ürəklərə . . . . .	34
Nəvəm Vüsalın bağ düşüncələri . . . . .	35
Ürək – ağıl . . . . .	36
Nəyim varsa – mənimlədir . . . . .	37
Barış taleyimlə . . . . .	38
Ana, bayraq, Vətən . . . . .	40
Danışan əllər . . . . .	42
Sənə . . . . .	43
Tarixin dərslərindən . . . . .	44
Kimdir? . . . . .	45
Şəklinə baxıram . . . . .	46
Yetimlik . . . . .	48
Söylə bəs hardaydın . . . . .	49
Dəniz, göy, məhəbbətim . . . . .	50

At, övlad, torpaq . . . . .	53
Dünya necə dünyadır? . . . . .	56
Ən böyük faciə nə zaman olur . . . . .	57
İllər karvanım . . . . .	58
Meydan . . . . .	60
Məhkum . . . . .	61
Altağacda . . . . .	62
Müşfiq evi . . . . .	64
Kimin istəyi nədir? . . . . .	65
Tufanla söhbət . . . . .	66
Kirayənişin . . . . .	67
Fərsiz . . . . .	69
Uzun sözün qıtası . . . . .	71
Şeir mənim üçün bir kainatdır . . . . .	72
Yalan və həqiqət . . . . .	74
Həs-rət . . . . .	75
Qadınsız ev . . . . .	76
Gülməyən gözlər . . . . .	77
Ad günü – fəryad günü . . . . .	79
Gecə . . . . .	81
Kədər sükutu . . . . .	83
Yuxular həyatdan daha gözəldir . . . . .	85
Əlvida . . . . .	86
Qaya üstündə tək palıd . . . . .	87
Şuşanın yolları . . . . .	88
Çəkin Qarabağdan qara əlləri . . . . .	89
Qeyrət . . . . .	90
Cəbhədən qaçan oğlan . . . . .	92
Çadırlar . . . . .	94
İstiqlal marşı . . . . .	96
Dəhşət nədir? . . . . .	97
Xocalıda ərik ağacı . . . . .	98
Şuşa . . . . .	101
Bir ömrün əvvəli, bir ömrün sonu . . . . .	103
Necə vidalaşaq, dünya, səninlə? . . . . .	106
Həm ölüm, həm əbədiyyət . . . . .	107
Sən məni öldürdün, məni diriltidin . . . . .	108

Niyə gecikdiniz, durnalar, niyə? . . . . .	109
Şuşa gəlir yuxularıma . . . . .	111
Qoşa çinar əkdim . . . . .	113
Məhbəsdə yazılan kitab . . . . .	114
Hacı Zeynalabdin çilçırağı . . . . .	115
Çarmıxa çəkilmiş körpü . . . . .	116
Ana dilim . . . . .	117
Ehtiyac . . . . .	119
Nə kiçik görünür dağlar uzaqdan . . . . .	122
Dünyaya günəştək nur yayan insan . . . . .	123
Şeir həsrəti . . . . .	125
On yeddi yaşın nəğməsi . . . . .	126
Reyhan ətirli dünya . . . . .	128
Gecdir . . . . .	130
Maral . . . . .	131
Dağ və dəniz . . . . .	132
Gələrmə, gəlməzmi? . . . . .	133
Qoca və cavan . . . . .	134
Çinarlı məzar . . . . .	135
Dərələr . . . . .	137
Şəhriyar üçün . . . . .	139
Kim məni xatırlarsa . . . . .	140
Ağ çiçək . . . . .	142
Sən doğulan gün . . . . .	143
Bəzən . . . . .	144
Sevgi vadilərində . . . . .	145
Mavidir . . . . .	146
Təkcə ümid qalsın . . . . .	147
Yadlar dost olanda . . . . .	149
Sakit sətirlər . . . . .	150
Bura Muğandır . . . . .	152
Nar-nar . . . . .	154
Külək . . . . .	155
Nar ağacı . . . . .	156
Pəncərəmi döyür çinar . . . . .	157
Tufanlar çağırır . . . . .	158
Şahid . . . . .	159

Dəniz lövhəsi . . . . .	159
Yaz günü - Novruz günü . . . . .	160
O gündən . . . . .	161
Sən əgər ki . . . . .	163
Qara göz yaşları . . . . .	164
Dərsiz adam axtarmayın . . . . .	165
Eynək . . . . .	166
Kimsəsiz bir ada istəyirəm mən . . . . .	167
Qonşuda qız sevəni . . . . .	169
Hanı . . . . .	170
İstə . . . . .	171
İkilikdə . . . . .	172
İllər və sahillər . . . . .	173
Ay ürək . . . . .	174
Axtar sən məni . . . . .	175
Bircə günlük kəpənək . . . . .	176
Yarımqıq ziyarət . . . . .	178
Bu gün zaman tərəzisi öyülmüşdür . . . . .	180
Sahil evində axşam . . . . .	182
Bir sevgi gəmisini sahilə çatdı . . . . .	184
Durnalar qayıdanda . . . . .	185
Səninlə getdi . . . . .	186
Son telefon söhbəti . . . . .	187
Sənin üçün . . . . .	189
Kəhkəşan . . . . .	190
Səni tanıdıqca . . . . .	191
Ulduzlar və sən . . . . .	192
Qumarxana . . . . .	194
Tarixdən gələn səs . . . . .	195
Nə umarsan . . . . .	196
Şeir nədir mənimçün? . . . . .	197
Əli çiraqlı . . . . .	198
Dünənə . . . . .	200
Göylə yer arasında . . . . .	201
Ay və gün . . . . .	202
Bu gün . . . . .	204
Mirvari suyu . . . . .	205

Kiçik və böyük .....	207
Əgər "yox" deyirsən... ..	209
Gəlsən də, gəlməsən də .....	210
O qara gözlər .....	211
Çal-çağır dünyası .....	213
Müəmma .....	215
Məhbəsdən məhbəsə .....	216
Unutma .....	217
Ya vəlvələdən, ya zəlzələdən .....	218
Səni görəcəyəm haçan, Qarabağ? .....	219
Şahın qəbuluna düşmək olarmı? .....	220
Üfüqdən çəkilsin bulud .....	221
Şər qarışanda .....	223
Talesiz .....	224
Körpülər .....	225
Şami-qəriban .....	227
Ölən şeirlərimə fatihə .....	229
Şair və şah .....	231
Sualsız cavablar .....	234
Ömür gəməsi .....	236
Küsəyən .....	238
Görüş yeri .....	239
Hardasan, Azıx mağarası? .....	240

**NƏBİ XƏZRİ**  
SEÇİLMİŞ ƏSƏRLƏRİ

**İki cildə**  
**I cild**

“LİDER NƏŞRİYYAT”

BAKİ-2004

Buraxılışa məsul: *Əziz Güləliyev*  
Texniki redaktor: *Rövşən Ağayev*  
Tərtibatçı-rəssam: *Nərgiz Əliyeva*  
Kompyuter səhifələyicisi: *Ələkbər Kərimov*  
Korrektor: *Elmira Teymurova*

Yığılmağa verilmişdir 12.05.2004. Çapa imzalanmışdır 26.10.2004.  
Formatı 60x90 <sup>1</sup>/<sub>16</sub>. Fiziki çap vərəqi 15,5. Ofset çap üsulu.  
Tirajı 25000. Sifariş 195.

Kitab “Şərq-Qərb” mətbəəsində çap olunmuşdur.  
Bakı, Aşıq Ələsgər küç., 17.